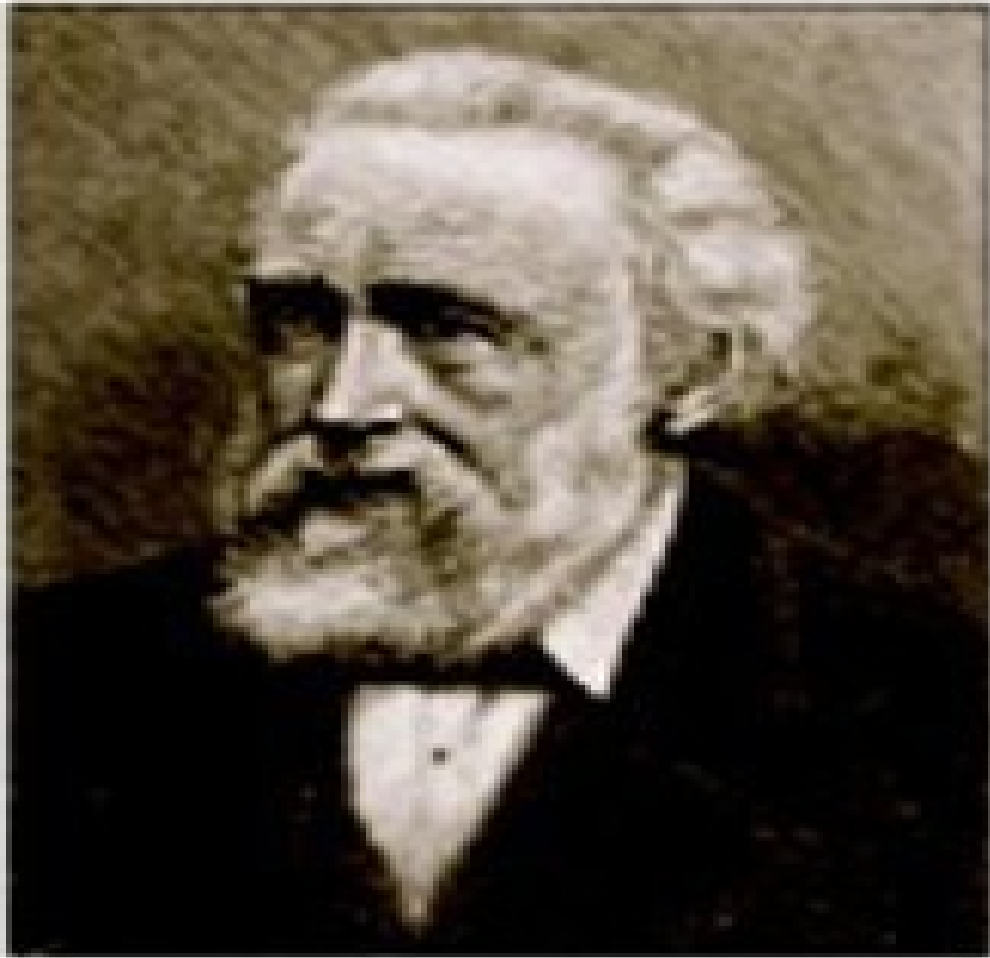

Theodor Storm

Kır Atlı

THEODOR STORM

KIR ATLI

(DER SCHIMMELREITER)

Çeviren: Ahmet Temir

Kır Atlı'nın hazırlanmasında, MEB Alman Klasikleri dizisinde yayınlanan birinci baskısı temel alınmış ve çeviri dili günümüz Türkçesine uyarlanmıştır

Yayına hazırlayan: Egemen Berköz

Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Kasım 1999

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir.

23 Haziran 1941.
Milli Eğitim Bakanı
Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

ÖNSÖZ

14 Eylül 1817'de Husum'da doğan ve 4 Temmuz 1888'de Hademarschen'de ölen Theodor Storm'un Alman halkını ve yurdunu betimleyen Alman şairleri arasında seçkin bir yeri vardır.

"Kır Atlı", Storm'un en son ve en trajik yapıtıdır. Storm, birçok araştırma gerektiren bu konuyla 1886'da ilgilenmeye başlamış, yapıtını 1887-88 arasında, yaşlı ve hasta bir durumdayken yazmıştır. O, yapıtının, bütün yapıtlarında olduğu gibi açık, canlı, coşkulu, gerek olayların akışı, gerekse kullandığı akıcı dil ve anlatım bakımlarından pürüzsüz olmasını istemiştir. Yapıtını bitirdiğinde ustalıkla kişi ve doğa betimlemeleriyle, yurdu için çalışıp çabalayan bir insanın çok etkili yaşamını anlatmış bulunuyordu. Yaşamında yalnızca bir kez Almanya'nın Schleswig kıyılarında bulunarak set (Deich), ada (Hallig), denizden kazanılmış çukur arazi (Marcsh, Kog), deniz basmasına karşı oluşturulan yapay tepe ya da yüksek arazi (Werfte, Geest), suyun yükselmesi sırasında ortaya çıkan deniz (Schlick) gibi doğa olgularını görmüş ve yaşamlarını orada geçirerek her gün "Mavi Hans"ın gözlerine bakmış olan herkes, bu yapıtın her satırından denizin tuzlu kokusunu duyacak, serin rüzgârı duyumsayacak ve Fries ülkesinin geleneklerini gözünün önünde bulacaktır.

Storm'un şiir ve öykülerini okuyan kişi, denizle tanışır ve betimlemelerinden deniz konusunda çok şey öğrenir. Öykülerinin birçoğundan, uzakta ya da yakında bulunan denizin sesi gelir ya da hiç olmazsa bir söz, denizin ölümsüz varlığını ve kıyıda yaşayan insanların yaşamındaki sürekli etkilerini anımsatır. Storm'un özellikle beş öyküsünde, deniz önemli yer alır: "Eine Halligfahrt" (Bir Ada Gezisi, 1871) adlı öyküde, bir öğle zamanı su üzerinde yapılan dingin bir öğle gezintisini anlatır. Deniz burada yatıştırıcı, bütünleyici ve birleştirici bir düşünüşün simgesi olarak ortaya çıkar ve öyküde anlatılan kişinin özyapısına da uyar. "Pysche" (Ruh, 1875) adlı öyküsünde, olayın çıkış noktasını küçük bir kıyı fırtınası oluşturmaktadır. Deniz burada insanlara neşe ve mutluluk veren, ama aynı zamanda da ilgisiz ve duygusuz kalan bir öge olarak betimlenir; deniz, koruyucu önlem almadan kendisini rasgele bırakan insanı, hiç dinlemeden derinlere de sürükleyebilir. "Carsten Curator" (1877) adlı öyküsünün sonunda, zorla ve acımasızca kötü bir yaşama son veren bir sel olayı anlatılmaktadır. Deniz, doğa gücünün bir simgesi olarak ortaya çıkar ve kendisine egemen olamayan bir kimseyi, son bir girişime sürükleyerek yok eder. "Hans und Heinz Kirch"te (1881-82) deniz, geniş ve biçimsiz bir düzlüktür ve babayla oğulun yeniden birbirine kavuşamayacak biçimde ayrılmalarına neden olur. Deniz, ancak "Der Schimmelreiter"de (Kır Atlı, 1877-88) olgu olarak, kişiler ve olayların ilk ve son düğüm noktası durumuna sokulmuştur. Bu yüzden yapıta, gerçekten bir deniz öyküsü denebilir.

Ama, Storm'un bu öyküyü ancak denizi betimleme amacıyla ve sel olayı dolayısıyla yazdığını düşünmek yanlış olur. Burada görünüm betimlemeleri asıl amacı oluşturmaz. Onun için asıl olan insandır ki, bunları yaşam ve doğa betimlemeleriyle ustalıkla bağdaştırabilmesi, onun büyük sanat gücünü ortaya koymaktadır. İnsan ve doğanın birbiriyle kaynaşması, aynı zamanda derinden duyulan ve yıkım anlarında sınav geçiren yurt sevgisi ve yurda bağlılığın da bir anlatımıdır. Çünkü denizden, kıyıdan ve ülkesinden ayrı bir Hauke Haien düşünülemez. Denizin yer aldığı öykülerinde, özellikle bu yapıtta, bu birlik, gerçekçi ve canlı olarak anlatılmıştır. Burada deniz, Friesli insanların yaşamını belirleyen ve onlarla birlikte kaynaşan bir varlık olarak ortaya çıkmaktadır. Storm burada insanı, bu görünüm ve doğanın içinde ve onunla savaşımlı durumunda göstermektedir. Örneğin, Hauke Haien

şöyle der: "Bu, öyle sorumlu bir memurluktur ki, görevimiz, toplumu Tanrı'nın denizine karşı korumaktır." Bunlar güzel renkli doğa betimlemeleri değil, denizin bütün varlığını yansıtan gerçekçi tablolardır: Bir yandan insanın mutluluk ve neşeyle bağlı olduğu ve bunun için dinginliğe kavuştuğu güzellik, öte yandan karşısına bir sürü engel biçiminde çıkan, kendisini korumak için doğaya karşı savaşıma ve yapıt yaratmaya zorlayan; tembellik ettiği zaman da yok eden bir sertlik vardır.

Sel yıkımı, kıyıdaki insanlar için maddenin en korkunç haykırışı, insanlara ve onun oluşturduklarına acımasızca saldırısı, denizin düşmanca bir davranışdır. Deniz, her zaman martılarla çevrilmiş olarak ve güneşte gümüş gibi parlayarak tatlı tatlı kıpırdanmaz; tersine, kimileyin, bir cehennem ağzı gibi açılabilir ve rasladığı her şeyi yok etmek için kudurmuşçasına köpürerek, şaha kalkarak koşabilir de.

Fries kıyısında toprak alçaktır ve önünde birçok ada vardır; su buralara durmadan çarpar ve ulaşabildiği her şeyi kemirir. Ama orada oturan insan yaşamak ister, oysa yaşamak için zemin ve temel gerekir. Bu yüzden orada insanın karşısına, denizden olabildiğince çok yer kazanmak, denizin yıkıcı eylemlerini durdurmak ve elden gelirse suyu geriye itmek, böylece yeni topraklar kazanarak insanların işleyebilecekleri bir duruma getirmek gibi, bitmek bilmez görevler dikilmektedir. Schleswig ülkesinden geçenler, eskiden deniz altında olup da zorlu çalışmalar, incelemeler ve hesaplar sonucunda kazanılmış olan ve üzerinde hayvanların otladığı geniş çayırliklar görürler. Buradaki köylüler, ülkenin içinde tarlasını işleyen halka göre bambaşka bir durumda bulunmaktadırlar. O da doğal olaylara, yağmur, güneş, soğuk ve sıcağa bağımlıdır; o da fırtına, dolu, börtü böcek ve kötü ürünlerle hesaplaşmak zorundadır; ama kuzey kıyılarında doğa daha serttir ve birdenbire ayaklanarak, insanların uzun yıllar boyunca oluşturduğu yapıtları suyla parçalayıp yok edebilir.

Ama insanın aklı vardır; yorulmak bilmez; deneyim ve araştırma sonucunda ilkel düşmana karşı savunma yolları bulur ve böylece sürekli devinen kıyıyı durdurmaya çalışır. Oranın insanları, çok eski zamanlardan beri doğa güçlerinin hiç hesaba sığmayan ani saldırılarından korunmak için birtakım önlemlere başvurmuşlardır. İnsan eliyle insan aklı, burada yalnızca sel olayının özelliklerini hesaplayarak yeni topraklar kazanmakla kalmamış; setlerle bu yeni toprağı korumanın yolunu da bulmuştur. Set yapımı konusundaki haberler, VI. yüzyıla dek izlenebilir; setler önce, deniz kabardığı zaman kıyıyı korumak ve sel altında kalan yerleri yeniden kazanmak için yapılmıştır. Sonra insanlar saldırıya geçerek yeni topraklar kazanmaya çalışmışlardır. O zamandan beri Schleswig'de, denizden binlerce hektar toprak kazanılmıştır.

İnsan kuşakları, yüzyıllardan beri bu savunma ve çabanın gelişmesi için alın teri dökmüşlerdir. Eskiden işler düzensiz; setler basık ve kusurluydu. Hükümet sık sık savaşa girdiği için, işi tasarımlı olarak düzenleyemiyordu. Seddi birkaç köyün ortak olarak yapması sırasındaysa, kanlı olaylar oluyordu. Ama, zamanla kamu yararı için yapılan setlerle ilgili olarak ortaya çıkan gereksinmeler, sorumluluk ve katılım konusunda, görenekleşen kimi kuralların kabul edilmesini sağladı. Baş Set Beyi'nin buyruğunda, ona karşı sorumlu olan ve köyün seçtiği Set Beyi, bölgesindeki setlerin onarımı ve gerekli işlerin yapılması gibi sorunları çözümlemekle yükümlüydü. Özellikle ilkyazda, belirli bir seddin, gerisindeki toprakları su baskınına karşı koruyup koruyamayacağı incelenirdi. Setlerin korunması için düzenli aralıklarla yinelenen işler ve halkın bunlara katılma biçimi belirli kurallara göre saptanmıştı. Yavaş yavaş, bir bölgedeki set işleri, oranın halkı için ortak görev durumuna gelmiş ve giderlerin bölüşülmesinde de belirli kararlara göre davranılmıştır. Böylece, her şeyi düzenleyen bir set hukuku oluşmuştur. Bugünse, setle ilgili bütün kararnameler, bir "set yasası" olarak toplanmış bulunmaktadır.

Storm, öyküsündeki öyküsünde, bu işler konusunda yaklaşık olarak 1750 yıllarına göre ayrıntılı bilgi veriyor. Kendisi bir set uzmanı olmadığından ve bu konudaki bilgisi de yetmediğinden, daha önce Schleswig-Holstein'de imar müdürlüğü yapmış olan dostu Christian Eckermann'ın (1833-1904) bilgisine başvurmuştur.

Set yapımında birçok deneyim ve incelemeye dayanıldığı halde, suyun yönlendirilmesi her zaman başarılı olmamıştır. Seller, ara sıra kıyıları yıkmış, her şeyi parçalayan sular, şiddetli fırtınalar olarak yine de setleri atlama ve yerle bir etmiştir. Belki de kıyı çizgisi oldukça sabitleşmiş olduğundan, son yüzyıllarda burada büyük bir sel yıkımı görülmemekle birlikte, ülke konusundaki eski kayıtlar ve yıllıklar, bize setlerin yıkılması ve yerel sel afetleri yüzünden, ülkenin çok çektiğini göstermektedir. Örneğin Anton Heimreich'in XVII. yüzyıldan kalma "Nordfriesische Chronik"inde (Kuzey Fries Kroniği) 1634 yılındaki "yıkıcı tufan"dan uzun uzadıya söz edilmektedir. Storm'un, bu ve başka betimlemelerden haberi olduğu anlaşılıyor. Ama onun bu yoldaki coşku kaynağı, yalnızca yazınsal betimlemeler olmamış, bu gibi afetleri kendisi de görmüştür. Örneğin daha 7 yaşındayken Husum kentinin uğradığı sel yıkımını yaşamış ve bu çocukluk anısını, sonra özellikle "Carsten Curator" adlı öyküsünün sonunda ustalıkla canlandırmıştır. Ama, bu olayın "Kır Atlı" için de büyük önemi olmuş ve çocukluğunda birçok masalını dinlediği Lena Wies'in Kır Atlı'dan söz ederken, "Sel sırasında, afetten önce geceleri görünür ve hayvanıyla seddin parçalandığı yerde suya dalar," (Len Wies, 1870) diye anlattıkları da onun imgelemine güçlendirmiştir. Şairin kızı Gertrud Storm, babasının yaşamından söz eden yazısında, onun çocukluk anılarını anlatırken şöyle diyor: "3-4 Şubat gecesi olan o büyük sel yıkımı, Storm'un çocukluğunda karşılaştığı ilk büyük olaydır... O uğursuz gece, Husum kenti de çok yitlik vermiştir. Halk, mal ve mülklerinin korunması için 1791'den beri tümüyle yeterli olan önlemleri savsaklamayıp ek yapımlar ve onarım yapmışsa da, bunlar yetmemiştir. Deniz, bütün bu önlemleri yıkarak, ancak 23 Aralık 1717'de görülmüş olan bir yüksekliğe ulaşmıştır... Su yüksekliğinin, ancak öğleden sonra saat 3'te gelmesi gerektiği halde, saat 1'de artık bodrum ve çevresiyle 100 ev su altında kalmış bulunuyordu. Burada oturanlar, mallarını bırakarak kentin yüksek bölgelerine çıkmak zorunda kalmışlardır... Fırtınanın uğultusu, denizin uzaktan duyulan gümbürtüsü, dehşet içinde kalan insanların bağırması ve bu ürkünç doğa olayı, canlı ve düşlemgücü olan çocuğun belleğinde silinmez izler bırakmıştır. Önce Theodor ile kardeşleri, büyükanneleri Woldsen'in yanına sığınmışlardır. Su artık caddeye varmış, fırtına zangırdayan pencerelere saldırmaktaydı. Çocuk, batıya bakan büyük pencereden parlak ay ışığı altında köpüklü suların yükseldiğini görüyor ve çukur vadideki evlerin damlarına kadar yükselen denizi seyrediyordu." Storm, bu sel yıkımını, "Kır Atlı"da 1756 yılına taşımakta ve bu afetin betimine, "Ekim'de, Noel'den önceydi," sözleriyle başlamaktadır. Bununla, tarihsel gerçeklere uyan bir olayı temel olarak almış bulunuyor.

Yazar, tarihsel gerçekler gibi, görünüm ve yerin de uygun olmasına önem vermekte ve bunları kendi ayrıntılı bilgisine dayanarak doğru ve olaylara uygun betimlemektedir. Örneğin, öyküsünün bir yerinde şöyle diyor: "Seddin kapatılmasından sonra yavaş yavaş üç yıl geçti, yeni set başarı kazanmış ve onarım gideri de çok az olmuştu. Denizden elde edilen toprağın hemen her yerinde şimdi beyaz yoncalar çiçek açıyor; ilkyaz yeli korunaklı otlaklarda yürürken insanın yüzüne bol bol tatlı kokular getiriyordu." Denizden kazanılan toprağın zeminine Schlick adı verilir ki, bu önce çamur durumundayken yavaş yavaş sertleşir, burada zamanla türlü otlar biterek toprağı sağlamlaştırır; sonunda zemin olgunlaşınca bunun üzerinde beyaz yonca yetişir ve işte bundan sonra bu toprağa Marsch denir. Bu olay her yerde görülür. Demek Storm, beyaz yoncadan söz ederken, yalnızca neşeli bir betimleme yapmakla kalmıyor, aynı zamanda deniz dibinin Marsch adı verilen bir ova durumuna geldiğini de göstermek istiyor. Böylece Storm'un yapıtlarında karşılaşılan ve yüzeysel okunursa

gelişigüzel bir betimleme gibi görünen birçok nokta, gerçeğe uygundur.

Storm, görünüm betimlemesi bakımından, her zaman olduğu gibi burada da usta bir sanatçıdır. "Kır Atlı"daki olayların geçtiği ülke, dingin olmayan bir yerdir. Kıyı durmadan değişiyor, insan denizden toprak kazanıyor, setler yapıyor, ama arkasından gelen sel insanın yaptıklarını yıkıyor ve yeniden yapmak gerekiyor; kürekler hiç dinlenmiyor. Kimileyin küçük, kimileyin de büyük kısımlar yıkılmakta ve kimileyin de geniş toprak parçaları su altında kalmaktadır. Denizin kapladığı bu gibi yerler yeniden kazanılamadığında, burasıyla ilgili söylencesel öyküler ortaya çıkmakta ve kuşaktan kuşağa anlatılmaktadır. Örneğin, Storm'un "Eine Halligfahrt" (Ada Gezisi) adlı yapıtında sözü edilen kuzey kıyısındaki Rungholt bunlardan biri olup, burası ara sıra su üzerinde görünür, su altından yansıyan çan sesleri kayıkla geçenlerin kulağına gelirmiş. Ama yıkıcı seller, insanları eski korunma düzeneğinin yanlış ve eksikliklerini araştırmaya ve yenilerini denemeye itmektedir.

Storm; anlattığı yaşamı, doğayı ve görünümeleri gerçeğe uydurma konusunda titiz davrandığı gibi, öykünün kahramanı Hauke Haien'i sunarken de bir dereceye dek tarihsel bir kişiliği göz önünde bulundurmuştur. Öyküde de biraz söz edildiği gibi, Fries'te, Tondern Vadisi'nde bulunan Fahretoft'ta 1735-1811 yılları arasında Hans Mommsen adında köylü bir matematikçi yaşamıştır. O, alanında kendi kendisini yetiştirmiş, kitaplardan okuyarak toprak mühendisliği ve gökbilimi öğrenmiş ve gereçlerini kendisi lehimleyerek hazırlamıştır. Bütün yaşamında babası gibi köylü olarak kaldığı halde, bu bilim dallarında pek çok da öğrenci yetiştirmiştir. O, bilim ve öğretim işiyle uğraşarak yalnız bir yaşam sürmüş ve zamanının bilim çevrelerinden çok saygı görmüştür. Storm, öyküsünün başında ondan söz ederken, yine toprak ölçmekle uğraşan ve genellikle Frieslilerde olduğu gibi iyi hesap bilen Tede Haien'le (Hauke Haien'in babası) karşılaştırarak şöyle demektedir: "...sonradan Set Beyi olacak kişinin babası da, işte böyle bir adamdı; elbette daha küçük çapta." Hans Mommsen'in yaşamöyküsünü okursak görürüz ki, Storm onun çocukluk yaşamından birçok özelliği Hauke Haien'e mal etmiştir. Bununla birlikte, Hauke Haien'in kişiliği yine de kendi başına bir varlık olarak kalır; Storm burada, uygulamalı bilimlerle uğraşan bir adamı, ülke, deniz ve insanlardan kazandığı sonsuz coşku ve güçle yaşamının yapıtını ortaya çıkaran, kendisini çocukluğundan beri bu iş için yaratılmış duyumsayan ve devrim yapacak bir yapıt bırakmak için çabalayan bir işadama durumuna getirmiştir. Hauke Haien, kendi değerini bilen ve yaşamının yapıtını bu değer üzerine kuran sert bir insandır; öteye beriye sürüklenmez, kendisi karar verir ve adımını atar, davranmadan önce uzun süre hazırlanır ve duraksar, ama adımını sağlam atar ve amacına doğru yürür. Zor anlarda da, büyük ve ortak işi gerçekleştirmek üzere insanları kendisinin üstün etkisiyle sürükler ve onlara sözünü dinletir; bu sırada karşısına çıkan sele ve dedikoduya da aldırmaz. Hauke Haien, yaratıcı ve savaşımçı; ağır ve zor anlarda da iyi bir yöneticidir.

Storm, özellikle yaşamının sonlarına doğru yazdığı yapıtlarında düşlemsel duygularla, kişilerle, görünüm ve olaylarla, gerçek görünümeleri ve toprağa bağlı canlı insanları karşılaştırmaya çalışmıştır. Onun, daha gençken arkadaşları Mommsen kardeşlerle halk masal ve destanlarını toplamaya koyulması bir raslantı değildir. Storm'un halka, tarihe, yurda ve gerçekliğe yönelen sanatından, öyküleri için gerçeğe uygun bir temel bulmaya çalıştığı görülebilir. Yapıtlarındaki kahramanlardan birçoğunun yazgısında ve karşılaştıkları sorunlarda halktan ve ulusundan birer parça vardır.

Yurt sevgisi, halkına karşı saygı, Almanya'nın ve Alman halkının görünümüne, iş ve özyapısına bağlılık, kendi zamanını tarihle birleştiren bir coşku ve bunları yalın olarak sözle betimleme yeteneği; işte bunlar Storm'un yapıtlarını tüm canlılığıyla yaşatan güçlerdir. "Kır Atlı"da da bunlarla sık sık karşılaşılmaktadır.

NOT

Storm bu yapıtında yerli Alman ağzından birçok deyiş kullanmış ve kitabına bu gibi sözlerin bir açıklamasını da eklemiştir. Türkiyemizin sınırlarından büyük bir bölümünü deniz oluşturmakla birlikte, setlerle denizden toprak kazanmak gibi bir sorun, ülkemiz için yabancı olsa gerektir. Bu yüzden, yazınsal Alman dilinde bile raslanmayan kimi söz ve deyişleri içine alan bu yapıtın çevrilmesi sırasında, yer yer, elden geldiğince açıklamalı çeviri yoluna gidilmiş ve önemli sözler için Fritz Böhme'nin yayımına dayanılarak kimi açıklamalar eklenmiştir (Krş.: Theodor Storm, Der Schimmelreiter. Verlag von Velhagen und Klasing, Bielefeld und Leipzig 1943. Deutsche Ausgaben, Band 207, besorgt von Fritz Böhme, XVI+128 s.)

KIR ATLI

Şimdi anlatmak istediklerimi, bundan aşağı yukarı yarım yüzyıl önce büyükannemin annesi yaşlı Frau Senatör Feddersen'in (1) evinde, onun arkalıklı iskemlesinin yanında oturarak okuduğum, mavi bir kapakla ciltlenmiş olan bir dergiden öğrenmiştim; bu dergi, "Leifziger" in mi, yoksa "Pappes Hamburger Lesefrüchten" in mi (Pappe'nin Hamburglu Okuma Ürünleri) bir sayısıydı, şimdi artık anımsayamıyorum. O zaman seksen yaşını geçmiş olan yaşlı kadının yumuşak elinin, ara sıra torununun saçları üzerinden okşayarak kaydığını bugün bile ürpererek duyumsar gibi oluyorum. Kendisi ve o zamanlar çoktan gömüldü, söz ettiğim dergileri de uzun süre boşuna aradım, bu yüzden olayların doğruluğuna kefil olamayacağım gibi, bunları kuşkuyla karşılayacak olan kimseleri de destekleyemem; yalnızca şu kadarına güvence verebilirim ki, bu anılar, o zamandan beri herhangi bir dış olayla yeniden canlandırılmadığı halde, hiçbir zaman belleğimden silinmedi.

Yüzyılımızın otuzuncu yılının Ekim ayında bir gün öğleden sonra -öyküyü anlatan böyle başlıyor-, çok kötü bir havada, atla kuzey Fries setleri üzerinden gidiyordum. Solumda, bir saatten uzun süredir, artık her türlü hayvandan boşaltıldığı için ıssızlaşan, denizden kazanılmış alan (marsch) (2) uzanıyor; sağımdaysa, Kuzey Denizi'nin kaygılandırıcı bir yakınlığa dek gelen sığ suları (vattenmeer) (3) bulunuyordu. Set üzerinden adaların (hallig, insel) (4) görünmesi gerektiği halde, öfkeli bir gürültüyle durmadan setlere saldıran ve ara sıra benim ve atımın üzerine kirli köpükler sıçratan sarı kurşuni dalgalardan başka bir şey görmüyordum; onun arkasında, yerle göğü birbirinden ayırmaya engel olan ıssız bir alacakaranlık vardı; çünkü, şu anda yükselmiş olan yarım ay bile, sık sık akan bulutların altında kalıyordu. Hava buz gibi soğuktu, donmuş olan ellerimle dizginleri zor tutuyordum. Fırtınanın karaya sürdüğü, sürekli bağıran, kuzgun ve martılara da kızmıyordum. Gece karanlığı basmıştı; atımın ayaklarını da açık

olarak göremiyordum artık; çevrede hiç kimse yoktu. Kanatlarıyla bana ya da sadık kısırağım dokunan kuşların bağırmasıyla rüzgârın ve suyun gürültüsünden başka bir şey işitmiyordum. Ara sıra güvenli bir konakta bulunmayı istediğimi yadsıyamam.

Fırtına üç günden beri sürüyordu; ben de, çok sevdiğim akrabalarımın birinin kuzey "harden" de (5) bulunan çiftliğinde gereğinden çok kalmıştım. Ama artık bugün dayanamamış, şu anda bile benden birkaç saatlik uzaklıkta bulunan kentte görülecek işlerim olduğu için, amcamın oğluyla sevgili karısının bütün üstelemelerine ve kendi elleriyle yetiştirdikleri Prinette ve Grand Richard elmalarından sunma isteklerine aldırmadan, öğleden sonra güneye doğru atla yola çıkmıştım. Amcamın oğlu, evinin kapısında, "Hele bir denize ulaş da oradan geri döner misin dönmez misin, görürsün; odan hazır duruyor!" diye arkamdan seslenmişti.

Gerçekten, kapkara bir bulut tabakası çevremi kararttığında ve ılık çalan rüzgâr, kısırağımla beni seddin üzerinden yuvarlayacak gibi güçlenince, aklımdan, "Aptallık etme! Geri dön ve dostlarının yanında, sıcak odada otur," düşüncesi geçmedi değil. Ama sonra, dönüş yolunun gideceğim yoldan daha uzun olduğunu düşündüm ve pardösümün yakasını kulaklarımın üzerine çekerek tırıs

ilerlemeyi sürdürdüm.

Şimdi, seddin üzerinden bana doğru bir şey geliyordu; ses işitmiyordum, ama bir ara ay çıktığında, bir karaltı görür gibi oldum ve biraz sonra bana doğru yaklaşıncı, bunun, uzun bacaklı bir kır atın üzerinde oturduğunu gördüm; omuzlarının üzerinden koyu renkte bir pardösü dalgalanıyordu, yanımdan uçar gibi geçerken de solgun yüzünde yanan iki göz, bana doğru baktı.

Bu kimdi? Ne istiyordu? Şimdi anlıyordum; ayak seslerini ve atın soluğunu duymamıştım; oysa atla binici tam yanımdan geçmişlerdi. Bunları düşünerek yolculuğumu sürdürüyordum ki, aynı karaltı arkamdan gelerek yeniden yanımdan geçti, uçan pardösüsü bana dokunur gibi oldu; karaltı şimdi de, deminki gibi sessizce fırlamıştı yanımdan. Sonra onun benden gittikçe uzaklaştığını ve gölgesinin, seddin iç yanından, sanki suya daldığını gördüm.

Biraz duraksayarak peşinden gittim. Oraya vardığımda, aşağıda, setle çevrilen toprakta (kog) (6) ve tam seddin yanında, suyun büyük bir "wehle"de parladığını gördüm; dalgaların karada açtığı gediğe oralarda bu ad verilir; sonra bunlar, genellikle küçük ama derin birer havuz gibi öylece kalırlar.

Su, koruyucu sedde karşın, göze batacak derecede devingendi; bu su, atlı yüzünden bulanmış olamazdı; burada onun hiçbir izine raslamadım. Ama, şimdi sevinçle selamladığım başka bir şey gördüm: Aşağıdaki toprak parçasından bana doğru birçok dağınık ışık demeti uzanıyordu; sanırım bunlar dağınık bir durumda, yüksekçe yapay tepeliklerin (werfte) (7) üzerinde bulunan şu uzun Fries evlerinden geliyordu; tam önümde, iç seddin orta yüksekliğinde aynı türden büyük bir ev duruyordu. Güneyde, ev kapısının sağındaki bütün pencerelerin ışıkla parladığını gördüm; bunun arkasında adamlar vardı ve fırtına olmasına karşın seslerini işitir gibi oldum. Atım, seddin üzerinden beni evin kapısına götüren yola kendiliğinden indi. Bunun bir otel olduğunu anladım; çünkü pencerelerin önünde "rick", yani iki kazığın üzerine çakılmış direkler gördüm; üzerlerinde, burada dinlenecek hayvan ve atların bağlanması için büyük demir halkalar vardı.

Kısrağımı bunlardan birine bağladım; sonra da, koridora girerken karşıma çıkan hizmetçiye, ona göz kulak olmasını söyledim. Ona, "Burada bir toplantı mı var?" diye sordum; çünkü şimdi, odanın kapısından açık olarak insan sesleri ve bardak gürültüleri duyuluyordu.

Hizmetçi, aşağı Alman ağzıyla (8), "Evet öyle bir şey var," dedi; (daha sonra öğrendiğime göre, bu ağız Fries ağzıyla yan yana, yüzyıldan beridir burada konuşulmaktaymış) ve "Set Beyi, yetkili kimseler ve başka ilgililer toplantı yapıyorlar; su yükselmesiyle ilgili durumu görüşüyorlar," diye ekledi.

İçeri girdiğim zaman, pencerelerin altında uzanan bir masanın çevresinde oturmuş bir düzine adam gördüm, masanın üzerinde bir punç kâsesi vardı ve toplantıya, çok gösterişli bir adamın başkanlık ettiği görülüyordu.

Ben selam verdim ve yanlarına oturmak için izin istedim. Sevinerek kabul ettiler. Gösterişli adama:

"Burada nöbet tutuyorsunuz sanırım, dışarda hava kötü, setler zor durumda kalacak!" deyince, şöyle yanıtladı:

"Evet öyle, ama burada doğudaki tehlikeyi artık atlattığımıza inanıyoruz; ancak öte yanda durum kötü; oradaki seddin büyük bir bölümü eski yöntemle yapılmıştı, bizim asıl seddimizse geçen yüzyılda değiştirilmiştir. Demin dışarda epey donduk. Aynı şeyle karşılaşmışsınızdır; ama daha birkaç saat burada dayanmalıyız; dışarda bize haber verecek uyanık adamlarımız var."

Garsona bir şey ısmarlamaya gerek kalmadan, önüne buharı tüten bir bardak sürülmüştü.

Az sonra öğrendiğime göre, bana yakınlık gösteren adam Set Beyi'ymiş, biz onunla konuşmaya daldık ve ben de ona, set üzerindeki şaşırtıcı karşılaşmadan söz etmeye başladım. Adam dikkat kesildi, çevredeki konuşmaların da birdenbire durduğunun ayrımına vardım. İçlerinden biri, "Kır Atlı!" diye bağırdı ve ötekileri korkulu bir kıpırdanma sardı.

Set Beyi ayağa kalkmıştı; masanın üzerinden konuşarak, "Korkmaya gerek yok; bu, yalnızca bizimle ilgili değil; 17 yılında da öte yandakileri ilgilendirmişti; yine de her olasılığı göz önünde bulundursunlar," dedi.

Sonra üzerime bir karabasan çöktü: "Bağışlayın, bu Kır Atlı da nedir?" dedim.

Sobanın arkasında, biraz eğilmiş durumda, yıpranmış kara bir pardösü giymiş, kısa boylu ve zayıf bir adam oturuyordu. Bir omzu biraz yüksekçe gibiydi. Ötekilerin konuşmasına hiç katılmıyordu, ama seyrek kır saçlarına karşılık hâlâ koyu kirpiklerle çevrilmiş olan gözleri, onun burada uyumak için oturmadığını gösteriyordu.

Set Beyi ona doğru elini uzattı ve sesini yükselterek, "Bunu size, en iyi, bizim öğretmenimiz anlatabilir; evimdeki yaşlı kâhya kadın Antje Vollmers gibi tam olarak beceremese de, kendine göre yapar," dedi.

Soba arkasında oturan öğretmenin biraz alıngan bir sesle, "Şaka ediyorsunuz Set Beyi; aptal cadalozu benimle bir mi tutuyorsunuz?" dediği duyuldu.

"Hayır; hayır, öğretmenim; ama bu gibi öyküleri en iyi yaşatan ve anlatanlar da yaşlı cadalozlardır!"

Ufak tefek adam, "Kuşkusuz, ama bu konuda ikimiz aynı düşüncede değiliz" dedi ve ince yüzünü, üstünlükten gelen bir gülümseme kapladı.

Set Beyi kulağıma eğilerek, "Görüyorsunuz, hâlâ biraz yüksekte bakıyor; gençliğinde biraz dinbilim öğrenimi görmüş ve ancak yanlış bir evlenme yüzünden burada, kendi yöresinde öğretmen olarak kalmıştır," dedi.

O sırada, öteki de sobanın arkasından çıkarak uzun masada yanıma oturmuştu. Toplantıda hazır bulunan gençlerden birkaçı, "Anlat, anlat öğretmen!" diye bağırdılar.

Yaşlı adam bana dönerek, "Kuşkusuz, isteğinizi sevinerek yerine getireceğim; ama anlatacaklarımın içinde boşınançlardan da pek çok şey var. Bunları katmadan anlatmak için de bir sanatçı olmak gerek," dedi.

"Sizden, bu bölümleri atmamanızı rica ederim; bana inanın, buğdayın içindeki çöpleri kendim ayıklarım," diye yanıtladım.

Yaşlı adam anlayış gösteren bir gülümseyişle, "İyi öyleyse," diyerek anlatmaya başladı:

"Geçen yüzyılın ortasında ya da daha kesin belirtmek istersek ondan biraz önce ve sonra, burada bir Set Beyi yaşıyordu. Set ve savak işlerini de genellikle köylü ve çiftlik sahiplerine göre çok daha iyi biliyordu. Ama bu, sanırım pek de yetmiyordu; çünkü eğitilmiş uzmanların bu konuda yazdıklarının pek azını okumuştum. Bilgisini daha çok çocukluğundan beri kendisi düşünerek edinmişti. Bey, sanırım siz de Friesli kimselerin iyi hesap bildiklerini duymuş ve belki de bizim Hans Mommsen von Fahretoft (9) hakkında konuşulanları da işitmişsinizdir. O, bir köylü olduğu halde pusula, deniz saati, dürbün ve org yapmasını biliyordu. Sonradan Set Beyi olacak kimsenin babası da, işte böyle bir adamdı... elbette daha küçük çapta. Onun denizden kazanılmış yerde birkaç tarlası (fenne) (10) vardı,

buraya bakla, şalgam eker ve bir de inek otlatırdı. Güz ve ilkyazlarda kimileyin toprağı ölçmeye çıkar, kışın da dışardan gelen kuzey rüzgârları kulübesini sallarken oyma işleri ve kaşınmakla uğraşarak odasında otururdu. Delikanlı da çoğu zaman onun yanında bulunur, abece ya da İncil üzerinden başını kaldırarak babasının nasıl ölçtüğünü ve hesap yaptığını seyreder ve parmaklarını saçlarına daldırırdı. Bir akşam babasından, şimdi yazmış olduğu şeyin niçin öyle olması gerektiğini, neden başka türlü olamayacağını sormuş, sonra da bu konuda kendi düşüncesini ortaya atmıştı. Ama ona yanıt veremeyen babası kafasını sallayarak, 'Sana bu konuda bir şey diyemem; bu böyledir işte; daha çoğunu bilmek istersen, tavan arasındaki sandıkta bir kitap var, yarın arayıp bul; bunu Euklid (11) adında biri yazmış; sana konuyu bu kitap açıklar,' demişti.

Delikanlı ertesi gün tavan arasına koşmuş, kısa zamanda kitabı da bulmuştu; evde aslında çok kitap da yoktu. Ama oğlan kitabı masanın üzerine koyarak önüne sürdüğü zaman, babası güldü. Bu, Hollanda dilinde bir Euklid'di; oysa bu dili, yarı yarıya Almanca olmakla birlikte ikisi de bilmiyorlardı. Babası, 'Evet, evet,' dedi. 'Bu kitap bana babamdan kalmıştır, o anlardı; Almancası yok muydu?'

Az konuşan delikanlı, 'Bende kalsın mı? Almancası yok..' dedi.

Babası kafasını sallayınca, ona yıpranmış bir kitap daha göstererek, 'Bunu da alabilir miyim?' diye sordu.

Tede Haien, 'İkisini de al, çok işine yaramazlar,' dedi.

Ama, ikinci kitap, küçük bir Hollandaca dilbilgisi kitabıydı. Kış henüz geçmemiş olduğu için, sonunda bahçelerindeki frenküzümleri yeniden çiçek açtığında, bu kitap delikanlıya, o zaman büyük ilgi gören Euklid'i bütünüyle anlayacak derecede yardım etmişti."

Öyküyü anlatan, burada konuyu keserek şöyle dedi: "Bey, Hans Mommsen hakkında da aynı şeylerin anlatıldığını bilmiyor değilim. Ama Hauke Haien'le ilgili olay (çocuğun adı buydu) bizde burada Mommsen'in doğumundan önce de anlatılmıştır. Pek iyi bilirsiniz ki, büyük bir adam yetişti miydi, ciddi olsun şaka olsun, ondan öncekilerce yapılan her şeyi ona mal etmek isterler."

Öğretmen anlatmayı sürdürdü:

"Babası oğlunun ineklere de, koyunlara da bir ilgi duymadığını; baklaların her köylüye sevinç veren çiçeklerinin ne zaman açtığının ayırımına varmadığını görünce; sonra da bu küçük yerin bir yarı okumuş ve bir hizmetçiyle değil, ancak bir köylü ve rençberle varlığını koruyabileceğini ve kendisinin de gönence kavuşmadığını düşünerek, artık büyümüş olan delikanlıyı Paskalya'dan Martini'ye (12) dek el arabasıyla toprak taşıması için sedde gönderdi. Kendi kendine, 'Dilerim, bu onu Euklid hevesinden kurtarır,' diyordu.

Delikanlı toprak taşıyor, ama Euklid'i de her zaman cebinde bulunduruyordu. İşçiler kahvaltı yaparken ya da akşam yemeğine başladıklarında, o, elinde kitabıyla ters çevrilmiş arabasının üzerine otururdu. Güzde, kimileyin sular kabardığı ve işleri durdurmak gerektiğinde de, başkaları gibi eve gitmez, ellerini dizinin üzerinde katlayarak seddin denize inen yanında beklerdi. Ne suyun hışırtısını, ne de çevresinde ve üzerinde kanatlarıyla dokunurcasına uçuşan ve kara gözleriyle onunkine bakan martı ve kumsal kuşlarının bağrıışmasını duyardı; önündeki geniş ve yabanıl su çölü üzerinde gecenin nasıl yayıldığını da görmezdi; burada saatlerce seyrettiği tek şey, Kuzey Denizi sularının parçalanmış köpükleriydi ki, su yükseldiğinde köpükler hızla karaya çarpıyor ve dik seddin üzerindeki çimenli alan su altında kalıyordu.

Delikanlı uzun uzun baktıktan sonra başını sallar ve sanki sedde daha tatlı bir iniş sağlamak ister

gibi, eliyle havada yumuşak bir çizgi çizerdi. Yer üzerindeki her şey karanlığın içinde yittiği, kulaklarında yalnızca dalgaların gök gürlmesini andıran gumbürtüsü kaldığında, yarı ıslak bir durumda evine koşardı.

Böyle bir akşam, odaya, babasının yanına girdiğinde, ölçü gereçlerini temizlemekle uğraşan babası parlayarak, 'Dışarıda ne dolaşıyorsun, boğulabilirdin, sular bugün seddi ısıyor!' dedi. Hauke somurtarak ona baktı.

'Duymuyor musun? Boğulabilirdin diyorum.'

'Evet,' dedi Hauke, 'ama boğulmadım işte.'

Yaşlı adam, 'Hayır,' dedi ve bir süre dalgın dalgın oğlunun yüzüne baktı: 'Bu seferlik boğulmadın.'

Hauke yeniden, 'ama bizim setler işe yaramaz,' diye söylendi.

'Ne, ne diyorsun sen çocuk?'

'Setleri diyorum.'

'Ne olmuş setlere?'

'Bunlarda iş yok baba.'

Yaşlı adam onun yüzüne karşı güldü: 'Ne oluyor oğlum? Yoksa sen de Lübeckli harika çocuk musun?' (13) dedi.

Ama delikanlı şaşırmadı; 'Suya bakan yanı pek dik; birkaç kezdir olduğu gibi yeniden bir su baskını olursa, burada, seddin gerisinde de boğuluruz,' diye yanıt verdi.

Yaşlı adam, cebinden çigneme tütününü çıkardı ve onu bir parça eliyle çevirerek dişlerinin gerisine attı. Sonra içerleyerek, 'Bugün kaç araba toprak taşıdın?' diye sordu; çünkü setteki çalışmaların da çocuğun aklının çalışmasını önleyemediğini çok iyi görüyordu.

'Bilmiyorum baba, belki de başkalarının taşıdığından biraz daha çok; ama setlerin başka türlü olması gerekiyor!'

Babası kahkahayla gülerek, 'Öyleyse Set Beyi olmaya bak; o zaman başka türlü yaparsın!' dedi.

Delikanlı, 'Evet baba,' diye yanıtladı.

Yaşlı adam ona bakarak birkaç kere yutkundu ve sonra dışarı çıktı, oğluna ne yanıt vereceğini bilmiyordu.

Ekim sonunda set işleri tamamlandığında bile kuzeye, açık denize doğru yapılan gezintiler, Hauke Haien için en iyi eğlence oluyordu. Genellikle gündönümü fırtınalarının koptuğu günlere raslayan bir zamanda gelen Azizler Günü'nü, evet biz Frieslilerin bu fırtınaların yeğinliğinden dolayı yakınmaya hak kazandığımız bu günü, o, çocukların Noel bayramını beklediği gibi beklerdi. Sular yükseldiğinde, hiç kuşkusuz fırtına ve havaya bakmadan yalnız başına uzakta, seddin üzerine uzanırdı. Martılar çığlık çığlığa bağırırken, sular sedde saldırarak geri çekildikleri ve çimenli yerden büyük bir parça kopararak uzaklaştıkları zaman, Hauke'nin öfkeli gülüşü ve bütün gücüyle, 'İnsanların bir şey beceremediği gibi, siz de bir şey yapamıyorsunuz!' diye bağıracağı duyulabilirdi. Ve sonunda, ince vücuduyla geniş ıssızlıktan sıyrılarak, çoğu zaman karanlıkta set boyunca eve koşar ve babasının kamıştan dam altındaki alçak kapısına ulaşır; buradan da küçük odaya daldardı.

Kimi zaman, yanında yumruk büyüklüğünde bir kil topak getirir ve artık ona ses çıkarmayan yaşlı adamın yanına oturarak, ince yağ mumunun ışığı altında türlü türlü set örnekleri yapardı. Sonra onları içinde su bulunan yassı bir kaba koyarak bunun içinde dalgaların yalamasını oluşturmaya çalışır ya da şist tahtasını eline alarak, kendisine göre nasıl olması gerekiyorsa, setlerin denize bakan yanının profilini çizirdi.

Okul sıralarında yan yana oturduğu çocuklarla düşüp kalkmaktan hoşlanmıyordu. Onların da düşlemci bir çocukla ilgilenmek istemedikleri görülüyordu. Yeniden kış gelip de don bastırıldığında, set üzerinde şimdiye dek hiç gitmediği uzak yerlere kadar yürüdü. Önünde dalgaların oynadığı toprak ve buzla örtülü kumsal uzanıyordu.

Şubatta, her yerin donla kaplı olduğu günlerden birinde, dalgalarla sürüklenen cesetler bulundu; bunlar açık denizde, donmuş gel-git alanında yatıyorlardı. Köye getirildiklerinde, orada bulunan genç bir kadın, konuşkan bir tavırla yaşlı Haien'in önünde durarak, 'Onların insan gibi göründüklerine bakmayın,' diye bağırdı; 'Hayır, deniz şeytanı gibiydiler; başları bu kadardı,' diyerek iki elini birbirinden uzaklaştırıp açmıştı; 'Taze pişmiş ekmek gibi parlak ve kapkaraydılar, etlerini yengeçler kemirmişti ve onları gören çocuklar yüksek sesle haykırıyorlardı!'

Yaşlı Haien için bunlar hiç de yeni şeyler değildi; dingin bir sesle, 'Onlar sanırım kasımdan beri denizde sürüklenmiş olmalılar,' dedi.

Hauke de sessizce orada duruyordu; ama olanak bulur bulmaz, setin üzerine gitti. Acaba daha çok ölü mü bulacağını sanıyordu; yoksa bir süre önce bırakılmış yerlerin üzerine çöken dehşetin çekiciliği mi onu çekiyordu, belli değil. Yalnız başına ıssız bir yerde kalıncaya dek koştu, koştu; burada seddin üzerinde rüzgâr esiyor, yalnızca hızla uçan büyük kuşların yakınan sesleri duyuluyordu; solunda denizden kazanılmış boş ve geniş alan, öte yanda şimdi buzla parlayan sonsuz kumsal vardı; sanki bütün dünya, beyaz bir ölümle örtülmüş gibiydi.

Hauke yukarıda, seddin üzerinde durakaldı ve keskin gözleriyle çevreyi taradı; ama artık ölülerden iz bile yoktu; yalnızca görünmeyen kıyı dalgalarıyla devinmeye başlayan buzluk alan, dalga çizgileri gibi bir aşağı bir yukarı inip çıkıyordu.

Geri dönerek eve koştu. Ama sonraki akşamların birinde, yine dışarı fırladı; orada şimdi buz çatlamış, yarıklardan sis bulutları yükseliyordu; tüm kumsal alanın üzerini sis ve duman bürümüş ve bunlar şaşırtıcı biçimde akşam karanlığıyla karışmıştı. Hauke, gözlerini oraya dikip baktı; çünkü sisin içinde, insan büyüklüğünde esmer bir şeyler öteye beriye gidip geliyordu. Onların ağırbaşlı ama acayip ve korkunç devinmelerle, uzun burun ve boyunlarıyla uzakta sisli çatlakların yanında dolaştıklarını gördü; birdenbire deliler gibi öteye beriye, büyükler küçüklere, küçükler büyüklere karşı sıçramaya başladılar, sonra yayılarak biçimlerini yitirdiler.

Hauke, 'Bunlar ne istiyor? Yoksa boğulanların ruhları mı acaba?' diye düşündü; 'Heeey!' diye gece karanlığında bağırdıysa da, ötekiler onun bağırmasına aldırmayıp şaşırtıcı devinimlerini sürdürdüler.

O zaman Norveç'in korkunç deniz ruhları aklına geldi; bir süre önce bunları anlatan yaşlı bir kaptan, onların yüz yerine deniz otundan yassı bir yumak taşıdıklarını söylemişti. Ama, korkup kaçmadı; tersine, çizmesinin çivilerini set toprağına daha fazla batırarak bakışlarını önünde oynamakta olan maskara hayalete dikti. Sonra da sert bir sesle, 'Buraya, bize de mi geldiniz? Ama beni kovamazsınız!' diye bağırdı.

Ancak, karanlık her şeyi örttüğü zaman tutuk ve ağır adımlarla evine doğru yürüdü. Arkasından sanki kanat sesleri ve yankılar yapan çılgınlıklar duyuluyor gibiydi. Arkasına dönüp bakmadığı gibi yürüyüşünü de çabuklaştırmıyordu; bu nedenle eve, ancak geç vakit geldi. Ama bunları ne babasına,

ne de başkalarına anlatmadığı söyleniyor. Yalnızca, birkaç yıl sonra Tanrı'nın kendisine emanet ettiği ürkek kızı da birlikte set üzerine götürmüş ve söylentiye göre aynı durum, o zaman da uzak kumsalda kendini göstermiştir. Ama o kıza korkmaması gerektiğini, bunların ancak siste böyle büyük ve korkunç gözüken balıkçıl kuşlarıyla kuzgunlar olduğunu, açık çatlaklardan balık yakaladıklarını söylemiş."

Öğretmen öyküsünü keserek, "Tanrı bilir ya bey..." dedi, "dünyada saf bir Hristiyanın gönlünü karıştırabilecek pek çok şey var; ama diyebilirim ki, Hauke ne bir deli, ne de ahmaktı."

Benim karşılık vermediğimi görünce sözünü sürdürmek istedi, ama şimdiye dek ancak koyu tütün dumanıyla alçak odayı doldurarak sessizce dinlemiş olan ötekiler arasında, birdenbire bir dalgalanma oldu. Önce birkaçı, sonra hepsi de pencereye koşuştular. Perdesiz pencereden görüldüğü gibi fırtına bulutları kovalıyor, ışıkla karanlık birbirini izliyordu; ben de kır atına binmiş zayıf adamın hızla geçip gittiğini görür gibi oldum.

Set Beyi yavaşça, "Öğretmen biraz dur," dedi.

Ufak tefek öykücü, "Korkmayın Set Beyi; ben onu aşağılayacak bir şey söylemedim; zaten söylemem için bir neden de yok," diyerek küçük ve akıllı gözleriyle ona baktı. Öteki de, "Evet, evet, bardağını doldur," diye yanıt verdi; bu yapılnca ve çoğu şaşkına dönen dinleyiciler de ona doğru döndükten sonra öyküsünü anlatmayı sürdürdü:

"Böylece kendi başına rüzgâr, su ve yalnızlık düşlemleriyle isteyerek kaynaşan Hauke, uzun boylu ve zayıf bir delikanlı olarak büyüdü. Kutsanmasının üzerinden, artık bir yıldan çok bir zaman geçmişti; işte o zaman onda birdenbire bir değişiklik oldu. Buna, yaşlı Trin Jans'ın, sonraları bir kazaya kurban giden oğlunun İspanya gezisi dönüşünde getirmiş olduğu yaşlı ve beyaz bir ankarakedisi yol açmıştı. Trin, oldukça uzakta, set üzerindeki küçük bir kulübede oturuyordu. Kendisi evde çalışırken kedi de kapının önünde uzanarak güneşe ve çevrede uçuşan kızkuşlarına bakınırdı. Hauke geçip gittiği zaman kedi ona miyavlayarak seslenir, o da işaret eder, ikisi de birbirlerinden ne istediklerini anlardı.

Bir ilkyaz günü, Hauke her zamanki gibi dışarda set boyunca yürümüş; sonra, suya doğru olan aşağılarda, kumsal karanfilleriyle deniz vermutları arasına uzanmış; artık iyiden iyiye ısıtmaya başlayan güneşin ışınları altında güneşlenmekteydi. Bir gün önce öteki tümsekte ceplerini çakıl taşlarıyla doldurmuştu; bunları, suyun yükselmesi sırasında kumsal boşalınca bağırarak buraya üşüşen kızkuşlarına atıyordu. Bunu çocukluğundan beri yapardı; çoğu zaman kuşlardan biri denizin çekildiği yere yuvarlanırdı; ama buna karşın o, pek çoğunu yakalayamazdı. Hauke kaç kez kediyi yanına alarak, onu, avını alıp getiren bir köpek gibi yetiştirmeyi düşünmüştü. Ama ötede beride sağlam toprak ve yığılmış kumsallar bulunduğu zaman, kendisi koşarak avını alırdı. Dönüşünde kedi açık bir hırsla kapının önünde oturur, ona yakaladığı kuşlardan birini atıncaya kadar Hauke'ye bağırırdı.

Bugün de ceketini omzuna almış eve dönerken, henüz tanımadığı, ancak alaca ipek ve maden gibi tüyleri olan bir kuş getiriyordu. Onun geldiğini gören kedi de her zamanki gibi miyavladıysa da, Hauke bir buzkuşu olması olası avını bu kez ona vermek istemedi ve hayvanın hırslı isteklerine karşılık vermedi. Ona, 'Sus, bugün bana yarın sana; bu kedi maması değil!' dedi. Ama kedi, sinsi adımlarla sürünerek yaklaştı; Hauke elinde kuşla durarak ona baktığı zaman, kedi de pençesini havaya kaldırarak durdu. Belki de, delikanlı kedi dostunu henüz iyice tanımamıştı; çünkü tam arkasını dönerek yürümek istediği zaman, birdenbire avının elinden koparıldığını ve o anda etine keskin tırnakların battığını duydu. Vahşi bir hayvanda olduğu gibi genç adamın kanını bir öfke dalgası

bürüdü ve birden dönerek iri hayvanı ensesinden yakaladığı gibi yukarı kaldırıp boğazını sıkmaya başladı; hayvanın gözleri kaba tüylerinden dışarıya fırlamış, arka pençeleri kolunu parçalar gibi tırmalıyordu; ama delikanlı buna hiç aldırmadı; kedinin boğazını daha da çok sıkarak, 'Heheheey!' diye bağırdı, 'Bakalım ikimizden hangisi daha çok dayanacak!'

Sonra iri kedinin arka bacakları gevşeyerek sarktı; Hauke birkaç adım gerileyerek onu yaşlı kadının kulübesine doğru attı. Kıpırdamadığını görünce de döndü ve evine doğru yola koyuldu.

Ankarakedisi, sahibesi için bir mücevherdi; onun arkadaşı ve fırtına sırasında yengeç yakalamak için annesine yardım etmek isterken boğulan gemici oğlunun kendisine bırakmış olduğu biricik andaçtı. Hauke, mendiliyle yarasındaki kanı durdurmaya çalışarak yüz adım kadar gitmişti ki, kulübeden kulağına bir bağırma ve çığlık sesi geldi. Döndüğü zaman yaşlı kadının yerde yattığını gördü. Kırmızı başörtüsünden kurtulan kır saçları rüzgârda uçuşuyordu. 'Ölmüş, ölmüş!' diye bağılıyor ve ona doğru zayıf elini kaldırarak, 'İlenç olsun sana, onu öldürdün; işe yaramaz kumsal serserisi... sen onun kuyruğunu fırçalamaya bile layık değildin!' diyordu. Kendisini hayvanın üzerine atmıştı; eteğiyle hâlâ burnundan ve ağzından akan kanları siliyordu. Sonra yeniden çığlıklar atmaya başladı.

Hauke ona, 'Tamam mı? Bitti mi? Öyleyse sana şunu söyleyeyim: Ben sana yalnızca sıçan kanından zevk duyan bir kedi bulacağım!' dedi.

Sonra, hiçbir şeye aldırmadan yola koyuldu. Ölen kedi onun da aklını karıştırmış olmalı ki, evlerin yanından geçerek seddin üzerinden güneye, kente doğru daha uzun süre yürüdü.

O sırada Trin Jans da aynı yönde yola koyulmuştu. Kollarında eski ve mavi kareli yastık örtüsüne sarılmış bir nesne taşıyordu ve bunu sanki bir çocuk gibi dikkatle kucaklamıştı. Kır saçları hafif ilkyaz yelinde dalgalanıyordu. Karşısına çıkan bir köylü, 'Ne taşıyorsun Trina?' diye sorduğu zaman, 'Senin evin ve çiftliğinden daha çok bir şey,' dedi ve hızla yürümeyi sürdürdü. Yaşlı Tede Haien'in uzak olmayan evine yaklaştığında, Akt üzerinden (bizde, setlerin yanından aşağı inilen ve yukarı çıkılan patikalara böyle derler) aşağıya, evlere doğru yürüdü.

Yaşlı Tede Haien, evin önünde durmuş havaya bakıyordu. Öteki soluk soluğa koltuk değneğini yere bastırarak onun önünde durduğunda, 'Ey Trin, çuvalınızda ne getiriyorsunuz?' diye sordu.

'Önce beni odaya al Tede Haien, sonra görürüz,' dedi ve kıvılcım saçan gözleriyle onu süzdü.

'Peki buyur!' dedi yaşlı Tede; aptal kadının gözlerinden ona neydi!

İkisi de içeriye girdiklerinde, öteki, konuşmasını sürdürdü: 'Tütün kutusuyla yazı takımını masadan kaldırın (onun her zaman yazacak nesi olabilir ki?); şöyle... şimdi de üzerini iyice temizleyin!'

Meraklanmaya başlayan yaşlı Tede, onun her dediğini yapıyordu. Sonra kadın mavi örtüyü saçaklarından tutarak açtı ve içindeki büyük kedi ölüsünü masaya atarak, 'İşte bunu senin Hauke öldürdü!' diye acı acı ağlamaya başladı. Ölü hayvanın derisini okşuyor, pençelerini yan yana koyuyor, uzun burnunu kedinin başına yaklaştırarak kulağına anlaşılmaz birtakım sevgi sözleri söylüyordu.

Tede Haien bakakaldı; 'Öyle mi, demek bunu Hauke öldürdü ha?' dedi ve yaşlı kadına karşı nasıl davranacağını bilemedi.

Kadın öfkeyle, 'Evet, Tanrım! Bunu o yaptı!' diyerek eklem şişmesi yüzünden sakatlanmış eliyle gözyaşlarını silmeye başladı; 'Artık canlı değil, artık yaşamıyor!' dedi. 'Siz de bilirsiniz ki, biz yaşlıların zemheride (kışın en soğuk günleri) yatakta bacaklarımız üşür ve uyuyacak yerde pencere kapaklarına çarpan poyrazı dinleriz. Ben bu sesi dinlemeyi sevmem Tede Haien, çünkü oğlum

kumsalda boğulmuştu.'

Tede Haien başını salladı, öteki de ölü kedisinin postunu okşayarak konuşmasını sürdürdü: 'Buysa, kışın çıkırığımın başında oturduğum zaman benim yanıma gelir, o da eğirir ve yeşil gözleriyle bana bakardı. Üşüyüp yatağa girdiğimde yanıma sıçrar ve donmuş bacaklarımın üzerine yatarı. Sanki genç yavrum yanımdaymış gibi böylece ısınarak birlikte uyurduk.' Bu anılar üzerine bir onay bekler gibi, masanın kıyısında oturan yaşlı adama kıvılcım saçan gözleriyle baktı.

Ama Tede Haien düşünceli düşünceli, 'Sana bir öğüt verebilirim Trin Jans,' diyerek küçük dolabının yanına gitti ve çekmecedan bir gümüş sikke alarak, 'Hauke'nin hayvanınızı öldürdüğünü söylüyorsunuz, yalan söylemediğinizi de biliyorum, işte size dördüncü Christian'ın bir sikkesi; bununla üşüyen bacaklarınız için sepilenmiş bir kuzu derisi alın! Kedimizin ilk yavrulamasında da yavruların en büyüğünü seçersin; bu iki şey, belki de yaşlı ankarakedisinin yerini tutar! Şimdi de hayvanı al, istersen kente dericiye götür; ama bunun onurlu masamın üzerinde yattığını söyleme, çeneni tut!'

Yaşlı kadın, bu söylev sırasında parayı alarak giysisinin altında taşıdığı küçük keseye atmıştı; sonra kediyi yeniden yatak çarşafına sararak eteğiyle masadaki kan izlerini sildikten sonra, kapıdan çıktı ve arkasına dönerek, bir kez daha, 'Küçük kediyi unutmayın!' diye seslendi.

Bir süre sonra, yaşlı Haien dar odada dolaşıp dururken, Hauke içeri girdi ve alaca kuşunu masanın üzerine attı. Ama silinmiş masanın üzerinde hâlâ belirgin olan kan lekesini görünce, önemsemez bir tavırla, 'Bu da ne?' diye sordu.

Babası durarak, 'Bu, senin akıttığın kan!' dedi.

Delikanlının yüzünü ateş basmıştı, 'Trin Jans kedisiyle buraya mı geldi?' diye sordu.

Babası başını sallayarak, 'Hayvanı niçin öldürdün?' dedi.

Hauke kanlı kolunu açarak, 'İşte bunun için,' dedi. 'Kuşu elimden kapmıştı.'

Bunun üzerine babası bir şey demeden, bir süre daha gidip geldi. Sonra delikanlının önünde durdu ve ona bir süre dalgın dalgın baktıktan sonra, 'Ben kedi konusunu temizledim, ama görüyorsun ki Hauke, bu kulübe küçük, içinde iki efendi oturamaz; kendine bir iş bulmanın zamanı geldi!' dedi.

Hauke, 'Evet baba, böyle bir şeyi ben kendim de düşünmüştüm,' dedi.

'Niçin?'

'Evet ben de düşündüm, çünkü iyi bir işle uğraşmayınca insanın canı sıkılmaya başlıyor.'

'Öyle mi, bunun için mi ankarakedisini öldürdün? Bunun sonunun kolayca kötüye varabileceğini de düşünmedin mi?'

'Belki haklısın baba, ama biliyorsun ki Set Beyi uşağını kovdu; bu işi ben de pek iyi yapabilirdim.'

Yaşlı adam yeniden dolaşmaya ve bu sırada kara tütün suyunu tükürerek söylenmeye başladı: 'Set Beyi aptalın biridir; hem de besleme kaz gibi! Yalnızca babası ve büyükbabası bu işi yaptıkları için ve yirmi bir parça toprağı yüzünden Set Beyi olmuştu. Martini yaklaşıp da set hesaplarının yapılması gerekince, öğretmene kaz kızartması, yağız et ve buğday pastası yedirerek yanına oturur; kalemiyle rakamları alt alta sıraladığı zaman başını sallayarak, 'Evet, evet öğretmen, Tanrı bağışlasın, iyi hesap biliyorsunuz!' der. Öğretmen yapamadığı ya da yapmak istemediği zamanlar bu işe kendisi oturur, yazar, çizer, büyük ahmak kafası kızarır; sanki azıcık olan aklı da dışarı fırlayacakmış gibi gözleri cam küreler gibi şişer.'

Delikanlı babasının önünde dimdik duruyor ve onun böyle konuşabildiğini görerek şaşıyordu;

çünkü onu hiç böyle görmemişti. 'Evet, Tanrı avuntu versin; o aptal olabilir, ama kızı Elke hesaptan anlıyor!' dedi.

Yaşlı adam ona gözlerini dikti ve bağırarak, 'Ey Hauke, Elke Volkerts konusunda ne biliyorsun?' diye sordu.

'Hiiiç baba; bana ondan öğretmen söz etmişti.'

Bunun üzerine babası yanıt vermedi; yalnızca düşünceli düşünceli tütün yumağını bir yanağından öbür yanağına kaydırmakla yetindi. Sonra da:

'Sen de orada hesaba katılabileceğini mi sanıyorsun?' dedi.

'Evet baba, pek de iyi olur,' diye yanıtladı ve dudakları titredi.

Yaşlı adam kafasını sallayarak, 'Bana göre hava hoş, talihini bir dene bakalım!' dedi.

Hauke, 'Sağ ol baba,' diyerek yerdeki yatağın üzerine çıktı. Yatağın kıyısına oturarak, babasının ondan Elke Volkerts'i neden sorduğunu düşünmeye başladı. Evet, bu on sekiz yaşındaki, kumral ve dar yüzlü; esmer kaşları sert gözleriyle dar burnunun üzerinde birleşen ince yapılı kızı tanıyordu; ama şimdiye dek onunla tek sözcük olsun konuşmamıştı; şimdi yaşlı Tede Volkerts'e gidince, acaba bu kızda ne var diye iyice bakmalıydı. Yerini başkasının kapmaması için, hem de şimdi gitmesi gerekti; daha iyice akşam bile olmamıştı. Böylece pazar ceketini ve en iyi çizmelerini giyerek, cesaretle yola koyuldu.

Set Beyi'nin yapay tepecik üzerindeki uzun evi, özellikle köyün en yüksek bitkisi olan yüce dişbudak ağacı yüzünden uzaktan görünüyordu. Şimdikinın büyükbabası ve kuşağın ilk set beyi, gençliğinde kapının doğusuna böyle ağaçlar dikmişti. Diktiği ilk iki ağaç tutmamış, böylece düğün sabahı bu üçüncüsünü denemişti ki, bu, bugün bile gittikçe büyüyen yapraklardan oluşan çelengiyle, burada durmadan esen rüzgârda, eski zamanlarda olduğu gibi hışırdamaktaydı.

Bir süre sonra, uzun boylu Hauke yanlarına pancar ve lahana ekilmiş olan yüksek tepeye çıktığı zaman, ev sahibinin kızı Elke'nin evin alçak kapısının yanında durduğunu gördü. Kızın, biraz zayıf olan kollarından birini gevşekçe sarkıttığı, öteki eliyle de, arkasından, eve atla gelen kimselerin hayvanlarını bağlamak için kapının iki yanına takılmış demir halkayı tuttuğu görülüyordu. Kız orada durarak gözlerini denize, şimdi dingin akşamda suya dalmış olan güneşe dikmişti; esmer yüzü, güneşin son ışığıyla altın gibi parlıyordu.

Hauke, yavaşça tepeye doğru çıkarken, kendi kendine, 'Bu görünüşüyle hiç de kötü değil,' diye düşündü ve sonra kendini yukarda buldu; kızın yanına yaklaşarak, 'İyi akşamlar! Büyük gözlerinle nereye bakıyorsun, kız Elke?' dedi. Kız:

'İşte oraya, her akşam olan, ama burada her zaman görülmeyen şeye,' dedi ve elinden yüzüğünü düşürüverdi. Yüzük çınlayarak duvara çarptı. Sonra, 'Ne istiyorsun Hauke Haien?' diye sordu.

'Sanırım sana ters gelmeyecek bir şey; baban küçük uşağını kovmuş... belki sizde iş bulurum diye düşündüm,' diye yanıtladı Hauke.

Kız onu yukardan aşağıya süzerek, 'Sen biraz zayıfsın Hauke, ama bizim için iki sağlam göz, iki güçlü koldan daha iyi hizmet edebilir,' dedi ve bu sırada ona üzünçlü bakışlarla baktı. Ama Hauke bu bakışlara yığıtçe dayandı. Kız sözünü sürdürerek, 'Öyleyse gel, bey içerde, girelim,' dedi.

Ertesi gün Tede Haien oğluyla birlikte Set Beyi'nin geniş odasında oturuyordu; duvarlarda, sırlı çiniden yapılmış, bakanların hoşuna gidecek yelkenli gemi, kıyıda oltayla balık tutan adam, bir köy evinin önünde geviş getirerek yatan inek resmi gibi resimler vardı. Birbirini izleyen bu duvar süsleri, şurada kapıları örtülmüş olan bir gömme yatakla, burada iki camlı penceresinden türlü porselen ve gümüş takımlar görünen bir dolapla bölünüyordu. Konuk odasına çıkan kapının yanında, duvardaki cam kapaklı bir nişe yerleştirilmiş, bir Hollanda saati vardı.

İri yapılı ve hafif inmeli ev sahibi, temiz silinmiş masanın ucunda, alaca yünden şiltenin üzerindeki özel arkalıklı iskemlesinde oturuyordu. Ellerini karnında toplamış, yuvarlak gözleriyle hoşnut bir biçimde yağlı bir ördeğin kemiklerine bakıyordu; çatala bıçak önünde, tabakta duruyordu.

Haien, 'Günaydın Set Beyi!' dedi; Set Beyi de başını ve gözünü ağır ağır ona doğru çevirerek, 'Siz misiniz Tede? Oturun, sizden bize, buraya, oldukça uzun bir yol gelmişsiniz,' dedi; sesinde, yediği yağlı ördeğin verdiği hoşnutluk vardı.

Tede Haien, duvar boyunca uzanan sedirin üzerinde, onun karşısındaki köşeye oturduktan sonra, 'Gelişimin nedeni şudur Set Beyi; küçük uşağınızla çekişmiş ve oğlumun onun yerine alınması konusunda anlaşmaya varmışsınız,' dedi.

Set Beyi başını salladı: 'Evet, evet, Tede; ama, çekişmek sözüyle ne demek istiyorsunuz? Tanrı'ya çok şükür, biz Marsch adamlarının buna karşı koyacağı şeyler vardır!' Sonra önünde duran bıçağı alarak okşar gibi zavallı ördeğin iskeletine vurdu ve zevkle gülerek, 'Bu benim kendi kuşumdu, elimden yerd!' diye ekledi.

Yaşlı Haien bu son sözleri işitmeyerek, 'Herifin ahırınızı berbat ettiğini düşünüyorum,' dedi.

'Berbat mı? Hem de nasıl! Şişman köpek kızartması, buzağılara yem vermiyor, samanlıkta zil zurna sarhoş yatıyordu. Hayvanlar bütün gece su isteyerek bağılıyor, ben de bu yüzden öğleye dek uyumak zorunda kalıyordum; işler böyle yürümez!'

'Elbette Set Beyi, ama benim oğlumda böyle bir kusur yoktur.'

Hauke, elleri yan ceplerinde ve başı biraz arkada, karşısındaki pencerenin çerçevelerini inceliyordu.

Set Beyi gözlerini ona kaldırarak, 'Hayır, hayır, Tede,' dedi; sonra yaşlı adama da başını sallayarak, 'Sizin Hauke benim gece dinlenmemi bozmaz; öğretmenin demin dediği gibi, bir bardak şarabın önünde oturmaktansa, hesap tahtasıyla ilgilenmeyi yeğler,' dedi.

Hauke son tümceyi duymadı, çünkü odaya Elke girmiş ve hafif elleriyle masanın üzerinden yemek artıklarını kaldırmaya başlamıştı, bu sırada koyu gözleriyle onu da süzüyordu. Hauke'nin gözleri de kıza takıldı ve içinden, 'Tanrı ve İsa hakkı için, bu kız hiç de aptal görünmüyor!' diye söylendi.

Kız çıktıktan sonra Set Beyi yeniden söze başladı: 'Biliyorsunuz ki, Tede, Tanrı'nın yazgısı bu; benim oğlum olmadı.'

'Evet Set Beyi, ama bu sizi üzmesin; bilirsiniz, ailenin akli üçüncü kuşakta kapanır derler; hepimiz de hâlâ anımsıyoruz ki, sizin büyükbabanız ülkeyi koruyan biriydi!'

Set Beyi biraz düşündükten sonra, şaşkın bir bakışla baktı ve arkalıklı iskemlesinde doğrularak, 'Bununla ne demek istiyorsunuz Tede Haien? Ben de üçüncü kuşaktanım ya!' diye sordu.

Zayıf Tede Haien, 'Evet öyle, kötüye çekme Set Beyi; yalnızca, böyle denir işte,' diyerek, biraz kötü bakışlarla bu yaşlı soylu adama baktı.

Öteki de aldırmadan konuşmasını sürdürdü: 'Kocakarıların bu gibi aptalca dedikodu yapmalarına

izin vermemelisiniz Tede Haien. Yalnızca kızımı tanımıyorsunuz; o benim hesaplarımı üç kez üst üste değiştirir. Yalnızca size şunu demek istiyorum ki, sizin Hauke, tarladan başka burada odamda da mürekkep ya da hesap kalemiyle bazı işler yapabilecektir ve bu ona hiç de zarar vermez!"

'Evet Set Beyi, yapar; bu bakımdan haklısınız!' dedikten sonra, yaşlı Haien, anlaşılmadan kendi payına kimi yararlı noktalar da sağlamaya çalıştı; oysa bunları geçen akşam oğlu düşünmemişti. Örneğin oğluna, ilkyazda alacağı keten gömleklerden başka, güzde ücretine ek olarak sekiz çift yün çorap verilecek; onu, ilkyazda sekiz gün kendi işinde kullanacaktı vb., vb. Ama Set Beyi her şeye razıydı; çünkü Hauken Haien'e, uygun bir küçük uşak gözüyle bakıyordu.

Evden çıktıkları zaman yaşlı adam, 'Bu sana dünyayı öğretecekse, Tanrı yardımcın olsun!' dedi.

Ama Hauke soğukkanlılıkla, 'Bırak baba, her şey yoluna girer!' diye karşılık verdi.

Hauke haksız değildi; bu evdeki kalışı uzadıkça, dünya ve dünya sandığı şeyleri daha açık görmeye başladı. Ama bu, üstün bir düşüncenin yardımından çok, şimdiye dek birçok kez yararını gördüğü gibi, kendi gücüyle başbaşa kaldığı zaman böyle oluyordu. Evde Hauke'yi kendisine uygun görmeyen biri vardı ki, bu da becerikli ve ağzı lâf yapan baş uşak Ole Peters'ti. Bundan önceki tembel, aptal ama güçlü kuvvetli küçük uşak, onun işine daha çok geliyordu; çünkü sırtına tonla yulaf yükleyerek onu istediği gibi kullanmasını biliyordu. Daha sessiz, ama ruh olarak kendisinden üstün olan Hauke'ye karşı böyle davranamıyor, bunun için ona istediği işi yaptıramıyordu. Bununla birlikte o, Hauke'nin henüz güçlenmemiş vücuduna zarar verebilecek işleri bulmasını da biliyordu. Baş uşak, 'Sen öteki şişman bit yumurtasını görmeliydin, o bu işleri bir çırpıda beceriyordu!' deyince, Hauke gücü yettiğince zar zor da olsa işi yapardı. Bereket versin, Elke ya kendisi ya da babası aracılığıyla bunlara engel oluyordu. Kimi zaman, tümüyle yabancı olan bu iki kişiyi birbirine bağlayan şey nedir diye bir soru akla gelebilir; belki ikisinin de doğuştan hesaba yetenekli oluşları bunda rol oynuyor ve kız da arkadaşının kaba işlerde yıpranmasını istemiyordu.

Baş uşakla küçük uşak arasındaki çekişme, kışın Martini'den sonra set hesapları denetime sunulduğunda da düzelmedi.

Bir mayıs akşamıydı; ama kasım havası gibiydi ve dışarda seddin gerisindeki dalgaların gümbürtüsü evin içinden duyuluyordu. Evin efendisi, 'Eee Hauke, içeri gir de hesap bilip bilmediğini göster bakalım!' dedi.

Öteki, burada görenek olduğu üzere, 'Beyimiz!' dedi. 'Önce küçük hayvanlara yem vermem gerek!'

Set Beyi, 'Elke, neredesin Elke! Git Ole'ye söyle, küçük hayvanlara yem versin, Hauke hesap yapacak!' dedi.

Elke ahıra koşarak, o anda gündüz kullanılmış olan hayvan koşumlarını yerlerine asmakla uğraşan baş uşağa buyruğu bildirdi.

Ole Peters kantarmayla, sanki parçalamak ister gibi direğe vurarak: 'Uğursuz yazman-uşağı şeytan alsın!' dedi.

Kız, ahır kapısını kapamadan önce bu sözleri duymuştu.

Odaya girdiğinde, yaşlı adam ona, 'Nasıl?' diye sordu; kız biraz dudaklarını ısırarak, 'Yapacak,' dedi ve Hauke'nin karşısına, kaba yontulmuş tahta iskemleye oturdu; bu nesneler o zaman kış

akşamlarında evde yapıldı. Bir çekmecedен kırmızı kuş örgeli beyaz çorabı alarak örmeye başladı; üzerindeki uzun bacaklı işlemeler, sanki balıkçıl kuşuyla leylekti. Hauke onun karşısında hesaba dalmış oturuyor; Set Beyi, arkalıklı iskemlesinde dinleniyor ve uykulu gözleriyle Hauke'nin kalemine bakıyordu. Masanın üzerinde, Set Beyi'nin evinde her zaman olduğu gibi yağ mumları yanıyor ve kurşunla tutturulmuş olan her iki pencere dışardan kapaklarla örtülmüş olup, içerden vidalanmış bulunuyordu; rüzgâr istediği gibi saldırsın. Hauke ara sıra başını işten kaldırarak bir an için kuşlu çoraplara ve kızın dar ve dingin yüzüne bakıyordu.

Bu sırada arkalıklı iskemleden birdenbire yüksek bir horlama sesi işitildi; gençler arasında ara sıra bakış ve gülümseyişler gidip geliyordu; sonra soluk alma sesi yavaş yavaş yatıştı. Belki de biraz konuşabilirlerdi, ama Hauke ne konuşacağını bilmiyordu.

Sonunda kız örgüsünü yukarı kaldırıp da kuş işlemeleri bütün uzunluklarıyla ortaya çıkınca, Hauke masa üzerinden alçak bir sesle, 'Elke,' dedi, 'bunları nerde öğrendin?'

Kız, 'Neyi öğrenmişim?' diye karşılık verdi.

'Kuş örgüsünü.'

'Bunları mı? Set boyunda oturan Trin Jans'tan, o çok şey biliyor; eskiden bir kez benim büyükbabamın yanında da çalışmış.'

'Sen, belki de o zaman henüz doğmamıştın.'

'Öyle sanırım. Ama o, sonradan da sık sık evimize gelirdi.'

'O kadın kuşları sever mi ki? Ben yalnızca kedileri sevdiğini sanıyordum!'

Elke başını sallayarak yanıt verdi: 'Ördek yetiştirip satıyor, ama geçen ilkyaz sen onun ankarakedisini öldürdükten sonra, arkadaki ahırında sığanlar ortaya çıkmış, şimdi evinin önünde başka bir ahır yapmak istiyormuş.'

Hauke dişlerinin arasından hafif bir ıslık çalarak, 'Öyle mi? Demek, toprağın yüksek yerine bunun için taş ve toprak taşımış! Ama sonra iç yola sokulmuş olur; acaba bunun için izni var mı?' diye sordu.

Elke, 'Bilmiyorum...' dedi.

Ama Hauke son sözü öyle yüksek sesle söylemişti ki, Set Beyi uykusundan uyanıverdi ve öfkeyle, bir birine bir ötekine bakarak, 'İzin mi? Ne izni? Bu da ne demek?' diye sordu.

Ama sonra Hauke ona konuyu anlatınca, gülerek onun omzunu okşadı ve 'Önemli değil, iç yol yeterince geniştir; ördek kümeslerine de karışmaya başlarsa, Tanrı Set Beyi'ne kolaylık versin!' dedi.

Onun, yaşlı kadının ördeklerini farelere yeğlemesi Hauke'nin gücüne gittiyse de, bu bahaneyle yetindi. Yeniden söze başlayarak, 'Ama beyimiz, şunu ya da bunu biraz çimdiklemek sanırım iyi olur; kendiniz el atmak istemiyorsanız, setlerin düzenine bakması gereken vekili çimdikleyin!' dedi.

Set Beyi, 'Sen ne diyorsun oğlum?' diyerek tümüyle doğruldu ve Elke de çorabını indirerek kulak kabarttı. Hauke:

'Evet beyimiz,' dedi, 'Artık ilkyaz denetimini yaptınız; oysa Peter Jansen toprağındaki zararlı otları hâlâ ortadan kaldırmamış; yazın saka kuşları, orada diken çiçekleri çevresinde yine neşeyle oynayacaklardır! Bir de tam onun yanında ve seddin dışında, kimindir bilmiyorum, asılı beşikler var; hava güzelken orası, oynayan küçük çocuklarla doluyor; ama... Tanrı bizi selden korusun!'

Yaşlı Set Beyi'nin gözleri gittikçe büyüyordu.

Hauke, '...ve sonra,' diye konuşmasını sürdürürken, Set Beyi:

'Sonrası da mı var oğlum, daha bitmedi mi?' dedi ve sesinin tonundan, küçük uşağının sözlerinin artık ona fazla gelmeye başladığı anlaşılıyordu.

'Evet sonra beyimiz, yardımcınız Harders'in şişman kızı Vollina'yı tanırırsınız; hani her zaman babasının atlarını tarladan getirir, ama yuvarlak baldırlarıyla şöyle hop diye kırsağın üzerine atladığı zaman, hep seddin inişi boyunca gider!'

Hauke ancak şimdi ayrımına vardı ki, Elke akıllı gözlerini ona dikmiş ve hafifçe başını sallıyordu.

Sustu, ama masa üzerinde patlayan bir yumruk kulaklarını çınlattı; Set Beyi, 'Burada biraz hava esmeli!' diye bağırdı. Hauke, birdenbire gürleyen bu ayı sesi gibi sestten biraz korkar gibi oldu: 'Ceza! Bu şişmana ceza yaz Hauke! Bu kız geçen yaz da üç ördek palazını aşırırmıştı! Evet, evet, yaz!' diye yineledi ve Hauke'nin duraksadığını görünce, 'Dört bile olabilir!' dedi.

Elke, 'Baba, ördekleri susamuru kapmamış mıydı?' diye sordu. 'Hem de büyük bir samur!'

Yaşlı adam hızlı hızlı soluyordu: 'Sanırım şişman Vollina ile samuru birbirinden ayırabilirim! Hayır, hayır, bunlar dört palazdı. Hauke, senin söz ettiğin öteki konuya gelince; ilkyaz günü Baş Set Beyi'yle birlikte evimde kahvaltı yaptıktan sonra zararlı ot ve iniş dediğin yerlerden geçmiş, ama böyle şeyler görmemiştik'. Sonra Hauke ile kızına birkaç kez anlamlı anlamlı başını sallayarak ekledi: 'İkiniz de Tanrı'ya şükredin ki, Set Beyi değilsiniz! İnsanın ancak iki gözü var, ama görmek için yüz tane gerek! Yeni setlerin samanlanmasıyla ilgili hesapları alıp gözden geçir, Hauke; heriflerin hesabı genellikle çok düzensiz oluyor!'

Sonra yeniden arkalıklı iskemlesine yaslanarak vücudunu birkaç kez salladı ve biraz sonra dertsiz bir uykuya daldı.

Bu tür konuşmalar akşamları sık sık yinelenirdi. Hauke'nin keskin gözleri vardı ve birlikte oturdukları zaman, set işlerindeki zararlı davranış ya da savsaklamaları yaşlı Set Beyi'nin gözünün önüne sermekten geri kalmazdı; öteki de her zaman görmezlikten gelmediğinden, yönetimde birdenbire bir canlanma oldu. Önceleri eski üşengeçlikle, sürekli suç işleyenler, şimdi beklenmedik bir anda suçlu ya da üşengeç parmaklarına vurulduğunu görerek, istemeyerek ve şaşırarak, vuruşların nereden geldiğini anlamaya çalışır gibi çevrelerine bakındılar. Baş uşak Ole de elinden geldiğince geniş bir çevreye haber yaymayı ve böylece Hauke ile suç ortağı olması gereken babasına karşı bu çevrede hoşnutsuzluk yaratmayı savsaklamadı. Kendilerine zarar gelmeyen ya da bu işle bir ilgileri olmayan kimselerse gülüyor, delikanlının sonunda yaşlı adamın yetkilerini kullanmasını sağladığını görerek seviniyor ve, 'Yazık ki çocuğun yeterince toprağı yok; öyle olsa o da ilerde, eskiden yaşamış olanlar gibi bir Set Beyi olabilirdi; yaşlı babasının birkaç dönümüyse bu iş için yeterli değil!' diyorlardı.

Güzde Baş Set Beyi olan ilçe müdürü denetime gelince, kendisini kahvaltıya alıkoyan yaşlı Tede Volkerts'i baştan aşağı süzerek, 'Gerçekten Set Beyi, düşündüğüm gibi siz on yıl daha gençleşmişsiniz; bu kez beni bütün önerilerinizle hoşnut ettiniz; bütün bunları bugün başarabilseydik!' demişti.

Yaşlı adam gülümseyerek, 'Olur, olur soylu efendimiz; şuradaki kaz kızartması güç verir umarım, çok şükür genç ve canlıyım!' dedi ve sonra Hauke'nin ortalıkta olup olmadığını anlamak için odada

çevresine bakınarak, ağırbaşlılıkla, 'Böylece Tanrı'nın izniyle daha birkaç yıl görevimin başında kalabileceğimi umuyorum,' diye ekledi.

Baş Set Beyi ayağa kalkarak, 'Dostum Set Beyi! Şimdi bu bardağı bunun onuruna birlikte boşaltalım!' dedi.

Kahvaltıyı hazırlamış olan Elke, tam bardaklar çınlarken hafif bir gülüşle oda kapısından çıkmıştı. Sonra bir kapla mutfaktan yemek artıklarını alarak, bunları dış kapının önünde kümes hayvanlarına atmak niyetiyle ahırdan geçti. Ahırda Hauke Haien ayakta duruyor ve hava bozuk olduğu için şimdiden yukarı alınan ineklerin yemliklerine çatala kuru ot atıyordu. Kızın geldiğini görünce çatalını yere dayayarak, 'Ne var Elke?' dedi.

Kız durdu ve işaretle, 'Evet Hauke, sen şu anda içerde olmalıydın,' dedi.

'Öyle mi? Niçin Elke?'

'Baş Set Beyi ev sahibini övdü.'

'Ev sahibini mi? Bundan bana ne?'

'Hayır, Set Beyi'ni övdü diyorum.'

Genç adamın yüzü kıpkırmızı oldu, 'Bununla sözü nereye çekmek istediğini pek iyi anlıyorum!' dedi.

'Yalnız, kızarmakla olmaz Hauke, Baş Set Beyi'nin övdüğü kimse, aslında sensin!'

Hauke gülümseyerek, 'Sen de varsın Elke!' dedi.

Ama o, kafasını sallayarak, 'Hayır Hauke, ben evde yalnızca yardım ettiğim zaman bizi övmezlerdi. Ben ancak hesap yapmasını biliyorum, sense dışarda Set Beyi'nin görmesi gereken her şeyi görüyorsun, sen beni geçtin!' dedi.

Hauke çekingen bir tavırla, 'Ben böyle düşünmemiştim; hele seni hiç üzmemdim,' dedi ve bir ineğin kafasını yana çevirerek: 'Gel Alakırmızı, çatalımı yeme sakın; başka her şeyi yiyebilirsin,' diye ekledi.

Kız biraz düşündükten sonra, 'Bunun beni üzdüğünü sanma Hauke, bunlar erkek işidir,' dedi.

O zaman Hauke kolunu kıza doğru uzatarak, 'Elke, bunun için elini ver,' dedi.

Kızın koyu karaya çalan kaşlarının altını derin bir kızılık bürüdü, 'Niçin? Yalan söylemiyorum ki!' diye karşıladı.

Hauke yanıt vermek istediye de, kız ahırdan çıkmıştı bile; çatalı elinde olduğu halde, dışarda ördek ve tavukların çevresinde bağışmasını dinleyerek olduğu yerde kaldı.

Hauke'nin işe girmesinin üçüncü yılında, ocak ayında, yerli deyişle Eisboseln (14) adı verilen kış bayramı düzenlenecekti. Kıyı rüzgârları durunca, sürekli dondan dolayı tarlalar arasındaki bütün çukurlar sağlam ve düz bir kristal yüzeyle örtülmüştü; böylece bölünmüş olan toprak parçaları, hedefe fırlatılması gereken kurşunla doldurulmuş küçük ağaç kürelerin atılması için geniş bir yol oluşturuyorlardı. Gün aşırı hafif bir kuzeydoğu rüzgârı esiyor ve her şey yolunda gidiyordu; denizden kazanılmış alanın doğusunda bulunan ve geçen yıl kazanmış olan kiliseli köyün adamlarına yarışma için meydan okunmuş ve onlar da yarışa girmeyi kabul etmişlerdi; her iki yandan dokuz atıcı seçilmiş

ve yargıcıyla yargıcılar kurulu üyeleri de saptanmıştı. Kuşkulu atışlar konusunda çıkacak tartışmaları kendi aralarında konuşacak olan bu kurula, her zaman konuyu açık olarak görebilen ve özellikle akıllı sayılmaktan başka konuşmada da usta olan delikanlılar seçilirdi. Herkesten önce, Set Beyi'nin baş uşağı Ole Peters bunlardan biriydi.

O, 'Siz şeytan gibi atmaya bakın, gevezeliği ben bedava da yaparım,' diyordu.

Bayramdan bir gün önceki akşamüstü, geest (15) üzerindeki kilise meyhanesinin yan odasında, son olarak başvuran istekliler için karar vermek üzere, atıcılardan birçoğu toplanmıştı. Hauke Haien de bu istekliler arasındaydı. Küreyi atmaya alışık olan kollarına güvenmekle birlikte, başta yarışmaya katılmak istememişti; çünkü oyunda onurlu bir yer almış olan Ole Peters'in, kendisini oyundan çıkarmasından korkuyor ve yenilmekten çekiniyordu. Ama Elke, 'Bunu göze alamaz; çünkü yalnızca bir gündelikçi; senin babansa inek ve at sahibi ve köyün de en akıllı adamı,' diye son dakikada onun kararını değiştirmişti.

Kız, 'Ama, yine de beni oyundan çıkarırsa?' diye duraksayan Hauke'ye gülümseyerek koyu gözleriyle baktıktan sonra, 'O zaman akşamleyn efendisinin kızıyla dans etmek isterse, avcunu yalasın,' demiş ve Hauke de yiğitçe başını sallamıştı.

Şimdi, oyuna katılmak isteyen gençler üşüyerek ve ayaklarını yere vurarak kilise meyhanesinin önünde duruyor ve meyhanenin yanındaki taş kilise kulesinin ucuna bakıyorlardı. Yazın köyün tarlalarında yem bulan papazın güvercinleri, şu anda yiyecek aradıkları köylülerin çiftlik ve ambarlarından gelerek gerisinde yuvalarının bulunduğu kilise padavra tahtalarının altında gözden yittiler. Batıda, denizin üzerinde parlak bir akşam kıvıllığı vardı.

Delikanlılardan biri, 'Yarın hava güzel olacak,' dedi ve 'ama soğuk; çok soğuk,' diyerek hızlı hızlı gidip gelmeye başladı. Artık güvercinlerin uçmadığını gören ikincisi eve girdi ve kulağını vererek kapının önünde durdu; içerden coşkulu konuşmalar duyuluyordu; Set Beyi'nin küçük uşağı da onun yanına sokuldu. Öteki, 'Dinle Hauke, şimdi senden söz ediyorlar,' dedi. İçerden Ole Peters'in açık açık, 'Küçük uşaklarla gençler bu yarışmaya katılamazlar,' diye bağırان çatlak sesi duyuluyordu.

Öteki, Hauke'nin yeninden tutarak onu kapıya doğru çekmek isterken, 'Gel, burada sana ne fiyat biçtiklerini öğrenebilirsin,' dedi.

Ama Hauke kendisini çekerek uzaklaştı ve 'Onlar bizi dinlemek için dışarda bırakmadılar,' diyerek yeniden evin önüne çıktı.

Evin önünde duran üçüncü istekli, 'Korkarım benim için de bir engel çıkaracaklar; henüz yaşıım on sekiz, keşke vaftiz cüzdanımı istemeseler! Hauke, baş uşağınız seni de dışta bırakacak,' diyordu.

Hauke ayağıyla yoldaki bir taşla vurarak, 'Evet dışta; yalnızca içerde değil,' dedi.

İçeride gürültü gittikçe arttı ve sonra yavaş yavaş yatıştı. Dışardakiler, yukarıda kilise kulesinin tepesine hafif kuzeydoğu rüzgârının çarptığını duydular. Konuşmaları dinleyen delikanlı yeniden onların yanına geldi. On sekiz yaşındaki delikanlı, 'İçeride kimden söz ediyorlardı?' diye sordu. Öteki, Hauke'yi göstererek, 'İşte ondan,' diye anlatmaya başladı; 'Ole Peters onu çocuk saymak istiyor, ama ötekiler buna karşı çıkıyorlardı. Jess Hansen, onun babasının hayvanı ve arazisi olduğunu söylüyor, Ole Peters ise, 'Evet, on üç arabalık toprak,' diye bağırıyordu. Sonunda Jess Hansen ortaya atılarak onları susturdu ve 'Size biraz ders vereyim; söyleyin bakalım, köyün birinci adamı kimdir?' diye bağırdı. Herkes düşünmek ister gibi susmuştu; biri, 'Bu sanırım Set Beyi olsa gerek,' dedi. Sonra hepsi de, 'Peki, Set Beyi olsun,' dediler. Ole Hansen yeniden, 'Ama Set Beyi kimdir? Şimdi bunu iyice düşünün bakalım!' diye bağırdı. Bunun üzerine, ikincisi hafifçe gülmeye başladı, sonunda odada

kahkahadan başka bir şey duyulmuyordu. Jess Hansen, 'Öyleyse onu çağırın; Set Beyi'ni kapıdan kovamazsınız,' dedi. Sanırım hâlâ gülüyorlar; Ole Peters'in sesi artık duyulmuyor,' diyerek haberi tamamladı.

Hemen hemen aynı anda odanın kapısı açıldı ve soğuk gecede, 'Hauke... Hauke Haien!' diye bağırıldığı duyuldu. Hauke içeriye koştu. Artık Set Beyi'nin kim olduğu konusundaki sözleri duymuyor ve o anda kafasından geçen şeyleri de hiç kimse bilmiyordu.

Bir süre sonra, efendilerinin evine yaklaştığında, Elke'nin aşağıda, yukarıya çıkan yolda, çitin yanında durduğunu gördü; ay ışığı beyaz donla örtülmüş uçsuz bucaksız otlığın üzerinde parlıyordu.

Kız, el işaretiyle, 'Ne oldu, göze aldı mı?' diye sordu.

'Elinden gelse, neler yapar kim bilir!'

'Peki, sonuç?'

'Evet Elke, yarın denemem için izin verildi.'

Elke, 'İyi geceler Hauke!' dedi ve tepeciğe çıkarak eve girdi; Hauke de yavaş yavaş onun arkasından gitti.

Seddin iç bölümünde doğuya doğru uzanan geniş otlak alanda, ertesi gün öğleden sonra büyük bir insan kalabalığı toplanmıştı; bunların kimi zaman kıpırdamadan durduğu, kimi zaman da ağaç kürenin şimdi gündüz güneşiyle dondan açılmış olan alanda iki kez fırlatılmasından sonra, arkalarında bulunan uzun ve alçak evlerden yavaşça ileriye doğru yürüdükleri görülüyordu. Eisboseln oyuncuları ortada, gerek ovadaki ve gerek tepeciklerin üzerindeki evlerden gelen ve onlarla ilgisi bulunan yaşlılar ve gençlerce çevrilmişlerdi; yaşlı erkekler uzun palto giymiş, düşünceli düşünceli kısa pipolarını içiyor, kadınlar başörtüsü bağlamış ve yelek giymiş, çocuklarını ya ellerinde tutuyor ya da kucaklarında taşıyorlardı. Yavaş yavaş üzerinden geçilen donmuş hendeklerdeki keskin kamış uçlarının arasından, öğleden sonraki zayıf güneşin solgun ışıkları parlıyordu. Çok soğuktu, ama oyun durmaksızın sürüyordu. Hepsi de uçan küreyi izliyorlardı; çünkü, bütün köyün onuru bugün buna bağlıydı. Takımların yargıcılarından biri,ak; öteki, kara demir uçlu değnek taşıyorlardı. Bu değnekler ya sessiz bir beğenmeyle ya da karşı tarafın alaycı kahkahaları arasında, kürenin ulaşabildiği son noktaya, donmuş yere çakılıyordu. Kimin küresi daha önce hedefe varırsa, kendi takımı için oyunu kazanmış sayılırdı.

Bu kadar insanın arasında konuşan azdı; ancak çok iyi bir atış yapıldığı zaman gençlerin ya da kadınların bağırdığı duyuluyordu; ya da yaşlılardan biri piposunu ağızından çıkarıyor ve iyi sözler söyleyerek bununla atışı yapanın omzunu okşuyordu: 'Zacharias bunun iyi bir atış olduğunu söyledi ve karısını çatı deliğinden attı,' ya da, 'Senin baban da böyle atardı, Tanrı onu sonsuz rahmetine kavuştursun,' ya da bunun gibi başka güzel sözler söylerlerdi.

İlk atışta Hauke'nin talihi yaver olmadı; tam kolunu arkasına kaldırarak küreyi fırlatmak isterken, biraz önce güneşi örten bulut çekildi ve ışık gözünü aldı; bu nedenle atış kısa geldi ve küre çukura düşerek hava kabarcıkları içeren buzda saplanıp kaldı.

Onu destekleyenler, 'Sayılmaz, sayılmaz, Hauke bir daha fırlat!' diye bağıştılar.

Ama öteki takımın yargıcısı buna karşı çıktı, 'Sayılması gerekir, atılan atılmıştır!' dedi.

Gençler, 'Ole, ole! Nerde bu Tanrı'nın belası' diye bağıştılar.

Öteki yetişerek, 'Öyle bağırmayın bakalım, Hauke'ye yardım mı gerekiyor? Ben de öyle olacağını kestirmiştim aslında!' dedi.

'Öyle değil, Hauke'nin bir daha atması gerek; ağzının laf yaptığını göster bakalım.'

'Gösteriyorum işte...' dedi ve karşı takımın yargıcısına bir sürü anlamsız söz söyledi. Başka zaman ağzından akan keskin tümcelere hiç benzemiyordu bunlar. Kız, çatık kaşlarıyla onun yanında duruyor ve öfkeli gözleriyle ona bakıyordu; ama kadınların oy hakkı olmadığı için bir şey söyleyemedi.

Öteki yargıcı, 'Söylediklerinin hiçbir anlamı yok; çünkü aklın sana yardım etmiyor; güneş, ay ve yıldız, hepimiz için de eşit olarak her zaman gökte bulunuyorlar, atışı yapan beceremedi ve her atış sayılır!' diyordu.

Onlar böyle, bir süre daha karşılıklı konuştular; ama sonuçta baş hakem, Hauke'nin atışı yinelememesinde karar kıldı.

Tepe adamları, 'İleri!' dediler; onların yardımcı yargıcıları kara değneği yerden çekip çıkardı ve atacak kimse, numarasının çağırılması üzerine orada durarak küreyi ileriye fırlattı. Set Beyi'nin baş uşağı atışa bakmak isterken Elke'nin yanından geçmek zorunda kalmıştı. Kız ona, 'Bugün aklını kimin hakkı için evde bıraktın?' diye sordu.

Ötekinin geniş yüzünde şakadan iz kalmamıştı; büyük bir öfkeyle, 'Senin hakkın için, çünkü sen de kendini unuttun!' dedi.

Kız biraz doğrularak, 'Git Ole Peters, ben seni tanıyorum,' diye yanıt verdi; ama öteki bunları duymamış gibi başını çevirdi. Oyunla birlikte kara ve ak değnekler de ilerliyordu. Hauke'ye atmak için yeniden sıra gelince küresi öyle uzağa fırladı ki, hedef olarak konan kireçlenmiş beyaz fiçıya açık olarak vurduğu görüldü. Şimdi o güçlü bir yiğit olmuştu; çünkü gerek matematik ve gerek atış sanatıyla çocukluğunda her gün uğraşmıştı. Kalabalığın içinden, 'Ey Hauke! Bu öyle bir vuruştur ki, baş melek Mikail kendisi atmış gibi oldu,' diye bir ses duyuldu; yaşlı bir kadın pasta ve içkiyle ona doğru yaklaşarak bir bardak doldurduktan sonra, 'Gel barışalım, kedimi öldürdüğün zamana göre bugün daha güzel!' dedi. Hauke baktı ve bunun yaşlı Trin Jans olduğunu görerek, 'Teşekkür ederim nine, ama ben bunu içmem,' dedi ve elini cebine sokarak yeni bir marklık çıkarıp eline sıkıştırdı, 'Al bunu ve bardağı da kendin iç; böylece barışmış oluruz!' dedi.

Yaşlı kadın, 'Doğru Hauke!' dedi ve onun sözüne uydu: 'Haklısın, benim gibi yaşlı bir kadın için böylesi daha iyidir!'

Hauke, kadın sepetle uzaklaşırken, 'Ördeklerin nasıl?' diye bağırırsa da, öteki yüzünü çevirmeyip ancak kafasını ve buruşuk ellerini havada salladı: 'Yok, yok Hauke; hendekte sıçan çok, Tanrı bana sabır versin, başka bir geçim yolu bulmam gerek!' diyerek içki ve pastalarını sunmaya başladı.

Sonunda güneş artık seddin gerisinde batmıştı; onun yerinde kızıl ve menekşe rengine hafif bir ışık yükseliyor, ara sıra, bir an için altına batmış gibi görünen kara kargalar uçup gidiyordu. Akşam olmuş, ama tarlalar üzerindeki insan kalabalığı, artık uzakta bulunan evlerden fiçıya doğru yürüyordu. Sıra ovalılara gelmişti; Hauke'nin atması gerekiyordu.

Kireçlenmiş fiçı, şimdi sedden düzlüğe inen geniş akşam gölgesinde apak görünüyordu. Tepelilerden biri çetin savaşım sırasında, 'Onlar bu seferlik meydanı bize bırakacaklar sanırım!' diyordu; çünkü onlar en azından on sayı ilerleydiler.

Sırası gelen yarışmacı, o anda zayıf vücuduyla kalabalığın arasından ilerledi; uzun Fries yüzünden bakan kül rengi gözleriyle ilerdeki hedefi süzdü, sallanan ellerinde küre vardı.

Bu sırada, Ole Peters'in çatlak sesiyle, kulağının dibinde, 'Kuş sana ağır geliyor ha? Onu kül renginde bir çömlekle değiştirelim mi?' dediğini duydu.

Hauke dönerek sert gözleriyle ona baktı: 'Ben ova için atıyorum, sen hangi taraftansın?'

'Bana göre, ben de oradanım. Sen Elke Volkerts için atıyorsun ya!'

Hauke, 'Çekil!' diye bağırarak yeniden atış konumuna geçti. Ama Ole, başıyla ona daha çok yaklaşmaya başladı. O anda, daha Hauke zor bir girişimde bulunmadan önce bir el Ole'yi geriye çekerek, gülen arkadaşlarının arasına yuvarladı. Bunu yapan eller büyük değildi, çünkü Hauke bir aralık başını çevirdiği zaman, Elke Volkerts'in, giysisinin yenini düzelterek yanında durduğunu gördü; koyu renkli kaşları sıcak yüzünden öfke saçıyordu.

Hauke, kolunun çelik gibi güçlendiğini duyumsadı; eğilerek küreyi elinde birkaç kez tarttı ve sonra fırlattı; her iki taraf susup bir ıslık sesi çıkararak havada uçan küreyi, gözleriyle izlediler. Kürenin, atış alanından çok uzakta, birdenbire bağırarak set üzerinden uçup gelen bir martının kanatlarının arkasında gözden yittiği görüldü ve hemen arkasından hedef olan uzaktaki fiçıya çarptığı duyuldu.

Ovalılar, 'Yaşşaaa Hauke!' diye bağırıyor ve kalabalığın içinden, 'Hauke... Oyunu Hauke kazandı!' diye sesler duyuluyordu.

Ama o, kendisini çevreleyen insanların arasındaki birinin elini yakalamıştı. Onların yeniden, 'Ne bakıyorsun Hauke? Küre hedefi buldu!' diye seslenmesi üzerine, yine de yerinden kıpırdamayıp ancak başını salladı; yalnızca küçük elin sıkıca kendi eline sarıldığını duyumsadığında, 'Sanırım haklısınız; şimdi ben de kazandığıma inanıyorum!' dedi.

Sonra bütün kalabalık geriye akmaya başladı; Hauke ile Elke de Set Beyi'nin toprağı yanından yukarı çıkarak meyhaneye giden yolda kalabalıktan ayrıldılar. Elke odasına giderken, Hauke de yüksekliğin gerisindeki ahır kapısının arkasında durarak, koyu renkte insan kalabalığının, dans için hazırlanmış olan kilise yanındaki meyhaneye doğru yavaş yavaş yürüdüğünü gördü. Karanlık ağır ağır, geniş alanın üzerine çöküyor ve çevre gittikçe sessizleşiyordu; ancak gerideki ahırdan hayvanların sesleri duyuluyordu. Tepedeki meyhaneden klarnetlerin sesini duyar gibi oldu. O sırada, köşede bir giysi hışırtısı işitti; biri, küçük ve sert adımlarla tarladan tepeye çıkan patikadan aşağı iniyordu. Sonra karanlıkta biçimini gördü ve onun Elke olduğunu anladı; o da meyhaneye dansa gidiyordu. Birden tepesi attı; onun arkasından yetişip birlikte gitmeleri gerekip gerekmediğini sormak istedi. Ama, Hauke kadınların gözünde bir kahraman değildi. Bu nedenle durakaldı ve karanlıkta onu gözden yitirdi.

Onun arkasından yetişme tehlikesi ortadan kalkınca, o da kilise yanındaki meyhaneye varıncaya dek aynı yoldan gitti; evin önünde ve geçenekte kaynaşanların konuşmaları, bağrıışmaları ve kemanlarla klarnetlerin sesi kulakları çınlatıyordu. Kimseye görünmeden salona girdi; burası büyük değildi ama öyle kalabalıktı ki, insan bir adım ötesini bile göremiyordu. Sessizce kapıya yaslandı ve kıpır kıpır olan kalabalığa baktı; insanlar ona çıldırmış gibi geliyordu; birinin çıkıp da öğleden sonraki yarışmayı ve daha bir saat önce yarışı kimin kazandığını anımsayarak kendisini rahatsız etme olasılığı yoktu; herkes kendi kız arkadaşına bakıyor ve onunla çevrede dönüyordu. Onun gözleriyse ancak birini arıyordu; sonunda, işte orada! Kız, setbaşı yardımcısının oğlu olan yeğeniyle dans ediyordu; ama biraz sonra onu gözden yitirdi; önünde ancak tepeden ve ovadan gelmiş, onun ilgisini çekmeyen başka kızlar vardı. Sonra keman ve klarnetler birdenbire sustu; dans bitmişti ama az sonra yeniden başladı. Hauke, Elke'nin sözünü tutup tutmayacağını ve önünden Ole Peters ile dans ederek geçip geçmeyeceğini düşünüyordu. Az kalsın bağıracaktı; sonra... evet, ama ne istiyordu ki? Elke'nin bu dansa hiç katılmak istemediği görülüyordu. Sonunda bu dans da bitti ve sonra, burada yeni moda olan

iki adımlı başka bir dans başladı. Müzik delicesine çalıyor, delikanlılar kızlara saldırıyor ve duvarlarda ışıklar oynaşıyordu. Hauke, dans edenleri tanımak için boynunu uzatarak baktı. İşte orada üçüncü çiftte Ole Peters'i gördü, acaba eşi kimdi? Kızın önünde duran iriyarı bir ovalı delikanlı onun yüzünü örtüyordu. Dans sürerken Ole arkadaşıyla döndü; Hauke az kalsın, 'Vollina, Vollina Harders!' diye bağracaktı ve rahat bir soluk aldı. Ama acaba Elke neredeydi? Dans etmek için eş mi bulamamıştı; yoksa Ole ile dans etmek istemediği için herkesi de geri mi çevirmişti? Müzik yine sustu, sonra yeniden dans başladı; ama Hauke, Elke'yi yine göremedi. Orada Ole hâlâ kollarında şişman Vollina'yı gezdiriyordu. 'Evet, evet, Jess Harders de yakında bir dematından (16) kendisine yaşlılık payı ayırmak zorunda kalacak,' dedi Hauke, 'Ama, Elke nerede acaba?'

Kapının yanından ayrılarak salondaki kalabalığın arasında ilerledi, birdenbire kendisini bir köşede yaşlı bir arkadaşıyla oturan Elke'nin karşısında buldu. O ince yüzüyle ona doğru bakarak, 'Hauke!' diye seslendi, 'Sen burada mısın? Seni hiç dans ederken görmedim!'

'Ben dans etmiyorum!'

'Niçin Hauke?' Sonra biraz doğrularak, 'Benimle dans etmek istemez misin? Ole Peters'i geri çevirdim; artık bir daha yanıma gelemez!' dedi.

Ama Hauke, hiç düşünmeden, 'Teşekkür ederim Elke, ben iyi dans bilmem, sonra bize gülerler de...' dedi; birden duraklayarak, sanki sözün gerisini onlara bırakalım der gibi kül rengi gözleriyle ona tatlı tatlı baktı.

Kız alçak sesle, 'Ne demek istiyorsun?' diye sordu.

'Demek istiyorum ki Elke, bugün, benim için olanlardan daha güzel sonuçlanamazdı!'

'Evet, sen oyunu kazandın!'

Kıza anımsatmak ister gibi çok yavaş sesle, 'Elke!' dedi.

Kızın yüzünü sıcak bir ateş bürüdü, 'Haydi söyle, ne istiyorsun?' diyerek gözlerini yere dikti.

Bir delikanlının kız arkadaşını dansa kaldırması üzerine, Hauke sesini yükselterek, 'Elke, daha iyisini kazanmış olmak isterdim!' dedi.

Kız gözlerini bir süre daha yerde dolaştırdıktan sonra, yavaş yavaş kaldırdı ve kendisine özgü dingin gücü gösteren bir bakışla onun gözlerine baktı. Hauke, bütün bedenini bir yaz havasının sardığını duyumsadı.

'Hauke, yüreğin ne istiyorsa öyle yap; sanırım birbirimizi tanıyoruz!'

Elke o akşam artık dans etmedi. Sonra birlikte eve giderken de birbirlerinin ellerini sıkıca tutuyorlardı. Sessiz vadinin üzerinde, gökyüzünde yıldızlar parlıyor; hafif doğu rüzgârı dondurucu bir soğuk getiriyordu; ama onlar, ilkyazmış gibi yakalarını bile kaldırmayı düşünemeyerek yürüyorlardı.

Hauke, belirsiz bir gelecekte bir işe girişmek istiyor ve bununla bayramı dingin ve erinçli geçirmeyi düşünüyordu. Bu amaçla, ertesi pazar kente, yaşlı kuyumcu Andersen'e giderek sağlam bir altın yüzük ısmarladı. Kuyumcu, 'Parmağınızı uzatın bakalım, ölçelim!' sözleriyle onun yüzükparmağını yakalayarak, 'Parmağın, sizlerde görüldüğü gibi pek kalın değilmiş,' dedi. Ama Hauke küçük parmağını uzatarak, 'Buna göre ölçseniz daha iyi olur,' diye karşılık verdi.

Kuyumcu biraz şaşkınlıkla ona baktıysa da, köylü gençlerin ne düşündüğünün kendisini ilgilendirmediğini belli eder gibi aldırmayıp, 'Böyle bir şeyi sanırım kadın yüzükleri arasında bulabiliriz!' dedi. Hauke'nin iki yanağına ateş bastı. Küçük altın yüzük onun serçeparmağına uyuyordu. Bunu hızla alarak fiyatını parlak gümüşle ödedi. Sonra törendeymiş gibi yüreği çarparak yüzüğü yeleşinin cebine soktu. O günden beri, onu, sanki yelek cebi yüzük taşıma cebiymiş gibi, coşku ve gururla taşıdı.

Aradan bir yıl geçti, yüzük bir yelekten ikinci yeleşin cebine aktarıldı. Ondan kurtulmak için hâlâ bir fırsat düşmüyordu. Kimi zaman bu amaçla doğrudan doğruya ev sahibinin karşısına çıkmayı da istemedi değil; babası da buranın yerlisi değil miydi? Ama biraz yatıştığı zaman düşündü ki, Set Beyi onun bu davranışını, ancak gülerek karşılayabilirdi.

Böylece o ve Set Beyi'nin kızı, birbirlerine bir şey söyleyemeden yaşadılar; kız da utanarak susuyordu, ama ikisi de, her zaman sanki el eleydiler.

Sözünü ettiğimiz kış bayramından bir yıl sonra, Ole Peters işini bırakarak Vollina Harders ile evlendi. Hauke haklı çıkmış, yaşlı adam, kendi payını ayırmıştı. Şimdi şişman kızın yerine kısraklı tarlaya neşeli damat götürüyor ve belirttiğimiz gibi, dönüşte her zaman sedde doğru çıkıyordu. Hauke baş uşak olmuş ve onun yerine başkası alınmıştı. Her ne denli Set Beyi, 'Küçük uşak daha iyi; o bana hesap kitap işlerinde gerekiyor!' diyerek önce onu yükseltmek istemediyse de, Elke buna karşı gelerek, 'Baba, o zaman Hauke de gider!' demiş ve böylece yaşlı adam korkarak onu baş uşaklığa yükseltmişti. Bununla birlikte, Hauke, set beyliği işlerine de yardım ediyordu.

Ancak bir yıl daha geçtikten sonra, Hauke babasının durumundan ve yazın birkaç güncük kendi evinde kalmanın ona yetmediğinden söz etmeye başladı. Babasının üzüldüğünü ve kendisinin de buna dayanamadığını söylüyordu.

Bir yaz akşamı alacakaranlıkta, ikisi de kapının önündeki büyük dişbudak ağacının altında duruyorlardı. Kız bir süre sessizce ağacın dallarına baktıktan sonra yanıt verdi: 'Ben bir şey söylemek istemiyorum Hauke, kendin uygun kararı verirsin!'

Hauke, 'O zaman sizin evden gitmem gerekecek ve bir daha da gelemem!' dedi; bir süre susarak seddin gerisindeki denize dalan akşam kıızıllığına baktılar.

'Kendin bilirsin. Bu sabah babamın yanına gitmiştim, onu arkalıklı iskemlesinde uyurken buldum. Resim kalemi elindeydi, çizgi tahtası yarı yarıya resmedilmiş, masada yatıyordu; uyanarak benimle bir çeyrek saat konuştuktan sonra gitmek istediğim zaman, sanki son kez görüşüyormuşuz gibi korkuyla elimden tutarak çekti; ama...'

Hauke onun konuşmayı sürdürmekten çekindiğini görünce, 'Ama... ne?' diye sordu.

Kızın yanaklarından birkaç damla yaş akıyordu: 'Babamı düşünüyorum. İnan bana, senin yokluğun ona çok ağır gelecek!' Sonra, sanki konuşmak için cesaret toplar gibi, 'Onun, ölüm gününe hazırlandığını duyumsar gibi oluyorum!' diye ekledi.

Hauke yanıt vermedi; cebindeki yüzük sanki kıpırdar gibiydi; ama daha o elinde olmadan kendisi için bir ölüm-yaşam sorunu olan isteğiyle ilgili korkusunu yenemeden, Elke konuşmasını sürdürdü: 'Hayır, kızma Hauke, inanıyorum ki, sen bizi böyle de bırakmazsın!'

Birdenbire kızın ellerini yakaladı. Kız da karşı gelmedi. Gençler daha bir süre, ortalığı karan karanlıkta yan yana durdular. Sonra elleri birbirinden ayrıldı ve her biri kendi yoluna gitti.

Yukarı doğru yükselen rüzgâr, dişbudak ağacının yapraklarını hışırdattı ve evin önündeki pencerelerin kapaklarını salladı; yavaş yavaş gece bastırıyor ve ucsuz bucaksız düzlüğü bir sessizlik

perdesi örtüyordu.

Hauke, Elke'nin aracılığıyla bildirerek Set Beyi'nin yanındaki hizmetinden ayrıldı. Şimdi evde iki yeni hizmetçi vardı. Birkaç ay geçtikten sonra, yaşlı Tede Haien öldü. Ama ölümünden önce Hauke'yi yanına çağırarak zayıf sesiyle konuşmaya başladı: 'Çocuğum, yanıma otur, yakınıma gel, yanımda kim var diye korkmana gerek yok. Yanımda ancak, Tanrı'nın beni çağırmaya gelen koyu renkli meleği olabilir!'

Üzgün genç, yatağın kıyısına, tam onun yanına oturarak, 'Daha ne gibi söyleyeceklerin varsa söyle baba!' dedi. Yaşlı adam, 'Evet oğlum, bir konu daha var,' diyerek ellerini yorganın üzerine uzattı. 'Daha gençliğinin yarısında, Set Beyi'nin yanında işe girerken, kafanda bir gün Set Beyi olma düşüncesi vardı. Bu, beni de etkilemiş, ben de yavaş yavaş senin bu iş için uygun bir kimse olduğunu düşünmeye başlamıştım. Ama senin mirasın böyle bir memurluk için çok küçüktü. Senin görevde bulunduğun zamanlarda kendimi sıkarak mülkümü artırmayı istiyordum.'

Hauke sıkıca babasının ellerini tuttu; yaşlı adam da onu görebilecek gibi doğrulmak istedi: 'Evet, evet oğlum, orada dolabın en üst çekmesinde belgeler var. Biliyorsun ki, yaşlı Antje Wohlers'in beş buçuk dönümlük bir tarlası vardır. Ama sakat ve yaşlı olduğu için artık yalnızca kira parasıyla geçinemiyordu; böylece ben o adamcağıza her yıl Martini bayramı sıralarında belirli bir para verdim; olduğu zaman daha fazlasını da... buna karşılık o da tarlasını bana devretti; her şey yasaya göre oldu. Şimdi o da ölüm döşeğinde yatıyor, biz ovalıların hastalığı olan kanser onu da yakaladı; artık daha çoğunu ödemek zorunda kalmayacaksın.'

Bir süre gözlerini kapadıktan sonra, şunları da söyledi: 'Bu pek çok değilse de, yanımda yaşadığın zamankinden daha çoktur. Bu dünyadaki yaşamın sırasında sana yararlı olmasını dilerim!'

Yaşlı adam, oğlunun teşekkür sözleri arasında uykuya daldı. Artık onun diyecek bir şeyi kalmamıştı; birkaç gün sonra da Tanrı'nın koyu renkli meleği onun gözlerini sonsuza dek kapattı. Hauke de babasının mirasına kondu.

Cenazeden bir gün sonra, Elke onun evine gelmişti. Hauke, 'Buraya uğradığın için teşekkür ederim Elke!' dedi.

Elke, 'Ben yalnızca bakmak için gelmedim; evinde rahat yaşayabilesin diye burasını biraz düzene sokmak istiyorum. Baban, hesap-kitap ve resim arasında eve pek dikkat edemedi; aslında ölüm de bir evde karışıklık yaratır. Ben buraya yeniden yaşam katmak istiyorum,' dedi.

Hauke, kül gözleriyle ve tam bir güvenle Elke'ye bakarak, 'Peki düzenle bakalım; ben de sevinirim!' dedi.

Sonra Elke ortalığı kaldırmaya başladı: Hâlâ ortada yatan resim tahtası temizlenerek bodruma götürüldü; çizgi kalemleri, kurşunkalem ve tebeşirler dikkatle dolabın bir gözüne konarak kilitlendi; yardıma çağrılan hizmetçi kızla birlikte odadaki bütün eşyalar başka ve daha iyi bir düzene sokuldu; sanki oda büyümüş ve aydınlanmıştı. Elke gülümseyerek, 'Bunu ancak, biz kadınlar beceririz!' dedi. Hauke, babasının yasına karşın mutlu gözlerle bakıyor ve gerektiğinde genç kıza kendisi de yardım ediyordu.

Karanlık basmaya başladığında (o sırada eylül başlarıydı) her şey tamam olunca, kız onun elinden tuttu ve koyu gözleriyle ona işaretle, 'Şimdi gel ve akşam yemeğini bizimle ye; çünkü babama, seni

birlikte getirmek için söz vermek zorunda kaldım. Daha sonra da bu sessiz evine geri dönersin!" dedi.

Set Beyi'nin, pencere kapakları kapanmış ve masa üzerindeki iki lambası yanmış olan büyük odasına girdiklerinde, yaşlı adam arkalıklı iskemlesinde doğrulmak istediye de, ağır vücuduyla çökerek, 'Eski dostlarını ziyaret etmen iyi oldu Hauke! Yaklaş, iyice yaklaş!' dedi ve Hauke iskemlesiyle yanına gelince; yuvarlak iki eliyle onun ellerinden yakalayarak şunları söyledi: 'Evet oğlum, yalnızca dingin ol; çünkü er ya da geç hepimiz öleceğiz; senin babansa en kötülerden değildi! Hey Elke, kızartmayı masa üzerine getir de yiyip gücümüzü toplayalım! Bizim için çok iş var Hauke! Güz denetimi başladı, set ve savak hesapları dünya kadar... seddin batıdaki yıkık bölümü... kafam karışıyor; ama bereket versin, sen daha gençsin; sen becerikli bir çocuksun, Hauke!'

Yaşlı adam, bütün içini ortaya döktüğü bu uzun söylevden sonra iskemlesine yaslandı ve o anda Elke'nin kızartma tabağıyla içeriye girdiği kapıya doğru özlemle bakarak, 'Hemen otur, boşuna vakit geçirmeyelim, soğuyunca tadı kalmaz!' dedi.

Hauke oturdu; Elke'nin babasına işlerinde yardım etmek, ona doğal bir şey gibi geliyordu. Sonra, güz denetimi gelip yılın da birkaç ayı geçtiği zaman, o da bu işlerin en önemli bölümünü yapmış bulunuyordu."

Bunları anlatan öğretmen, durarak çevresine bakındı. Pencereye bir martı çarpmış ve dışardan, birinin geçmekte ağır çizmelerini çamurdan temizlemek ister gibi tepindiği duyulmuştu.

Set Beyi ve yardımcısı başlarını kapıya çevirdiler. Set Beyi, "Ne var?" diye bağırdı. Başında deniz şapkası olan, iriyarı bir adam içeri girerek, "Bey, ben ve Hans Nickels, ikimiz de gördük; Kır Atlı seddin aşındığı yerde suya daldı!" dedi. Set Beyi, "Bunu nerde gördünüz?" diye sordu.

"Bildığınız gibi, aşınmış olan ancak bir yer var; Hauke Haien'in denizden kazanılmış topraklarının başladığı yerde... Jansen'in tarlasında..."

"Bir kez mi gördünüz?"

"Ancak bir kez; o da gölge gibiydi, ama bu ilk olay olmayabilir."

Set Beyi ayağa kalkmıştı; bana doğru dönerek, "Bağışlayın, dışarda yıkımın nereye doğru yol aldığını bir incelemeliyiz!" dedi. Sonra haberciyle birlikte kapıya doğru yürüdü; ötekiler de yerlerinden kalkarak onların peşinden gittiler.

Büyük odada, öğretmenle yalnız kalmıştık; şimdi artık perdesiz pencereler çevrede oturanların omuzlarıyla örtülmediği için, dışarısı açıkça görülüyor, fırtına kara bulutları gökyüzünde kovalıyordu.

Yaşlı adam, dudaklarında düşünceli ve acıyan bir gülümsemeyle hâlâ yerinde oturuyordu, "Burası çok ıssızlaştı, odama gelir misiniz? Ben burada oturuyorum. Bana inanın; set boyundaki bu havaları bilirim, bizim için korkulacak bir şey yok," dedi.

Burada ben de titremeye başladığım için, bunu teşekkürle kabul ettim; elimize birer ışık alarak merdivenlerden bir çatı odasına çıktık. Aslında burası da batıya bakıyorsa da, pencereleri koyu renkte yün kilimlerle örtülmüş bulunuyordu. Kitap rafında birkaç kitap ve onun yanında iki profesörün resimlerini gördüm. Bir masanın önünde büyük bir arkalıklı iskemle vardı. İçtenlikli ev sahibim, üzerinde sacdan bir kazan bulunan ve henüz sönmemiş olan küçük sobaya birkaç kömür

atarak, "Biraz geçsin, hemen parlar, sonra bir bardak punç kaynatırım, bu zihni açık tutar!" dedi.

"Buna gerek yoktu; Hauke'nin yaşamını sizden dinlerken gözüme uyku girmez!"

"Öyle mi sanıyorsunuz?" dedi ve rahatça arkalıklı iskemlesine yerleşerek akıllı gözleriyle bana işaret ettikten sonra, "Şimdi, nerde kalmıştık... evet, evet, biliyorum, işte..." diyerek konuşmasını sürdürdü:

"Hauke babasından kalan mirasın başına geçti; yaşlı Antje Wohlers de yaşama gözlerini kapamış olduğundan, tarlası da çoğalmıştı. Ama babasının ölümünden ya da daha doğrusu onun son sözlerinden sonra, onda, çocukluğundan beri içinde taşıdığı bir şey büyümüş bulunuyordu. Kendi kendisine, yeni bir Set Beyi gerekirse, bunun için en uygun kimsenin kendisi olduğunu yineleyip duruyordu. İşte bunu, bu işi bilmesi gereken ve köyün en akıllı adamı olan babası, onun mirasına son bir armağan eklemişti: Yine onun yardımıyla kazandığı Wohlers'in tarlası; bu yükselmeye doğru ilk basamak olacaktı. Çünkü, elbette bu bile yetersizdi. (Bir Set Beyi'nin elinde birçok tarla olması gerekti!) Babası, yalnız yaşadığı yıllarda biraz kıt kanaat geçinmiş ve onun biriktirdiğiyle, şimdi oğlu yeni mülkün sahibi olmuştu; bunu o da yapabilir, daha çoğunu da becerebilirdi; çünkü, babası güçten düştüğü halde, o daha yıllarca en ağır işleri yapabilecek durumdaydı! Kuşkusuz, kendisine bu yolu çizdiğinde, hizmetinde bulunduğu yaşlı beyin işlerini yönetirken yaptığı gibi şiddet ve zor kullandığı zaman, köyde ona karşı dostluk gösterilmemişti ve eski rakibi Ole Peters de yeni kazandığı bir mirasla, zengin bir adam olmaya başlamıştı! Gözünün önünden bir sürü yüz geçti; hepsi de ona kötü kötü bakıyorlardı; o zaman bunlara karşı kin bağlayarak onları yakalamak ister gibi kollarını uzattı; çünkü bu kimseler onu, ancak kendisinin uygun olduğu konumdan uzaklaştırmak istiyorlardı. Kafasını bu gibi düşüncelerden hiç uzaklaştıramadı; böylece onun genç yüreğinde namus ve sevgiyle tutku ve nefret de birlikte büyüdü. Ama bu duyguları yüreğinin derinliklerinde saklıyordu; Elke bile bu konuda bir şey bilmiyordu.

Yeni yıl geldiğinde bir düğün yapıldı; gelin, Haienlerin akrabalarından olup, Hauke ile Elke de buraya çağırılmışlardı. Yemek sırasında yakın akrabalarından birinin gelmemesi nedeniyle, onlar yan yana oturtuldular. Her ikisinin de yüzlerinde beliren küçük bir gülümseme, durumdan duydukları sevinci gösteriyordu. Ama Elke, bugün konuşma ve bardak sesleri arasında, ilgisiz görünüyordu.

Hauke, 'Neyin var?' diye sordu.

'Aslında bir şeyim yok. Yalnız burası pek kalabalık.'

'Fakat çok üzgün görünüyorsun!'

Kız başını salladı; yine bir süre sustular.

Kızın susması onun kıskançlık duygularını kamçıladı; sofraya örtüsü altında gizlice onun elini yakaladığı zaman, Elke elini geri çekmedi; sanki tam bir güvenle onunkine sarıldı. Her gün zayıflamakta olan babasına bakmakla, bırakılmış gibi bir duygu içinde mi kalmıştı? Hauke, bunu bu sözcüklerle sormayı düşünmüyordu; ama şimdi cebinden altın yüzüğü çıkarırken, soluğu kesilmişti. Yüzüğü küçük elin parmağına geçirirken titrek bir sesle, 'Takar mısın?' diye sordu.

Masada karşılarında papazın karısı oturuyordu, birdenbire çatalını bırakarak, komşusuna, 'Tanrım, kız bembeyaz kesildi!' dedi.

Ama Elke'nin yüzü yeniden kanlandı ve yavaşça, 'Hauke, bekleyebilir misin?' diye sordu.

Akıllı Friesli bir süre düşündükten sonra, 'Neyi?' dedi.

'Biliyorsun, sana söylemem gereksiz!'

'Haklısın; evet Elke, akla yakın bir süreyle, beklerim!'

'Tanrım, yakın olmasından korkuyorum; öyle konuşma Hauke, babamın ölümünden söz ediyorsun!' Sonra öteki elini göğsüne bastırarak, 'O zamana dek altın yüzüğü burada saklarım.'

İkisi de gülümseyerek birbirlerinin ellerini sıktılar. Oysa, başka zaman olsa, kız belki de yüksek sesle bağırması olurdu.

Bu sırada, papazın karısı durmadan, Elke'nin şimdi yaldızlı dibadan şapkasının altında koyu birer ateş gibi yanan gözlerini incelemişti. Ama, masa çevresinde gürültünün artmasından dolayı bir şey anlayamamış ve komşusuna da sormamıştı. Çünkü çimlenmekte olan evlilik hazırlıklarına ve dolayısıyla da papaz kocasının eline geçecek düğün parasına engel olmak işine gelmezdi; burada gerçekten, bir evliliğin ilk adımının atıldığı anlaşıyordu.

Elke'nin önceden duyumsadığı şey gerçek oldu; Paskalyadan sonra bir sabah, Set Beyi'ni yatağında ölü buldular. Yüzünden, dingin olarak öldüğü anlaşıyordu. Aslında o, son aylarda sık sık yaşamaktan bıktığını söylüyor; en sevdiği yemek olan fırın kızartmasından ve ördekten bile artık tat alamıyordu.

Köyde büyük bir cenaze töreni düzenlendi. Ötede, tepenin üzerinde, kilise çevresindeki mezarlığın batısında, demir parmaklıkla çevrili bir mezar vardı. Şimdi yas ağacına dayalı olarak, üzerine iri dişli çamla ölüm resmi kazınmış olan geniş ve mavi bir mezar taşı duruyor, altında iri harflerle şu yazı bulunuyordu:

'Bu, herkesi kapam ölümdür,
Sanatı ve bilimi birlikte götürür,
Şimdi akıllı bir kişi göçmüştür,
Tanrı onu acımasıyla yeniden diriltsin.'

Burası eski Set Beyi Volkert Tedsen'in gömüldüğü yerd; şimdi de onun oğlu olan, yeni ölmüş Set Beyi Tede Volkerts'in gömülmesi için başka bir mezar kazılmıştı. Bütün kiliseli köylerden toplanmış birçok arabadan oluşan ve vadiden gelen cenaze alayı artık yaklaşmaktaydı. Set Beyliği ahırının iki yağız beygirinin çektiği en öndeki arabanın üzerinde ağır bir tabut bulunuyor ve kumlu yamaçtan tepeye tırmanıyordu. Atların kuyruk ve yeleleri, güçlü bahar rüzgârında sallanıyordu.

Kilise çevresindeki mezarlık alanı, duvarlara dek insanla dolmuştu. Duvar kapısının üzerine bile, kollarında küçük çocuk tutan delikanlılar çökmüştü; hepsi de gömmeyi görmek istiyorlardı.

Elke, aşağıda ovadaki evde, konuk ve oturma odasında, yas yemeği hazırlamıştı. Sofra takımlarının yanına eski şarap, Baş Set Beyi'yle (bugün o da gelmişti) papazın önüne birer şişe Langkork (17) konmuştu. Her şeyi hazırladıktan sonra ahırdan geçerek çiftlik kapısının önüne çıktı, yolda kimseye raslamadı; hizmetçiler koşulmuş iki arabayla cenazeye gitmişlerdi. İlkyaz rüzgârında sallanan yas giysisiyle burada durarak, köyün ucundan son arabanın kiliseye doğru çıktığını gördü. Biraz sonra orada bir karışıklık oldu ve arkasından ölüm gibi bir sessizlik kapladı ortalığı. Elke ellerini kavuşturdu; belki de tabutu mezara indirmişlerdi. Elinde olmaksızın yavaş bir sesle, sanki orada söylenenleri duyuyormuş gibi, 'Ve yine toprak olacaksın,' diye yineledi. Sonra gözleri yaşla doldu ve göğsünün üzerindeki elleri kucağına sarktı. Tam bir coşkuyla, 'Gökteki Tanrımız' diyerek dua etti. Bu

büyük çiftliğin şimdiki sahibi olan kız, beyin duası bittikten sonra da, daha uzun süre orada kıpırdamadan durdu. Kafasında, ölümle ve yaşamla ilgili düşünceler birbirini kovalıyordu.

Uzaktan duyulan tekerlek sesleri onu uyandırdı. Gözlerini açtığında, arabaların arka arkaya aşağı indiklerini ve hızla çiftliğe yaklaşmakta olduklarını gördü. Doğrularak keskin bakışlarla dışarıyı süzdükten sonra, geldiği gibi ahırdan geçerek pek iyi hazırlanmış odalara gitti. Burada da kimsecikler yoktu; ancak mutfaktan hizmetçi kadınların sesleri duyuluyordu. Yas sofrası sessiz ve kimsesiz duruyor, pencereler arasındaki ayna beyaz örtülerle örtülmüş bulunuyordu; sobanın pirinç düğmeleri de örtülmüştü; odada hiçbir şey parlamıyordu. Elke, babasının son uykusuna dalmış olduğu gömme yatağın açık olduğunu görerek gitti ve karanfiller arasına yazılmış olan şu sözleri dalgın dalgın okudu:

'Günlük işini doğru yapmışsan,

Uyku kendiliğinden gelir!'

Bu, onun büyükbabasından kalmıştı! Hemen hemen tümüyle boşalmış olan duvardaki dolaba baktı; cam kapaktan, içerde duran yontulmuş bir kupa görünüyordu. Bu, babasının seve seve anlattığına göre ona gençliğinde bir Ringreiten yarışması (18) sırasında ödül olarak verilmişti. Elke onu yerinden alarak Baş Set Beyi'nin tabaklarının yanına koydu. Sonra pencereye gitti; çünkü arabaların yokuşu çıkmakta olduklarını duymuştu; arabalar birbiri arkasından evin önünde durunca, geldikleri zamana göre daha canlı olan konuklar kalkarak yere sıçradılar. Herkes ellerini ovuşturarak ve konuşarak odaya girdi ve çok geçmeden kuş sütünün eksik olmadığı sofraya oturdular. Masaların üzerinde iyi hazırlanmış yemekler tütüyordu. Konuk odasında Baş Set Beyi'yle papaz oturuyor ve masa boyunca gürültülü ve yüksek sesli bir konuşma oluyordu. Sanki ölüm burayı hiçbir zaman korkunç sessizliğiyle bastırmamış gibiydi. Elke, gözleri hep konuklarda, hizmetçi kızlarla sessizce masa çevresinde dolaşıyor, yas şöleninde hiçbir şeyin eksik kalmamasına dikkat ediyordu. Hauke Haien de oturma odasında Ole Peters'in yanında, öteki küçük mülk sahipleriyle birlikteydi.

Yemek bittikten sonra, köşeden ak kil pipo çıkarılarak yakıldı. Elke, dolu kahve fincanlarını konuklara sunarak ortada dolanıyordu. Bugün bu da esirgenmedi. Baş Set Beyi, oturma odasındaki yazı masasının yanında papaz ve kır saçlı Jewe Manners ile konuşmaktaydı. Baş Set Beyi, 'Her şey güzel beyler, eski Set Beyi'ni onuruyla gömdük, ama yenisini nereden bulalım? Manners, bana göre siz bu görevi üzerinize almak zorunda kalacaksınız,' diyordu.

Yaşlı Manners, gülümseyerek kır saçları üzerinden kadife takkeciğini kaldırdı ve 'Baş Set Beyi, bu görev çok kısa sürebilir; ölen Tede Völkerts Set Beyi olduğu zaman ben de yardımcı olmuştum ve kırk yıldır bu işi görüyorum!'

'Bu bir eksiklik değildir Manners, böylece sorunları pek iyi öğrenmişsinizdir; bir güçlkle de karşılaşmazsınız!'

Ama yaşlı Manners başını sallayarak, 'Hayır, hayır efendimiz; beni olduğum yerde bırakın, böylece sanırım daha birkaç yıl yardımcı olarak göreve katılabilirim,' dedi.

Papaz onu destekleyerek şöyle diyordu: 'Niçin bu göreve, aslında son yıllarda yürütmüş olan biri alınmasın?'

Set Beyi ona bakarak, 'Anlamadım papaz efendi?' dedi.

Ama papaz parmağıyla konuk odasında ağırbaşlı ve ciddi bir tavırla iki yaşlı kimseye bir şey açıkladığı anlaşılan Hauke'yi işaret ederek şöyle dedi: 'İşte orada duruyor! Kül renginde akıllı gözleri, zayıf burnu ve bunun üzerinde kafa kemiğinin iki çıkıntısıyla uzun boylu Friesli! O, ölenin uşağıydı; şimdi kendi küçük mülkünü yönetiyor; biraz gençse de...'

Baş Set Beyi, kendisine gösterilen adamı inceleyerek, 'Ancak otuzunda olsa gerek...' dedi.

Set işleri yardımcısı Manners söze karışarak, 'Yirmi dördünde ya var, ya yok; ama papaz efendi haklı. Son yıllarda Set Beyliği'nden set, set kapısı ve buna benzer başka işlerle ilgili olarak gelen bütün iyi öneriler hep ondan çıkmıştır; rahmetli Set Beyi'nin yaşlılık dolayısıyla artık elinden bir şey gelmiyordu,' dedi.

Baş Set Beyi şöyle karşıladi: 'Öyle mi, öyle mi? Siz de onun, yaşlı Set Beyi'nin yerine geçmek için uygun bir kimse olduğunı düşünüyorsunuz demek?'

Jewe Manners, 'Uygun olurdu ya, buranın deyişle, ayaklarının altında toprak yok, yani mülkü yeterli değil. Babasının on beş dönümü vardı; şimdi rahat rahat yirmi dönüme sahip olduğunı düşünelim; yine de şimdiye dek burada hiç kimse buncacık toprakla Set Beyi olmamıştır.'

Papaz karşı çıkmak ister gibi ağzını açacağı sırada, bir süreden beri odada bulunan Elke Volkerts, birdenbire onlara yaklaştı ve Baş Set Beyi'ne, 'Efendimiz, bana bir söz için izin verirler mi? İsteğim, bir yanlışlık yüzünden haksızlık olmamasıdır,' dedi.

'Söyle bakalım genç Elke, güzel bir kızın dudaklarından özdeyişler duymak, her zaman hoş bir şeydir.'

'Bu bir özdeyiş değildir efendim; ben ancak gerçeği söylemek istiyorum.'

'Bunu da öğrenelim, değil mi kız Elke!'

Kız, konuşmaya kulak kabartan konuklar olmadığından emin olmak ister gibi başladı ve birden göğsünü gererek, 'Benim vaftiz babam Jewe Manners, size Hauke Haien'in, ancak yaklaşık yirmi dönüm toprağı olduğunu söyledi. Şu an için bu doğrudur da. Ama gerekirse, onun, babamın ve şu anda benim çiftliğim kadar çok dönüm toprağı olabilecektir. Bir Set Beyi için bunların toplamı, sanırım yeter,' dedi.

Yaşlı Manners, konuşanın kim olduğunu anlamak ister gibi başını ona doğru uzatarak, 'Bu ne demek? Ne diyorsun sen, çocuk?' diye sordu.

Ama Elke, korsasından kara bir kurdeleye takılmış parlak bir altın yüzük çıkararak yanıt verdi: 'Ben nişanlıyım vaftiz babam Manners; işte yüzük... Hauke Haien de benim nişanlımdır.'

'Vaftiz baban olduğum için sanırım sormaya da hakkım vardır, Elke Volkerts; bu iş ne zaman oldu?'

'O günden beri epey zaman geçti; ben de aslında ergindim vaftiz babam Manners. Ama babam hastaydı ve ben de onu tanıdığım için, artık bu konuyla kendisini rahatsız etmek istemedim. Şimdi Tanrı'ya kavuşunca, sanırım kızının bu erkeğin yanında güvende olduğunu kabul edecektir. Bu işi yas yılının sonuna dek susarak saklayabilirdim de; ama şimdi Hauke ve denizden kazanılan toprakların hakkı için söylemek zorunda kaldım.' Sonra Baş Set Beyi'ne döndü: 'Bunun için beni bağışlamanızı dilerim efendim!'

Üç adam bakiştılar. Papaz gülüyor, yaşlı set yardımcısı, 'Hımm! Hımmm!' diyerek bununla yetindiğini göstermek istiyor; Baş Set Beyi ise önemli bir karar vermesi gerekiyormuş gibi alnını ovuşturuyordu. Sonunda şöyle dedi: 'Evet sevimli kız, burada evlilik hukuku konusu nasıldır; açık söyleyeyim ki, bu karışık konuyu pek iyi bilmiyorum.'

Set Beyi'nin kızı, 'Buna gerek de yok efendim; ben düğünden önce mülkümü nişanlıma devredeceğim,' dedi ve gülümseyerek ekledi: 'Benim de küçük bir gururum var; köyün en zengin erkeğıyle evlenmek isterim!'

Papaz, 'Ee Manners, genç Set Beyi'ni eskisinin kızıyla evlendirdiğim zaman, sanırım siz de vaftiz

babası olarak buna karşı gelmezsiniz,' dedi.

Yaşlı adam, dua eder gibi hafifçe başını sallayarak, 'Tanrı kendisini kutsasın!' diye yanıt verdi.

Baş Set Beyi ise kıza elini uzatarak şunları söyledi: 'Doğru ve akıllıca konuştunuz, Elke Volkerts; bu denli güçlü açıklamalarınız için teşekkür ederim ve umarım ki gelecekte bugünkünden daha neşeli bir biçimde evinizin konuğu olurum; işin güzel yanı, bir Set Beyi'nin kim olacağını, bu denli genç bir kızın belirlemesidir.'

Elke, bir daha ciddi gözleriyle iyi yürekli Baş Set Beyi'ne baktıktan sonra, 'Uygun bir erkeğe, sanırım kadın da yardım edebilmelidir,' diyerek bitişik konuk odasına gitti ve sessizce elini Hauke'nin eline koydu.

Birkaç yıl sonraydı. Şimdi Tede Haien'in evinde karısı ve çocuğuyla güçlü kuvvetli bir işçi oturuyor; genç Set Beyi Hauke Haien ise karısı Elke Volkerts ile onun babasından kalan çiftliğinde yerleşmiş bulunuyordu. Yazın, ulu dişbudak ağacı eskisi gibi evin önünde rüzgârdan hışırıyor ve şimdi onun altında bulunan kanepenin üzerinde, akşamları, elinde ev işleriyle yalnız bir genç kadının oturduğu görülüyordu; bu evlenmeden hâlâ bir çocuk olmamıştı. Erkek, akşamları kapı önünde oturacak yerde başka işlere bakardı; çünkü onun yardım etmiş olmasına karşın, yaşlı adamın yönetimi zamanından kalma bir sürü tamamlanmamış iş vardı. Bu zamana dek bunlara el sürmeyi doğru bulmamışsa da, şimdi eksik bırakılanların yavaş yavaş tamamlanması gerekiyordu. O, keskin bir süpürgeyle süpürüyordu. Buna, kendi mülküyle büyümüş olan yerlerin yönetimini de eklemek gerekiyordu ki bu işte küçük hizmetçiden tasarrufu da göz önünde tutuyordu. Böylece genç karı-koca, kiliseye gidilen pazar günü dışında, genellikle birbirlerini ancak Hauke'nin aceleyle yediği öğle yemeği ile gün doğarken ve batarken görüyorlardı. Bu, sürekli bir çalışma yaşamıydı, ama onlar bu durumdan hoşnuttular.

Sonra çevrede dinginliği bozan bir söz dolaşmaya başladı. Bir pazar günü, ova ve tepe toplumunun biraz gürültücü gençleri, kiliseden sonra yukarıdaki meyhanede oturmuşlardı. Dört ve beşinci bardaktan sonra, kral ve hükümet için olmamakla birlikte (o zaman o denli yüksekte atılamazdı) genel ve baş memurlarla özellikle mahalle vergileri üzerine konuşmaya başladılar. Konuşmalar ilerledikçe eleştiriler de artıyor, başka zaman hep dayanmış olan set ve kapıların şimdi onarım gerektiğinden ve set üzerinde ikide bir, yüzlerce araba toprağa gereksinme gösteren yerlerin ortaya çıktığından söz ediliyor; 'Bu işi şeytan alsın,' deniyordu.

Tepelilerden biri, 'Bunlar sizin akıllı Set Beyinizden geliyor, o düşünüp taşınıyor ve sonra da her şeye parmağını sokuyor!' diye bağırdı.

Bunları söyleyenin karşısında oturan Ole Peters, 'Evet Marten, hakkın var; onun gizli düşünceleri var ve Baş Set Beyi'nin karşısında kendisine sağlam bir yer hazırlamak istiyor; ne yapalım, bir kez konmuş bu göreve!' dedi.

Başka biri de, 'Niçin onu başınıza geçirdiniz? Şimdi pahalı ödeyeceksiniz!' dedi.

Ole Peters güldü: 'Evet Marten Fedders, bu işler bizde böyledir, bundan hiçbir şey kazıp çıkaramazsın; eskisi, babası yüzünden set beyi olmuştu, yenisi karısı yüzünden oldu!' Şimdi masa boyunca dolaşan kahkaha, yerinde kullanılmış bir sözün nasıl bir alkış topladığını gösteriyordu.

Ama bunlar genel bir masa başında konuşulmuştu; bu yüzden orada kalmayıp, az sonra tepe ve

ovadaki köylerde yayıldığı gibi, Hauke'nin kulağına da geldi. Onun gözünün önünden, yine kötülük isteyen yüzler geçmeye başladı. Şimdiye dek olduğundan daha alaylı bir biçimde, meyhanedeki kahkahaları duyar gibi oldu. 'Köpekler!,' diye bağırarak, onları kamçılarlamak ister gibi öfkeli gözleriyle çevresine bakındı.

O zaman, Elke elini onun koluna atarak, 'Bırak onları, hepsi de senin gibi olmayı isterlerdi...' dedi.

Hauke, 'Bütün sorun da bu ya!' dedi.

Kız, sözünü sürdürerek, 'Peki, Ole Peters kendisi de evlenmedi mi?' diye sordu.

'Evet, ama onun Vollina ile evlenerek elde ettiği, Set Beyi olmasına yetmedi.'

'Şuna, onun kendisi bu işe yeterli değildi, desene!' Elke bu sözleri söylerken, kocasını aynaya, kendisini görebilecek biçimde döndürdü (çünkü, o anda odada pencerelerin arasında duruyorlardı) ve ekledi: 'İşte Set Beyi oradadır! Şimdi bak ona! Bir makam, ancak onu yönetebilenindir!'

O, düşünceli düşünceli, 'Haksız değilsin, ama... Elke, şimdi doğu setlerine gitmeliyim, kapılar yine kapanmıyor!' dedi.

Elke onun elini sıkarak, 'Gel, önce bana bak! Neyin var? Gözlerin uzaklara bakıyor?' diye sordu.

'Bir şeyim yok, sen haklısın.'

Çok geçmeden kapı onarımı unutulmuştu. Ancak yarı yarıya düşünerek, yıllardan beri içinde taşıdığı ama öteki sıkışık işleri yüzünden geri plana atılmış olan başka bir düşünce, şimdi kanatları büyümüş gibi onu yeniden ve eskisine göre daha yeğin olarak sarmaya başlamıştı.

Daha kendisi bile ayrımına varmadan, kendisini güneye doğru kent yönünde, uzaklarda, deniz seddinin üzerinde buldu. Bu yöndeki en son köy bile, solda çoktan görünmez olmuştu. Gözlerini durmadan deniz yönündeki geniş topraklara dikerek hâlâ ilerlemeyi sürdürüyordu. Onun yanında biri gitmiş olsa, gözlerinin derinliklerinde nasıl coşkulu bir ruh durumunda olduğunu görebilirdi. Toprak burada, set boyunca ince bir çizgi olarak gözden yitiyordu. O, kendi kendisine, 'Bu olmalıdır, yedi yıldır memurum, artık yalnızca karım yüzünden Set Beyi olduğumu söyleyemezler!' dedi.

Hâlâ orada duruyor, keskin ve düşünceli bakışlarıyla her yandan öndeki vorlandın (19) yeşil toprağını seyreliyordu; sonra geriye, otlak alandan oluşan dar bir yeşil şeridin, önünde bulunan geniş toprak parçasından ayrıldığı yere dek yürüdü. Ama tam seddin yanında, bütün öndeki toprağı asıl ana topraktan ayıran ve onu bir ada durumuna sokan güçlü bir deniz akıntısı vardı. Kaba bir tahta köprüyle oraya gidiliyor, böylece hayvan, ot ve ekin arabalarıyla bunun üzerinden gidilip gelinebiliyordu. Şimdi suyun yükselme zamanı olup, eylül güneşi, aşağı yukarı yüz adım genişliğinde olan çamurlu toprak şerit üzerinde ve ortada hâlâ deniz suyunun kaynaştığı yerde parlıyordu. Bu ışık oyununu bir süre seyreden Hauke, kendi kendisine; 'Bu, boğulabilir,' diye söylendi; sonra yukarıya bakarak, zihninde, üzerinde bulunduğu setten, sulu çukurun üzerinden geçecek biçimde bir çizgi çizdi; bu çizgi, ayrılmış olan toprağın kıyısından geçerek güneye uzanıyor ve doğuda, denizin oradaki uzantısı boyunca yeniden setle birleşiyordu. Ama onun sanal olarak çizmiş olduğu bu çizgi yeni bir setti; bu aynı zamanda suyun önünü kesme bakımından da, şimdiye dek ancak onun kafasında oluşabilen yeni bir önlemdi.

Kendi kendine gülümseyerek, 'Bu, aşağı yukarı, denizden kazanılmış bin dönüm demektir, pek büyük değil, ama...' diye söylendi.

Sonra zihnine başka hesaplar gelmeye başladı: Burada, önünde bulunduğu toprak ilçenin malıydı; ilçedeki üyelere sahip oldukları mülkün büyüklüğüne ya da şimdiki toprak kazanma hukukuna göre ayrı ayrı birer pay verilirse... sonra, kendi elinde bulunan, Elke'nin babasından eline geçen ve evliliği

sırasında biraz gelecekteki çıkarını düşünerek ve biraz da koyun besleme işini geliştirmek için kendisinin satın aldığı mülkün genel hesabını yapmaya başladı. Bunlar artık oldukça çoğalmıştı; çünkü, küçük bir sel talihsizliği sırasında Ole Peters'in en iyi koçlarından biri suda boğulduğundan, o da onun bütün paylarını satın almıştı; ama bu şaşırtıcı bir kazaydı, çünkü en yeğin fırtınalarda bile, orada ancak kıyıları su basardı. Bütün buralar setle çevrilirse, nasıl da verimli ve değerli otlak ve tarlalar elde edilebilirdi! Beyninde bir uğultu duyumsar gibi oldu; fakat o, tırnaklarını avcuna bastırarak gözlerini açık tutmaya ve uyanık olmaya çalışıyordu; setsiz büyük bir alan, kim bilir, önümüzdeki yıllarda ne gibi fırtına ve dalgaların saldırısına uğrayacaktı. Şimdiyse, en ötede, kıyıda bir koyun sürüsü otlamaktaydı. Onun için bir sürü iş, savaşım ve çekişme! Bütün bunlara bakmadan, setten inerek tarlalar arasındaki patikalardan tepeye yaklaştığında, kendisini evine büyük bir servet getiriyormuş gibi duyumsuyordu.

Avluda Elke onu karşılayarak, 'Kapılar konusunda ne yaptınız?' diye sordu. O, gizli gülümsemelerle karısına bakarak, 'Yakında başka kapılar gerekecek... yeni kapılar ve yeni bir set!' dedi.

Birlikte odaya girerlerken, Elke: 'Anlamıyorum, ne demek istiyorsun Hauke?' diyordu.

O yavaşça, 'İstiyorum ki...' dedi ve bir an durduktan sonra yeniden konuştu: 'İstiyorum ki, bizim çiftliğin karşısında bulunan ve batıya doğru uzanan set dışındaki toprak sağlam bir setle çevrilsin. Yüksek dalgalar bu yerleri bir insan ömrü boyunca rahat bıraktılar; ama kötü olaylar yinelenerek, büyüyen yeri elimizden alırsa, bir anda bütün güzellik yok olur; bunu ancak yaşlı bir tembel böyle bırakabilmiştir!'

Karısı ona şaşkınlıkla bakarak, 'Sen bununla kendi kendine sövüyorsun?' dedi.

'Evet, sövüyorum Elke, ama, şimdiye dek yapılacak birçok iş vardı.'

'Evet Hauke, kuşkusuz, sen yeterince iş yaptın!'

Hauke, eski Set Beyi'nin arkalıklı iskemlesine oturmuş ve elleriyle iskemlenin kolluklarını sıkıca kavramıştı.

Karısı ondan, 'Bunun için yüreğin var mı ki?' diye sordu.

Genç adam, 'Var!' diye yanıtladı.

'Tezcanlı olma Hauke; bu ölüm kalımla ilgili bir iş; hemen hemen herkes sana karşı gelecektir. Çektiğin dert ve sıkıntılar için sana kimse teşekkür etmeyecektir!'

'Biliyorum!'

'Ya başarıyla sonuçlanmazsa? Çocukluğumdan beri burasının kapatılamayan bir yer diye anıldığını duyardım; işte bu yüzden oraya el sürülmezmiş.'

'Bunlar tembeller için bir bahaneydi. Burası neden setle kapatılamamış?'

'Bunu bilmiyorum, ama belki de akıntı çok güçlü olduğu içindir.' O anda bir şey anımsadı ve ciddi gözlerini çapkın bir gülümseme bürüyerek şöyle dedi: 'Bu konuda, çocukken hizmetçilerin konuştuklarını dinlerdim. Onların düşündüklerine göre, orada bir seddin tutunabilmesi için, içerisine canlı bir şey atılarak setle birlikte gömülmeliymiş. Öteki yanda bir set yapılırken, belki de yüz yıl önce, bir Çingene çocuğunun set içine gömüldüğü söyleniyor; onu çok para vererek annesinden satın almışlarmış; ama bugün sanırım kimse çocuğunu satmaz!'

Hauke başını sallayarak, 'İyi ki bizim çocuğumuz yok; olsaydı, hiç dinlemeden onu bizden isterlerdi!' dedi.

Elke korkmuş gibi kollarını vücuduna bastırdı: 'Ama alamazlardı!'

Hauke güldü; Elke yeniden sordu: 'Ya harcanacak büyük para? Bunları düşündün mü?'

'Evet Elke, bizim oradan kazanacaklarımız, harcamaları kat kat çıkarır; eski seddin onarım harcamalarından büyük bir bölümü de yenisine harcanır. Eh, biz kendimiz çalışıyoruz ve köyde de seksenden çok koşumlu arabamız var; genç bilekli kimseler de burada az değil... sen beni boşuna Set Beyi yapmış olmamalısın Elke, ben onlara böyle bir kimse olduğumu göstereceğim!'

Elke onun önünde eğilerek yüzüne kaygıyla baktıktan sonra, içini çekip doğruldu ve elini hafifçe onun yanağında gezdirerek, 'Şimdi ev işlerine bakmalıyım; sen de kendi işine bak!' dedi.

Hauke ciddi bir gülümsemeyle yanıt verdi: 'Evet Elke, ikimiz için de çok iş var!'

İkisi için de çok iş vardı, ama şimdi ağırlı erkeğin omuzlarındaydı. Hauke, pazar günleri öğleden sonra ve çok kez günlük iş saatlerinden sonra da usta bir toprak mühendisiyle birlikte oturuyor; hesaplara, çizimlere dalıyordu; yalnız olduğu zaman da böyle çalışıyor ve çoğu zaman gece yarısını geçinceye dek oturuyordu. Sonra yavaşça ortak odalarına geçiyor (çünkü Hauke'nin evinde artık boğucu gömme yatak kullanılmıyordu), karısıysa onun dinlenmeye çekilmesini bekliyor, yüreği çarparak uyur gibi yatıyordu. Hauke ara sıra onun alnından öperek yavaş sesle tatlı bir söz söylüyor ve kendisi de yatıyordu; ama çoğu zaman, ancak ilk horoz öttüğünde uykuya dalabiliyordu. Kış fırtınası sırasında, elinde kurşunkalem ve kâğıtla set üstüne koşuyor, çiziyor, not ediyor, rüzgâr başından şapkasını alıp götürüyor ve uzun kurşuni saçları ıslak yüzünde uçuşuyordu; yolu buz örtmediği zamanlarda, yanına bir hizmetçi alarak, kayıkla suyun yükseldiği yere gidiyor ve orada iskandil ve değneklerle, akıntının henüz emin olmadığı derinliklerini ölçüyordu. Elke kaç kez onun için kaygılanmıştı; ama geri döndüğü zaman, Hauke onun kaygısını ancak güçlü el sıkmasından ve başka zaman dingin görünen gözlerinin şimşek gibi parlamasından görebiliyordu. Bir kez karısı onu bırakmak istemez gibi olunca, 'Sabret Elke, dilekçemi vermeden önce kendim emin olmalıyım!' demiş ve Elke başını sallayarak izin vermişti. Kente, Baş Set Beyi'nin yanına gidişleri de az olmuyordu; bütün bunlardan ve bir de ev ve tarım işlerinden dolayı karşılaştığı güçlüklerden sonra hep gece çalışması başlıyordu. Onun iş dışında başka insanlarla ilişkisi hemen hemen kesilmişti; karısıyla da gittikçe daha az ilgileniyordu. 'Elke, şimdi çok kötü bir zaman; daha da uzun süre böyle sürecek,' diyor ve kendi işine gidiyordu.

Sonunda, güneş ve ilkyaz rüzgârıyla buzlar her yerde çözüldüğünde işin ilk aşaması bitmişti; toprağın setle çevrilmesinin kamu çıkarına olduğu; özellikle denizden kazanılmış toprakların gelişmesinin ve birkaç yılda buradan elde edilecek yaklaşık bin dönümlük toprağın vergisinin toplanacağı, yönetimin kasasına ek para gireceği de belirtilerek, daha yüksek makama sunulmak üzere Set Beyi'ne yazılan dilekçe temize çekilmiş; bütün alanların ve bununla ilgili, kapılı set ve başka şeylerin şimdiki ve gelecekteki vergi ve hesaplarıyla birlikte, sağlam bir paket yapılarak Set Beyliği'nin mührüyle mühürlenmişti.

Genç Set Beyi, 'İşte Elke, hazır, şimdi sen de bunu kutsa!' dedi.

Elke, elini onun elinin üstüne koyarak, 'Sarsılmadan birlikte yürüyelim!' diye yanıt verdi.

'Öyle yapalım!'

Sonra dilekçe atlı bir postayla kente gönderildi."

Öğretmen öyküsünü kesti ve içtenlikle bakan küçük gözleriyle beni inceleyerek şöyle dedi: "Sevgili efendim, bilmelisiniz ki, şimdiye dek size anlattıklarımı, denizden kazanılmış bu topraklarda 40 yıl süren çalışmam sırasında, aklı başında kimselerle, torunların ve torun çocuklarının anlattıklarını dinleyerek toplamıştım. Bunları olayların son bölümüyle bağlayabilmeniz için, belirtmeliyim ki, şimdi size anlatacağlarım o zaman olduğu gibi bugün de Noel bayramı yaklaşp iplik çıkırıkları dönmeye başladığında, bütün ova köyünün dedikodu konusunu oluşturmaktadır:

O zaman, Set Beyi'nin çiftliğinden yaklaşık beş - altı yüz adım kuzeyde durarak set üzerinden bakıldığı zaman, suyun yükselmesi sırasında birkaç bin adım içeride ve karşı kıyıdan biraz ötede Jevershallig ya da Jeverssand adı verilen küçük bir ada görünüyordu. O zaman orada ot bittiğinden, o günün ileri gelenleri bu adada koyun otlatıyordu. Ama, sonra bunun arkası kesildi; çünkü alçak ada yaz ortasında birkaç kez su altında kaldığından, otlar zarar görmüş ve koyun otlatılamaz duruma gelmişti. O zamandan beri de adayı martı ve başka kuşlardan ve bir kez de balıkkartalından başka ziyaret eden olmamıştı; ay ışığı olan akşamlarda setten bakıldığında, ancak üzerinde ağır ya da hafif sis bulutlarının ilerlediği görülürdü. Ay adayı doğudan aydınlatınca, orada, denizde boğulmuş birkaç beyaz koyun iskeletiyle oraya nasıl gittiği bir türlü anlaşılamayan bir at iskeleti de görülebilirmiş.

Bir gün, mart sonlarına doğru, Tede Haien'in evinde oturan gündelikçiyle genç Set Beyi'nin uşağı, iş saatinden sonra orada yan yana duruyor ve kıpırdamaksızın, bulanık ay ışığında belli belirsiz görülebilen adaya bakıyorlardı; belki de adada bir şey onların dikkatini çekmiş olmalıydı. Gündelikçi ellerini cebine sokarak, 'Gel İven, bu iyi bir şey değil, eve gidelim,' dedi.

Öteki, içinde bir korku duymakla birlikte güldü: 'Aldırma, bu büyük ve canlı bir yaratık! Acaba hangi şeytan onu oraya sürmüş olabilir? Bak, bak, şimdi başını bize doğru çeviriyor... hayır, başını indirdi; bir şey yiyor; orada yiyecek bir şey olmadığını sanıyordum; acaba bu ne olabilir?'

'Bize ne! İyi geceler İven; gelmek istemiyorsan, ben eve gidiyorum.'

'Evet, evet, senin karın var; sıcak yatağa girebilirsin, ama benim evimde mart havası esiyor!'

Öteki, 'İyi geceler!' diyerek set üzerinden evine koştu. Uşak, koşup gidenin arkasından birkaç kez baktı; ama kuşkulu bir şey görme merakı onu yerine mıhlamıştı. O sırada set üzerinden ufak tefek, kara bir şeyin köyden kendisine doğru yaklaşmakta olduğunu gördü; bu, Set Beyi'nin uşak yamağıydı. Uşak ona, 'Ne istiyorsun Carsten?' diye seslendi.

'Ben mi, hiiiç; ama bey seninle konuşmak istiyor İven Johns!'

Uşak gözlerini yeniden adaya dikmişti; sonra, 'Hemen geliyorum!' dedi.

Çocuk, 'Nereye bakıyorsun öyle?' diye sorunca, uşak kolunu kaldırarak sessizce adayı gösterdi.

Çocuk, 'Aaa, bir at dolaşıyor! Kır bir at! Buna şeytan binmiş olmalı! Jevershallig'e at nasıl gider?' diye bağırdı.

'Bilmiyorum Carsten, acaba gerçek bir at mı bu?'

'Evet, evet, İven; baksana bir at gibi yiyor! Ama onu oraya kim götürdü acaba? Köyümüzde öyle büyük kayıklar yok ki! Belki de bir koyundur; Peter Ohm diyor ki, ay ışığında on tane kömür yığını bir köy gibi gözükürmüş. Bak şimdi sıçırıyor; öyleyse bu bir at olmalı!'

İkisi de gözlerini karşıda olup bitene dikerek bir süre sessizce durakaldılar. Hâlâ gökyüzünde olan ay, yavaş yavaş yükselen sularıyla çamurluk alanı kaplamaya başlayan geniş denizi aydınlatıyordu. Buradaki sonsuz genişlikte, hayvan sesi değil yalnızca su şıkırtısı duyuluyordu; seddin gerisindeki ova da boştu; inek ve sığırların hepsi de ahırdıydı. Hiçbir şey kıpırdamıyor; yalnızca onların Jevershallig'de gördükleri ve kır at sandıkları şey deviniyordu. Uşak sessizliği bozarak, 'Gittikçe

aydınlanıyor, ak koyun iskeletlerini açık olarak görüyorum,' dedi.

Boynunu uzatmış bakmakta olan çocuk, 'Ben de!' dediyse de sonra birden bir şey olmuş gibi uşağı kolundan çekerek, 'İven, her zaman orada yatan at iskeletine ne oldu? Onu göremiyorum..' dedi.

'Hayret; ben de göremiyorum!'

'Şaşılacak şey değil, İven; ara sıra, ama hangi geceler olduğunu bilmiyorum, kemikler ayağa kalkarak canlı gibi gözükürlermiş!'

'Öyle mi? Bunlar kocakarıların inandığı şeyler!'

'Olabilir, İven.'

'Ama sen beni almaya gelmiştin galiba; gel eve gidelim, burada hep aynı şey.'

Çocuk gitmek istemiyordu, ama uşak onu zorla çevirdi ve yola koyuldular. Hayaletli adadan oldukça uzaklaştıktan sonra, çocuğa şöyle diyordu: 'Dinle Carsten, sen her şeyi bilmek isteyen bir çapkınsın; öyle sanıyorum ki, bunu araştırmayı çok istersin.'

Carsten, yine titreyerek, 'Evet İven, bunu yapmak isterdim!' dedi.

Uşak, 'Ciddi misin?' diye sordu; çocuk onaylar gibi bir düşünceyle onun elini sıktıktan sonra, 'Öyleyse yarın kayığı sürelim; sen Jeverssand'a gidersin, ben de seni set üstünde beklerim!' dedi.

'Olur, kamçıyı da yanıma alırım!'

'Al elbette!'

Sessizce beyin evine yaklaştılar ve ağır ağır yüksek tepeye tırmanmaya başladılar.

Ertesi akşam aynı saatlerde, uşak ahır kapısının önündeki taşın üstünde otururken, çocuk kamçısını şaklatarak ona yaklaştı.

'Çok da güzel şaklıyormuş!'

'Elbette! Yalnız dikkat et, ipe çivi katarak ördüm.'

'Gel, gidelim artık!'

Ay dünkü gibi göğün doğusunda bulunuyor ve yüksekte açık olarak parlıyordu. Biraz sonra, ikisi de seddin üzerine çıkmışlar ve suyun içinde sisten bir leke gibi görünen Jevershallig'e bakıyorlardı. Uşak, 'İşte yine dolaşıyor; ben öğleden sonra buraya gelmiştim, o zaman yoktu; ama ak at iskeletinin orada yattığını açık olarak gördüm!'

Çocuk boynunu uzatarak, 'Ama şimdi orada yok,' dedi.

'Eee Carsten, hâlâ oraya gitmeye meraklı mısın?'

Carsten bir süre düşündükten sonra, kamçısını havada şaklatarak, 'Kayığı çöz, İven,' dedi.

Oradaki nesne, sanki boynunu kaldırarak başını karaya doğru uzatıyor gibiydi. Sonra onu görmediler ve setten aşağı inerek kayığın bulunduğu yere gittiler. Uşak kayığı çözdükten sonra, 'Bin artık, sen gelinceye dek ben burada kalacağım. Doğudan yaklaş, oradan karaya çıkılabilir,' dedi. Çocuk sessizce başını sallayarak, kamçısıyla ay ışığında yola koyuldu. Hizmetçi set boyunca yürüdü ve demin indikleri yerden yukarıya çıktı. Sonra geniş bir körfez oluşturan yalçın ve karanlık bir yerde kayığın yaklaştığını ve kısa boylu birinin karaya çıktığını gördü.

Kamçı sesi mi duyuyordu? Belki de yükselen dalgaların sesiydi bu. Birkaç yüz adım kuzeyde, kır at diye baktıkları şeyi görüyordu. İşte şimdi! Evet, çocuğun silueti tam onun üzerine yürüyordu. At irkilir gibi başını kaldırmış, çocuğunsu kamçısını şaklattığı açıkça duyuluyordu. Ama ne oldu acaba? Çocuk geriye dönmüş ve gittiği yoldan geri geliyordu. At da otlamayı sürdürüyor, hiçbir kişneme de duyulmuyordu; ara sıra, üzeri sudan beyaz çizgilerle örtülmüş gibi oluyordu.

Kayığın bu kıyıya yanaştığını ve çocuğun karanlıkta kendisine doğru yaklaşmakta olduğunu görünce, 'Eee Carsten, neymiş?' diye sordu.

Çocuk başını sallayarak, 'Hiçbir şey yok!' dedi ve ekledi: 'Kayıkla yaklaşırken onu hâlâ görüyordum, ama adaya çıkınca, ay ışığı ortalığı yeterince aydınlattığı halde hayvan ortada yoktu. Oraya varınca, yarım düzine kadar ak koyun kemiğinin yerde yattığını gördüm. Biraz ötede ak ve uzun kafatasıyla at iskeleti de yatıyor ve göz çukurları ay ışığında parlıyordu!'

'Hımm, acaba iyice baktın mı?'

'Evet İven, orada duruyordum, Tanrı'nın bıraktığı ve gece dinlenmesi için iskeletlerin arkasına yerleşmiş olan bir kızkuşunun bağırarak uçması beni korkuttu; arkasından birkaç kez kamçımı şaklattım.'

'Hepsi bu mu?'

'Evet İven; başka bir şey bilmiyorum.'

'Bu kadarı yeter!' Uşak, bu sözleri söylerken çocuğu kolundan çekerek adayı gösterdi: 'Orada bir şey görüyor musun, Carsten?'

'Gerçekten yine dolaşıyor!'

'Yine mi? Ben, sen oradayken de hep ona baktım, o hep oradaydı. Sen bir hayalet üzerine yürümüşsün!'

Çocuk, gözleri faltaşı gibi açılarak ona baktı; başka zaman pek yiğit olan yüzünü birdenbire öyle bir korku sarmıştı ki, bu durum uşağın da gözünden kaçmadı. Uşak, 'Gel, eve gidelim, buradan canlı gibi görünüyor, ancak orada kemikleri yerde yatıyor; bu, bizim anlayacağımız bir şey değil, ama ağzını sıkı tut; böyle şeyleri anlatmak doğru değil!' dedi.

Böylece geri döndüler, çocuk onun yanında koşuyor ve konuşmadan giderlerken yanlarında sessiz ova uzanıyordu.

Ay batıp geceler karanlık olmaya başlayınca, başka bir olay daha oldu.

Hauke Haien at pazarı sırasında kente gitmişti; oysa onun pazarla hiçbir ilgisi de yoktu. Akşamleyin eve dönerken, kendisiyle birlikte ikinci bir at daha getirdi.

Ama tüyleri kaba olan bu atın kaburgaları da sayılıyordu; gözleri, kafatasının çukurunda donuk ve çökmüş bir durumdaydı. Sevgili kocasını karşılamak üzere kapı önüne çıkmış olan Elke, 'Allah Allah, bu yaşlı kır atı ne yapacağız?' diye bağırdı. Çünkü Hauke bununla gelerek dişbudak ağacı altında durduğu zaman, zavallı yaratığın topalladığını da görmüştü. Ama genç Set Beyi, kendisinin kula beygirinden yere atlarken gülerek, 'Bırak Elke... zaten çok ucuza aldım!' dedi.

Akıllı kadın, 'Bilirsin ki, ucuz şey aynı zamanda en pahalı şeydir!' dedi.

'Her zaman değil Elke. Hayvan en çok dört yaşında. İyice bak! Zavallı, beslenmediği için kötölemiş. Bizim yulaf ona iyi gelir; çok yem vermesinler diye dikkat ederim.'

Bu sırada hayvan başını eğmiş duruyor ve yeleleri boynundan aşağı sarkıyordu. Kocasını uşaklara seslenirken, o, hayvanı inceleyerek çevresinde dolaştı ve başını sallayarak, 'Böylesi de bizim ahıra

hiç girmemişti...' dedi.

O sırada evin köşesinden gelen uşak yamağı, birdenbire korkmuş gözleriyle duraladı. Set Beyi, 'Eee Carsten, ne korkuyorsun? Kır atım hoşuna gitmedi mi?' diye sordu.

'Evet, evet... efendim, niçin hoşuma gitmesin!'

'Öyleyse hayvanları ahıra götür, yem verme, şimdi kendim geleceğim.'

Çocuk kır atın yularından sakınarak tuttu ve sonra sanki birinden yardım ararmış gibi bakınarak, yine ona teslim edilen beygirin dizgininden yakaladı. Hauke ise karısıyla eve girdi. Onun için sıcak bira hazırlanmıştı, tereyağıyla ekmek de yanında duruyordu.

Biraz sonra yemekten kalkınca, karısıyla odada gidip gelmeye başladı; 'Dur anlatayım Elke!' dedi ve akşam ışığı duvardaki çiniler üzerinde oynasırken şunları söyledi: 'Hayvanı nasıl edindim, biliyor musun? Önce, bir saat kadar Baş Set Beyi'nin yanında kaldım, onda benim için iyi haberler vardı; sanırım planlarımın şu ya da bu bölümü biraz başka türlü olacak; ama önemli olan, benim kesitlerimin onaylanmış olmasıdır; artık önümüzdeki günlerde yeni seddin yapımı için karar çıkabilir.'

Elke elinde olmadan içini çekerek, kaygıyla, 'Demek öyle?' dedi.

'Evet hanım, iş çetin olacak, ama bana sorarsan Tanrı bizi bunun için bir araya getirdi: Çiftlik işlerimiz şimdi aşağı yukarı iyi gidiyor; artık işlerin büyük bir bölümünü sen de kendi omuzlarına alabilirsin. On yıl ileriye düşün, o zaman başka bir mülk sahibi olacağız!'

Onun ilk sözleri sırasında, Elke güvence verir gibi kocasının elini sıkmıştı; ama son sözleri onu sevindirmede: 'Bu mülk kimin için? O zaman başka bir kadın alman gerekir; ben sana çocuk veremiyorum.'

Gözlerinden yaşlar akıyordu. Ama Hauke onu güçlü kollarının arasına alarak, 'Bunu Tanrı'ya bırakalım; şimdi de, o zaman da çalışmamızın meyvelerinden yararlanacak denli genciz,' dedi.

Elke, kocasının kollarındayken koyu gözleriyle uzun uzun ona baktı: 'Bağışla beni Hauke; zaman zaman korkak bir kadın gibi davranıyorum!'

O eğilerek Elke'nin yanaklarından öperken, 'Sen benim karımsın, ben de senin kocan Elke; artık başka türlü olamaz,' dedi.

Elke, ellerini sıkıca kocasının boynuna dolayarak, 'Haklısın Hauke, ne olacaksa ikimiz için de olacaktır,' dedi ve sonra kızarak ondan ayrıldı ve 'Hani kır atı anlatacaktın?' diye sordu.

'Evet öyle. Baş Set Beyi'nin verdiği iyi haberle yüreğim neşeyle dolmuştu; tam kentten çıkmıştım ki, limanın gerisinde, seddin üzerinde derbeder bir herife rasladım; bu bir serseri mi, gezgin kazan tamircisi mi ya da başka bir şey miydi, bilmiyorum. Herif kır atın yularından tutmuş arkasında götürüyordu. Hayvansa kafasını kaldırarak ürkek gözleriyle bana baktı; sanki benden bir şey dilenir gibiydi; ben o anda yeterince zengindim ya! Hey arkadaş, bu zayıf şeyle nereye gidiyorsun, diye sordum.

Herif de durdu, at da. Bana hileci bir tavırla başını sallayarak, satmaya, dedi.

Ben neşeyle, sanırım bana değil, diye bağırdım.

Sanırım; bu çevik bir attır ve bin talerden de aşağı verilmez, dedi.

Ben de onun yüzüne güldüm.

- Öyle pek sert gülme bakalım, bu parayı vermek zorunda değilsiniz; hayvan bana gerekmiyor;

bende ölecek; sizin olursa kısa zamanda canlanır, dedi.

Ben, beygirimden yere atlayarak hayvanın ağzına baktım ve bunun henüz genç bir hayvan olduğunu gördüm. At da bana yalvarır gibi baktığından, 'Ne istiyorsun buna?' diye sordum.

- Bey, otuz talere al, yularını da birlikte veririm, dedi.

İşte hanım, ben de herifin uzattığı pençeye benzer eline vurdum; böylece kır ata sahip olduk. Sanırım oldukça ucuzdur. Yalnız şurası şaşılacak bir şey: Atlarla biraz gittikten sonra arkamda bir gülme işittim. Başımı döndürerek baktığımda o Slovak'ı gördüm; kolları arkasında olduğu halde eğri bacaklarıyla hâlâ orada duruyor ve şeytan gibi arkamdan gülüyordu...'

'Keşke kır at sahibinden hastalık falan geçirmese... Dilerim sana yararlı olur.'

Set Beyi, 'Elimden geldiğince ona bakarım; dilerim yararlı olur,' dedi ve biraz önce çocuğa söylediği gibi ahıra gitti.

Ama hayvana yalnızca o akşam yem vermekle kalmayıp, bundan sonra da bu işi hep kendisi yaptı ve gözünü hayvandan hiç ayırmadı; kazançlı bir iş yaptığını göstermek istiyor ve hiçbir şeyi savsaklamıyordu. Birkaç hafta sonra hayvanın duruşu değişti, kaba kıllar kayboldu, elma gibi bir deri ortaya çıktı. Bir gün çiftlikte gezdirdiği zaman, atın sağlam ayaklarıyla zarif bir biçimde yürüdüğünü gördü. Hauke, o garip satıcıyı düşünerek, 'Herif ya bir ahmak ya da bunu çalmış olan bir serseri olmalı...' diyordu. Sonraları hayvan ahırda onun adımlarını duyar duymaz başını ona doğru döndürerek kişnemeye başladı. Hauke, hayvanın yüzünün, Araplarca beğenildiği gibi, etsiz olduğunu gördü. Bu yüzde bir çift ateşli sarı göz bakıyordu. Sonra hayvanı ahırdan çıkararak üzerine hafif bir eyer vurdu. Üzerine atlamasıyla hayvanın boğazından neşeli kişneme sesleri çınladı. Sonra tepeden aşağı, yola ve sonra sedde doğru fırladı; ama binici sağlam oturuyordu; yukarı çıktıklarında, o daha yatışmış ve dans eder gibi hafif gidiyor ve başını denize doğru çeviriyordu. Sahibi ona vuruyor ve parlak boynunu okşuyordu; ama artık onun bu okşamalara gereksinmesi yoktu. At, binicisiyle bir bütün oluşturuyor gibiydi. Bir süre set üzerinde kuzeye doğru gittikten sonra, onu kolayca çevirerek çiftliğe döndü.

Uşaklar yolun altında durarak efendilerinin dönmesini bekliyorlardı. O, atından sıçrarken, 'İşte John, ona şimdi sen bin ve ötekilerin yanına, tarlaya götür; seni beşikte gibi taşır,' dedi.

Uşak üzerindeki eyeri çözerek koşup odasına götürmek üzere çocuğa verdiği zaman, hayvan güneşli ovaya doğru gür bir sesle kişnedi; sonra başını efendisinin omzuna koyarak rahatça kendisini onun okşamasına bıraktı. Ancak, şimdi hizmetçi onun üzerine atlamak isteyince, hayvan birden bir sıçramayla yana kaçtı ve sonra yeniden güzel gözlerini efendisine dikerek dinginleşti. O, 'Hey İven, bir yerin acıdı mı?' diyerek uşağın yerden kalkmasına yardım etti.

Uşak öfkeyle kalçasını ovuşturarak, 'Hayır efendim, bir şey yok, ama bu kır ata şeytan biniyor!' dedi.

Hauke gülerek, 'Bir de ben!' dedi ve sonra ekledi: 'Al, onu dizginlerinden tutarak tarlaya götür!'

Uşak biraz utanarak dediğini yapınca, kır at da onunla gitti.

Birkaç gün sonra uşakla yardımcısı yan yana, ahır kapısı önünde duruyorlardı. Seddin arkasında akşam kızılığı sönmüş, bunun gerisindeki denizden kazanılmış toprakları derin bir karanlık basmıştı. Ancak ara sıra uzaklardan rahatsız edilmiş bir sığırın bağırması, bir zırdava ya da bir sıçanın saldırmasıyla yaşamları sona eren tarlakuşlarının sesi duyuluyordu. Uşak kapı direğine yaslanmış, kısa piposunu içiyor, ama artık dumanını göremiyordu. Uşakla yamağı, henüz bir araya gelerek konuşmamışlardı. Yamağın canını sıkan bir şey vardı, ama bunu uşağın nasıl karşılayacağını

bilmiyordu. Sonunda şöyle dedi: 'Dinle İven, Jeverssand'daki at iskeletini biliyor musun?'

'Ne olmuş ona?'

'Evet İven, ne olmuş? Artık orada yok; ne gündüz, ne de ay ışığında görünüyor; ben set üzerine belki yirmi kez koştum.'

Uşak sessizce piposunu çekmeyi sürdürerek, 'Eski kemikler belki artık parçalanmıştır,' dedi.

'Ben ay ışığında da baktım, artık Jeverssand'da dolaşan da yok.'

'Evet, kemikler parçalanınca ayağa kalkamıyor demektir.'

'Şaka etme İven, şimdi biliyorum; onun nerde olduğunu sana söyleyebilirim!'

Uşak birdenbire ona dönerek sordu: 'Söyle bakalım, nerede?'

Çocuk ciddi bir tavırla yineleyerek, 'Nerede mi?' dedi ve ekledi: 'Bizim ahırda; adadan yittiğinden beri işte orada, ahırda duruyor. Beyin ona kendisinin bakması boşuna değil; ben çok iyi biliyorum, İven!'

Uşak, gece karanlığında piposunu bir süre çektikten sonra, 'Sen akıllı değilsin, Carsten' dedi, 'Bizim kır at mı? Bir at canlı olarak yaşamışsa, o da bizim attır. Nasıl olur da senin gibi her şeyi öğrenmeye çalışan çapkın bir çocuk böyle uydurma kocakarı masallarına inanır?'

Ama çocuğu düşüncesinden caydırmak olanaklı değildi; şeytan kır atın içindeyse niçin canlı olmasın? Tersine, daha kötü! Çocuk her gün akşama doğru ahıra girdiğinde hep ürperirdi; çünkü yazları bile hayvan ara sıra ahıra konur ve o zaman ateşli kafasını birden ona doğru döndürürdü. Çocuk ona, 'Bunu şeytan alsın; aslında onunla uzun süre kalacak da değiliz,' derdi.

Böylece, gizlice başka bir iş aradı ve işini bırakarak Noel sıralarında Ole Peters'in yanına uşak olarak girdi. Burada, Set Beyi'nin şeytanlı atı hakkında anlattığı öykülere inanan dinleyiciler de buldu. Şişman kadın Vollina ile eski Set Beyi yardımcısı ahmak Jess Harders, bunları yapmacık bir titremeye dinlediler ve sonra yüreklerinde Set Beyi'ne karşı kin besleyenlere ya da bu gibi şeylerden hoşlananlara anlattılar.

Bu arada artık martın sonu gelmiş ve Baş Set Beyi'nden yeni seddin yapımı için buyruk da ellerine ulaşmıştı. Hauke önce set işi yardımcılarını topladı. Bir gün yukarıda, kilise yanındaki meyhanede bir araya gelen yardımcıları, Hauke'nin şimdiye dek toplanmış olan kâğıtlardan en önemli bölümleri okumasını dinlediler. Bunların içinde kendi dilekçesi, Baş Set Beyi'nin raporu ve son karar vardı; bu kararda özellikle onun önerdiği kesitlerin kabul edildiği de belirtilmiş bulunuyordu ki, buna göre set eskisi gibi dik olarak değil, denize doğru eğimli olarak uzanacaktı; ama onlar, bu okunanları canlı ve hoşnut yüzlerle dinlemediler.

Yaşlı bir yardımcı, 'Evet, evet, başımıza gelen armağana bak; burada karşı çıkmak da yararlı olmaz; çünkü Baş Set Beyi bizimkini destekliyor,' diyordu.

Bir başka yardımcı, 'Hakkın var Detlev Wiens, ilkyaz işleri kapımızın önünde, şimdi bir de milyonluk bir set yapılacak; öyleyse bütün işleri bırakmak gerekecek,' diye ekledi.

Hauke, 'Bu yıllık işlerinize bakabilirsiniz, bu işe öyle çabucak başlanamaz,' dedi.

Kabul etmek isteyenler pek azdı. Üçüncü biri, yeni bir şey ortaya atarak şunları söyledi: 'Set, deniz

tarafında da geniş olacak, Lawrenz'in çocuğu bile bu denli uzun olmamıştı! (20) Gereçler nereden alınacak? Bu iş ne zaman bitecek?'

Hauke, 'Bu yıl bitmezse gelecek yıl; bu iş her şeyden önce kendimize bağlıdır,' diye yanıt verdi.

Toplantıda bulunanlar dargın bir yüzle gülüştüler. Yeni bir ses, 'Peki, bu gereksiz iş niçin? Set eskisinden yüksek olmayacak ki, oysa öteki de otuz yıl dayandı?' diyordu.

Hauke yanıt olarak şöyle dedi: 'Sözleriniz doğrudur, otuz yıl önce eski set çatlamıştı; daha geriye gidersek bu olay otuz beş yıl, sonra kırk beş yıl önce oldu; ama dik ve anlamsız olduğu halde o günden beri büyük bir sele de uğramadık. Yeni setse bütün bunlara bakmadan yüz yıllarca dayanacaktır; çünkü bunun ılımlı bir eğimi olacak; dalgaların sert çarpması söz konusu olmayacağından çatlamaz, böylece kendiniz ve çocuklarınız için güvenli bir toprak kazanmış olursunuz. İşte hükümetle Baş Set Beyi'nin beni tutmalarının nedeni budur; bunu, kendi çıkarınız gereği sizlerin de görmemiz gerekir.

Toplanmış olanların buna hemen yanıt vermek istemeyişleri karşısında, yaşlı ve kır saçlı bir adam, güçlkle yerinden kalktı; bu Elke'nin, Hauke'nin ricası üzerine hâlâ set işleri yardımcılığı görevinde kalmış olan vaftiz babası Jewe Manners idi. Şunları söyledi: 'Set Beyi Hauke Haien, sen bizi çok rahatsız ediyor ve çok harcamaya neden oluyorsun. Ben Tanrı'nın buyruğuyla sonsuz dinlenmeye çekilinceye dek beklemiş olmanı isterdim; ama hakkın var; buna ancak akılsızlar karşı çıkar. Tanrı'ya şükrederim ki, o tembelliğimize bakmadan seddin dışındaki şu değerli toprağı fırtına ve sellere karşı korumuştur; şimdi belki de elimizi işe atmak, bütün bilgi ve gücümüzle bunu kendimiz için korumak ve Tanrı'nın sabrını artık zorlamamak için saat çalmıştır. Dostlarım, ben artık yaşlandım, setlerin yapılış ve yıkılışlarını gördüm; ama Tanrı'nın esiniyle Hauke Haien'in planladığı ve hükümetten sizin için izin aldığı seddin yıkılışını, içinizde yaşayanlardan hiçbiri göremeyecektir; kendiniz ona teşekkür etmeseniz de, sizin torunlarınız bir gün ona onur çelengi sunmaktan kendilerini alamayacaklardır!'

Jewe Manners oturdu ve cebinden mavi mendilini çıkararak alnındaki birkaç damla teri sildi. Yaşlı adam, çalışkanlığı ve son derece doğruluğuyla tanınmış bulunuyordu; ama toplantıdakiler onu onaylamak istemedikleri için susuyorlardı. Hauke Haien yine söz aldı; herkes yüzünün bembeyaz kesildiğini görmüştü: 'Buraya gelerek söz aldığınız için size teşekkür ederim Jewe Manners; siz öteki yardımcıları, kuşkusuz benim omzuma yüklenecek olan bu yeni seddin yapımına, hiç olmazsa artık vazgeçilemeyecek bir konu olarak bakmanızı rica ederim. Şimdi gerekenleri ona göre karar altına alalım!'

Yardımcılardan biri, 'Konuş,' dedi. Hauke, yeni seddin haritasını masa üzerine sererek şu açıklamayı yaptı: 'Demin biri, bunca toprağı nereden alalım diye sormuştu. Görüyorsunuz ki, öndeki toprağın kumsal olarak uzandığı yerde, seddin dışında bir parça alan boş bırakılmıştır; buradan ve öndeki toprağın set boyunca kuzeye ve güneye uzanan bölümünden toprak alabiliriz. Su yönünde yalnızca bol çamurlu tabaka varsa, içerden ve ortadan da kum alınabilir; ama öndeki toprağın üzerinde yeni seddin çizgisini saptamak için önce bir mühendise gereksinmemiz var. Bunun için tasarımı hazırlarken bana yardım etmiş olan kimse, sanırım çok uygundur. Sonra toprak ve başka gereçleri taşımak için, araba ustalarına tek atlı ve çatal oklu yük arabaları ısmarlamak zorundayız. Kumsalın suyunu tutmak ve iç tarafta kumla destekleyeceğimiz yerler için, şimdilik kesin olarak ne kadar samana gereksinmemiz olacağını bilmiyorum. Belki de burada, ovada elde edeceğimizden daha çok gerekecektir! Önce bunların hepsini nasıl sağlayıp düzenleyeceğimizi konuşalım; batıda suya karşı yeni kapının yapımını da becerikli bir marangoza vermek gerekir.'

Oradakiler masa çevresinde toplanarak yarım gözle haritaya bakıp yavaş yavaş konuşmaya

başladılar; ama bunun, sanki ancak bir konuşma olsun da nasıl olursa olsun diyerek yapıldığı belliydi; iş, toprak mühendisinin görevlendirilmesine gelince, gençlerden biri, 'Kendiniz düşünmüşsünüz Set Beyi, bu işe kimin uygun olduğunu en iyi kendiniz bilirsiniz,' dedi.

Hauke şöyle yanıt verdi: 'Siz yargıcılar kurulu üyelerinden olduğunuz için benim düşünceme göre değil, kendinize göre konuşmalısınız, Jacob Meyen! Daha iyisini söylerseniz, ben önerimi geri alırım!'

Jacob Meyen, 'Peki, doğru!' dedi.

Ama, yaşlılardan biri bunu pek onaylamak istemiyordu: Onun kız kardeşinin bir oğlu vardı ki, bu ovaya, toprak ölçümünde onun gibisi gelmemiştii; o, Set Beyi'nin babası rahmetli Tede Haien'den de üstündü.

Böylece iki toprak mühendisi konusunda konuşarak, işi her ikisine ortak olarak vermeye karar verdiler. Yük arabaları ve saman teslimi konularında da işler aynı biçimde düzenlendi ve Hauke geç vakit, hemen hemen bitkin bir durumda, atına binerek eve döndü. Gösterişli, ama daha hafif bir yaşam süren öncelinden kalma eski arkalıklı iskemleye oturduğu zaman, karısı da yanına gelmişti. Ona, 'Çok yorgun görünüyorsun Hauke,' diyerek küçük eliyle alnındaki saçları okşadı.

'Belki biraz yorgunumdur!'

'Oluyor mu?'

Hauke, acı bir gülümseyişle, 'Olacak, ama arabaları kendim sürmek zorunda kalacağım. Buna da engel olmazlarsa şükretmeliyim!' dedi.

'Ama sanırım herkes karşı değildir?'

'Hayır Elke. Senin vaftiz baban Jewe Manners iyi bir adam. Onun otuz yaş daha genç olmasını çok isterdim!'

Birkaç hafta sonra set hattı saptanıp yük arabalarının da çoğu teslim edildiğinde, Set Beyi, setle denizden kazanılacak alandan toprak alacak bütün paydaşlarla eski seddin gerisindeki toprak sahiplerini kilise yanındaki meyhaneye çağırmıştı. Konu, onlara işin ve giderlerin bölüştürülmesiyle ilgili planı açıklamak ve hangi noktalara karşı çıktıklarını öğrenmekti; çünkü, yeni set ve yeni kapılar, eski yapıların bakım giderini azaltmaktaysa da, onlar kendi paylarıyla katılmak zorundaydılar. Bu plan, Hauke için ağır bir iş oldu. Baş Set Beyi onun yardımına bir postayla bir de yazman göndermemiş olsaydı, şimdi de her gün geceleri bile çalıştığı halde, bunu bu denli çabuk hazırlayamazdı. Sonra bitkin olarak yatağına girdiği zaman, karısı da eskisi gibi onu yapmacık uykuyla beklemiyordu; o da bütün gün iş görmüş ve geceleyin derin bir kuyunun dibindeymiş gibi tatlı uykusuna dalmış oluyordu.

Şimdi, Hauke incelenmesi için üç gün burada meyhanede bırakılmış olan kâğıtları yeniden masaya sererek planını okuduğu zaman, bu vicdanlı çalışmayı saygıyla seyretmiş olan ve serinkanlı bir değerlendirmeden sonra set beylerinin doğru hesaplarına onay veren ciddi kimseler bulunduğu gibi, toprağı kendilerini ilgilendirmeyen bir alanın giderine katılmaya zorlandıklarını ve yeni işler yüzünden eski topraklarının da ellerinden çıkacağını söyleyerek yakınan başkaları da vardı ki, bunların yeni topraktaki payları ya kendileri, ya babaları ya da başka eski sahiplerince satılmış

bulunuyordu. Yine, yeni topraktaki paylarına kavuşacak olan bir bölümü de, yakınanlardan ellerindeki payların da alınmasını isteyerek bağıyor, çünkü bu yüzden yüklenecekleri ağır harcamalar karşısında geçinemeyeceklerini söylüyorlardı. Asık bir yüzle kapıya yaslanmış olan Ole Peters ise, ortalığa şöyle bağıyordu: 'Önce iyice düşünün de, Set Beyi'ne ondan sonra güvenin! O hesabını bilir: Onun çok payı vardı, benimkini de ele geçirmesini bildi; bütün bunları elde ettikten sonra, setle yeni topraklar kazanmaya da karar verdi!'

Bu sözlerden sonra toplantıya bir an için ölüm sessizliği çöktü; Set Beyi, demin kâğıtlarını üzerine sermiş olduğu masanın yanında ayakta duruyordu; başını kaldırarak Ole Peters'e baktı ve şöyle dedi: 'Sen de pek iyi biliyorsun ki Ole Peters, bana kara çalışıyorsun. Bana fırlattığın çamurun birazının olsun üzerimde yapışarak kalacağını bilsen dahi, sen bunu yine de yaparsın. Gerçek şudur ki, sen paylarından kendin kurtulmak istemiştin, ben de onlara koyun otlatmak için gereksinme duymuştum. Dahasını da bilmek istersen, meyhanede ağzından çıkan yakışksız sözlerle, benim, karım yüzünden Set Beyi olduğumu söylemiştin; bu bana dokundu, ben de size kendi yeteneğimle Set Beyi olduğumu göstermek istedim ve böylece Ole Peters, benden önceki Set Beyi'nin yapması gereken işi yaptım. O zaman paylarından birazının benim elime geçtiği için kızırıyorsan, bak duymuyor musun, şimdi üzerlerine yüklenecek işin ağırlığı karşısında ellerindekini satmak isteyenler çoğalmış bulunuyor.'

Toplantıda bulunan erkeklerden bir bölümü, bu sözleri alkışla karşıladı ve bunların arasında duran Jewe Manners yüksek sesle şöyle bağırdı: 'Bravo Hauke Haien! Tanrı seni bu işinde başarılı kılacaktır!'

Ole Peters sustuysa da, adamlar akşam yemeğine dağıldığı için bir sonuca varılamadı; ama ikinci toplantıda her şey yoluna girdi, ancak bu da, Hauke'nin gelecek ay için üç koşum yerine dört koşum vermeyi üzerine almasıyla sağlanabildi.

Sonunda, küçük Paskalya çanları çaldığı zaman işe başladılar: Yük arabaları, aldıkları toprağı boşaltmak üzere durmadan öndeki alandan set hattına gidiyor ve aynı sayıda araba yenisini yüklemek üzere geri dönüyordu; set hattındaysa, kürekli adamlar yığılan yerine atıyor ve dolduruyorlardı; arabayla çok büyük miktarda saman taşınarak boşaltıldı; saman, yalnızca iç yana serilen kum ve gevşek toprak gibi hafif gercin örtülmesi için kullanılmıyordu; yavaş yavaş seddin bazı kısımları tamamlandı ve üzerine yerleştirilen çimenlik topraklar, kemiren dalgaların saldırısına karşı dayansın diye, yer yer sağlam saman katla örtüldü. Görevlendirilmiş bekçiler dolaşıp duruyor ve fırtına olduğu zaman alabildiğine bağırarak rüzgârın içinde yönergelerini bildiriyorlardı; aralarında, şimdi yalnızca kır atını kullanan Set Beyi dolaşıyor; kısa tümcelerle buyruklarını bildirirken, kır at, binicisiyle oraya buraya uçuyordu. Kimi zaman birini övüyor; kimi zaman da, ara sıra olduğu gibi, bir üşengeç ya da beceriksizi acımasızca işten kovarak, 'Bunun yararı yok, senin üşengeçliğın yüzünden set bozulmasın!' diyordu. O aşağıdan, ovadan gelirken, hayvanın soluması uzaktan duyulur ve eller daha çok çabayla işe sarılırken, 'Haydi çalışın, Kır Atlı geliyor!' diyen sesler duyulurdu.

Sabahları işçiler hep birlikte yemek başına oturdukları zaman, Hauke atı üzerinde yapı alanını gezer, keskin gözleriyle savsaklayıcı ellerin kürek kullandıkları yerleri hemen anlardı. Sonra adamların yanına giderek işin nasıl yapılması gerektiğini açıkladığı zaman, onlar sabırla Hauke'ye bakar ve ekmeklerini çiğnemeyi sürdürürlerdi. Ama onlardan ne bir onay, ne de başka bir düşünce işitmezdi. Bir kez, böyle bir günde geç vakit özellikle seddin bir yerini çok düzgün gördüğü için, kahvaltı yapan yakındaki öbeğe giderek kır atından indi ve coşkuyla, oradaki temiz işi kimin yaptığını sordu. Ona, ancak ürkek ve karanlık bakışlarla, ağır ağır ve sanki istemeyerek birkaç ad saydılar. Bir kuzu gibi sessiz atını iki eliyle tutmuş olan adam, hayvanın her zaman olduğu gibi sahibine yöneltilmiş güzel gözlerine korkuyla bakıyordu.

Hauke, 'Ne o Marten, ayaklarına yıldırım çarpmış gibi duruyorsun?' diye bağırdı.

'Bey, atınız bir kötülük düşünüyor gibi sessiz duruyor!'

Hauke gülerek dizginleri kendi eline aldı ve hayvan da sever gibi hemen başıyla onun omuzlarını okşadı. İşçilerden birkaçı, ürkek bakışlarla ata ve biniciye baktılar; başkalarıysa, bu iş onları hiç ilgilendirmiyormuş gibi, yemek yenen yeri hemen bularak ince kanatlarıyla başlarının üzerine dek inen martılara ara sıra ekmek parçası atarak sessizce kahvaltılarını yapmayı sürdürdüler. Set Beyi, bağıran ve atılan lokmaları gagalarıyla kapamaya çalışarak bir süre dalgın dalgın baktıktan sonra atına atladı ve adamlara bakmadan uzaklaştı. Aralarından yükselen kimi sesler, şimdi ona bir alay gibi geliyordu. Kendi kendine, 'Bu nedir? Hepsinin de bana karşı olduğunu söylediği zaman Elke haklı mıydı yoksa? Bu uşak ve küçük adamlar da mı öyle? Oysa, onların birçoğu için benim seddim yüzünden gönençli bir gelecek hazırlanıyor!' diyordu.

Atını mahmuzladı ve hayvan kudurmuş gibi aşağı fırladı. Ama o, kendi yardımcısının Kır Atlı için ne gibi kaygı verici öyküler anlattığını, kuşkusuz bilmiyordu. Zayıf yüzünden bir noktaya dikilen gözleriyle ve üzerinde dalgalanan pardösüsüyle kıvılcım saçan kır atının üzerinde adamlar onu şimdi görmeliydiler!

Böylece yaz ve güz de geçti; kasımın sonuna dek çalışıldı; sonra kar ve don yüzünden işler durdu. Bitirilemediği için, denizden kazanılacak alanı açık bırakmaya karar verdiler. Set, düzlükten iki buçuk metre yükselmiş olup, ancak batıda suya karşı kapı yapılması gereken yerde bir açıklık bırakılmıştı; yukarıda da eski seddin önündeki gelgit alanına el sürülmemişti. Böylece yükselen dalgalar otuz yıl önce olduğu gibi denizden alınan alana girebiliyor, ama oraya ya da yeni sedde büyük zarar vermiyordu. Böylelikle insan eliyle oluşturulmuş olan yapıyı ilkyaz güneşiyle tamamlamak olanağı belirinceye dek büyük Tanrı'ya emanet ederek onun korumasına bıraktılar.

Bu arada Set Beyi'nin evinde büyük bir olayla karşılaşmış, evliliklerinin dokuzuncu yılında bir çocukları olmuştu. Çocuk kırmızı ve buruşuk ciltliydi ve yeni doğan kız çocuklarında görüldüğü gibi yedi "Pfund" geliyordu. Yalnızca ağlaması biraz garipti ve bu ebenin hoşuna gitmemişti.

En kötüsü, Elke üçüncü gündür ateş içinde yatarak sayıklıyor, ne kocasını ve ne de yaşlı hizmetçi kadını tanıyordu. Hauke'nin, çocuğu olmasından kaynaklanan sonsuz sevinci üzüntüye dönmüştü. Kentten getirilen doktor yatağın kıyısına oturarak kadının nabzını dinlemiş, reçete yazmış ve umutsuzca çevresine bakınmıştı. Hauke başını sallayarak, 'O yardım edemiyor; ancak Tanrı yardım edebilir,' dedi. Bir Hristiyan olarak kendi inancına göre düşünüyorsa da, onu duadan alıkoyan bir şey vardı. Yaşlı doktor gittikten sonra pencere önünde durarak kış havasına gözlerini dikti ve hasta sayıklayarak bağırırken ellerini kavuşturdu; acaba bu bir dua mıydı, yoksa bunu büyük korku karşısında kendisini yitirmemek için mi yapmıştı? Bunu kendi de bilmiyordu.

Hasta, 'Su! su!' dedi ve arkasından, 'Beni tut, Hauke!' diye bağırdı; sonra ses yavaşladı, sanki, 'Denize, limana mı? Tanrım, onu bir daha göremeyeceğim!' der gibiydi.

Hauke dönerek hizmetçiyi bir yana çekti ve diz çökerek karısını kucakladıktan sonra, 'Elke, Elke, beni tanı artık, yanıdayım ya!' dedi.

Ama Elke, ancak ateşli gözlerini açarak kurtulması olanaksızmış gibi çevresine bakındı.

Hauke onu yeniden yastığa bıraktı ve ellerini sıkı sıkı ovuşturarak, 'Tanrım, onu benden alma... biliyorsun ki, onsuz yapamam!' diye bağırdı. Sonra kendi kendine düşünür gibi ekledi: 'Biliyorum, sen de her zaman istediğin gibi davranamazsın! Sen tek erk sahibisin, gücüne göre davran Tanrım, ancak bir solukla da olsa bana seslen!'

Birdenbire odayı bir dinginlik kaplamış gibiydi; yalnızca hafif bir soluma sesi duyuluyordu; yatağın yanına döndüğü zaman karısının derin uykuda olduğunu ve hizmetçinin korkmuş gözleriyle kendisine baktığını gördü. Kapı açılıp kapanmıştı; Hauke, 'Bu kim?' diye sordu.

'Bey, hizmetçi kız Ann Grete dışarı çıktı, sıcak su kabını getirmişti,' dedi.

'Niçin bana öyle şaşkın şaşkın bakıyorsun, Levke?'

'Ben mi? Ben sizin duanızdan korktum. Böyle bir duayla kimseyi ölümden kurtaramazsınız!'

Hauke keskin gözleriyle ona bakarak, 'Yoksa siz de bizim Ann Grete gibi Hollandalı örücü Jantje'nin toplantılarına mı gidiyorsunuz?' diye sordu.

'Evet efendim; biz doğru inanca inanıyoruz!'

Hauke yanıt vermedi. O zaman çok ilgi gören 'ayırıcı toplantı mezhebi' (21) Friesliler arasında derin kök salmıştı. Yoksul zanaatçılar, içki yüzünden perişan olmuş öğretmenler burada baş rolü oynuyor; kızlar, genç ve yaşlı kadınlar, üşengeçler ve yalnız kimseler coşkuyla bu gizli toplantılara gidiyor ve burada herkes rahip rolünü oynayabiliyordu. Set Beyi'nin evinden, hizmetçi kız Ann Grete ile ona tutulmuş olan uşak yamağı da izinli akşamlarını orada geçirirlerdi. Kuşkusuz, Elke bu konudaki kuşkularını Hauke'ye bildirmekten geri kalmamıştı; ama o, 'Kimsenin inancına karışmamalı, bunun kimseye zararı yoktur, meyhanede oturmaktan daha iyidir!' demişti.

İş bununla kaldığı gibi, Hauke şimdi de susmuştu. Ama kuşkusuz ki, başkaları onun hakkında susmadılar. Onun dua sırasında söyledikleri evden eve dolaştı: 'O, Tanrı'nın gücünden kuşkulanıyordu; oysa güçsüz Tanrı olabilir mi? Tanrı'yı yadsıdığına göre, belki de şeytanlı atı için anlatılanlar da doğru olmalıydı.'

Hauke bu konuda hiçbir şey duymadı, bugünlerde onun gözü ve kulağı yalnızca karısına yönelmişti; artık çocuğu bile onun gözünde yoktu.

Yaşlı doktor bir kez daha geldi; her gün, kimi zaman günde iki kez uğradı; sonra bütün gece kalmaya başladı; yeniden reçeteler yazdı, hizmetçi İven Johns atla, kente eczaneye gitti. Sonra doktorun yüzü biraz gülmeye başladı, 'Tanrı'nın yardımıyla oluyor, oluyor!' diyordu; bir gün (ya onun sanatı hastalığı yenmiş ya da Hauke'nin duası üzerine Tanrı sonuçta bir çıkar yol bulabilmişti) doktor hastayla baş başa kaldığı zaman, yaşlı gözleriyle gülerek ona şöyle dedi: 'Hanımefendi, şimdi size güvenle söyleyebilirim ki, bugün doktorun bayram günüdür; durumunuz çok kötülemişti, ama artık yine bizlerden, yaşayanlardan sayılırsınız!'

O zaman Elke koyu gözlerinden ışıklar saçarak, 'Hauke, Hauke, nerdesin?' diye seslendi ve kocası onun açık seslenişi üzerine odaya koşarak yatağa gittiği zaman kollarını onun boynuna doladı: 'Hauke, kocam, kurtuldum; senin yanında kalacağım!' dedi.

O zaman yaşlı doktor, cebinden ipek mendilini çıkararak alnını ve yanaklarını sildi ve başını sallayarak odadan çıktı.

Bu olaydan üç gün sonra bir akşam, inançlılardan biri (bu kişi, Hauke'nin işten kovduğu bir terlikçiydi) mezhebin Hollandalı terzide yapılan toplantısında konuşuyor ve Tanrı'nın özelliklerini şöyle açıklıyordu: 'Ama bir kimse, biliyorum ki ne istediğini sen de bilmiyorsun, diyerek Tanrı'nın gücü konusunda kuşkusunu belirtirse, bu talihsizi hepimiz de tanırız; o, toplumun üzerine bir taş gibi oturur; böyle bir kimse, Tanrı'nın yolundan ayrılmıştır ve kendisine avuntu olarak Tanrı'nın düşmanı ve günahın dostunu arar; çünkü insan eli bir değneğe sarılmak zorundadır. Ama siz böyle dua eden kimseden sakının; onun duası, sapkınlıktır!'

Bu sözler de evden eve dolaştı. Küçük bir yerde neler dolaşmaz ki? Sonunda bunlar Hauke'nin

kulağına geldi. Ama bu konuda karısına bile bir şey söylemedi. Ancak onu ara sıra kendisine çekerek sıkıca kucaklar ve, 'Bana bağlı kal Elke, bana bağlı kal!' derdi. O ise şaşkınlık dolu gözlerini kocasına dikerek, 'Sana bağlı olmak mı? Başka kime bağlı olayım?' diye sorardı. Ama az sonra onun sözlerini anlayarak, 'Evet Hauke, birbirimize bağlıyız, yalnızca birbirimize gereksinme duyduğumuz için değil!' der ve her ikisi de kendi işlerine koyulurlardı.

Bununla kalmış olsa iyi olurdu; ama bütün canlı işe güce karşın o büyük bir yalnızlık duyuyordu; yüreğini başka insanlara karşı bir direnç ve kapalılık kaplamıştı. O, ancak karısına karşı her zaman aynı kaldı; sabah ve akşam, sonsuz esenliğin kaynağı oradaymış gibi, çocuğunun beşiği önünde diz çökerdi. Topluma ve işçilere karşı daha sert davranmaya başladı. Eskiden ağırbaşlı bir azarlamayla yol gösterdiği beceriksiz ve üşengeçleri, şimdi daha sert davranarak korkutuyordu. Elke de bu sırada yavaş yavaş iyileşmekteydi.

İlkyaz gelince set işleri yeniden başladı; şimdi yapılacak yeni kapının korunması için set hattının batısındaki boşluk, iç ve dış yanlarından yarım ay biçiminde bir ön setle kapatıldı; kapıyla birlikte asıl set de gittikçe çabuklaşan bir hızla belirlenen yüksekliğe çıkmaktaydı. İşleri yöneten Set Beyi'nin çalışması kolaylaşmamıştı; çünkü kışın ölen Jewe Manners'in yerine Set Beyi yardımcısı olarak Ole Peters geçmişti. Hauke buna engel olmak için bir girişimde bulunmadı. Eskiden, karısının vaftiz babası sık sık onu yüreklendirici sözler söyler ve sevimli bir tavırla sol omzunu okşardı. Oysa şimdi, onun ardılı gizli bir karşıtlıkla gereksiz engellemelerde bulunuyor; Hauke'nin de onun baltalamalarını göğüslemesi gerekiyordu. Çünkü Ole, önemli kimselerden olmakla birlikte, set işinde akıllılardan değildi. Yazman uşak, zaten eskiden beri her zaman onun yoluna çıkmıştı.

Deniz ve ova üzerinde yeniden güneş parlarken, denizden kazanılmış yerlere doluşan inekler böğürerek geniş sessizliği bozuyorlardı; gökyüzünde durmadan tarla kuşları ötüyor; sesleri ancak soluk almak için sustuklarında kesiliyordu. Kötü hava bile işlerin yürümesini engelleyemiyor ve set kapısı da, boyanmamış direkleriyle duruyordu. Bunun korunması için, bir gece için bile geçici set yapılması düşünülmemişti; sanki Tanrı, yeni yapıya korumasını yöneltmiş gibiydi. Hauke kır atın üzerinde setten döndüğü zamanlar Elke de gözleriyle kocasına güler ve atın parlak boynunu okşayarak, 'Sonunda gösterişli bir hayvan oldun!' derdi. Çocuk anasının boynundaysa Hauke atından atlayarak küçük kollarında dans ettirirdi. Kır at sarı gözlerini çocuğa diktiği zaman, 'Gel, sen de onur kazan!' diyerek, küçük Wienke'yi (çocuk bu adla vaftiz edilmişti) eyere oturtur ve tepede bir daire çizerek dolaştırırdı. Hauke, kimi zaman da, çocuğu gevşek bir dalına oturtup sallayarak, yaşlı dişbudak ağacına onur kazandırırdı. Elke gülen gözleriyle kapıda durur, ama çocuk gülmez, arasında küçük bir burun bulunan gözleriyle sessizce uzaklara bakar, elleri de babasının uzattığı değneği tutmazdı. Hauke buna dikkat etmezdi, aslında küçük çocuklar konusunda hiçbir şey bilmiyordu. Ancak Elke, mavi gözlü kızını, kendisiyle aynı zamanda lohusa yatağında yatmış olan hizmetçi kadının kollarında gördüğü zaman, ara sıra üzgün bir sesle, 'Benimki henüz senin Stina kadar olmadı,' der; kadın da elinde tuttuğu şişman oğlunu kaba bir sevgiyle sallayarak, 'Evet hanım, çocuklar türlü türlü oluyor, benimki daha iki yaşına basmadan kilerden elma çalardı,' diye yanıt verir, Elke de şişman çocuğun gözlerine düşen saçlarını düzelterek kendi sessiz çocuğunu gizlice göğsüne bastırırdı.

Ekim ayına girdiklerinde, artık batıdaki set kapısı, suyun yükselme alanındaki açıklıkta, az eğimli kesitiyle suya inen ve yükselme suyunun yüzeyinden beş metre yükselerek iki yandan gelip alanı

kapatan yeni seddin arasında hazır duruyordu. Bunun kuzeybatı köşesinden, Jevershallig boyunca engelsiz gelgit alanındaki deniz görülebiliyordu; ama kuşkusuz, rüzgâr burada daha yeğîn esiyor, saçları karıştırıyor ve bakmak isteyenleri, şapkalarını sıkıca başlarında tutmak zorunda bırakıyordu.

Kasım sonunda fırtına ve rüzgârlar dindiği zaman, ancak tam eski seddin yanındaki boğazın kapatılması işi kalmıştı ki, bunun zeminindeki kumsal boyunca kuzeyden deniz suyu içeriye akıyordu. Her iki yanda setler uzanıyor; şimdi, işte bunların arasındaki uçurumun kapatılması gerekiyordu. Kuru bir yaz havası, kesinlikle işi kolaylaştırmış olurdu, ama şimdi de yapılması gerekliydi; çünkü kopacak bir fırtına, bütün yapıyı tehlikeye sokabilirdi. Hauke sonuç almak için her yolu deniyordu. Yağmur yağıyor, rüzgâr esiyor, ama onun ateşli kır atı üzerindeki zayıf görünümü, kimi zaman burada, kimi zaman orada, seddin kuzeyinde, yukarıda ve aşağıda boğazın yanında çalışan kara kalabalığın üzerinde yükseliyordu. Şimdi o, uzaktaki ön alanlardan killi toprak getirmekle görevlendirilmiş olan yük arabalarının yanında görünüyordu ki, bunlardan kalabalık bir öbek kumsala ulaşarak yüklerini boşaltmaya hazırlanıyorlardı. Yağmur ve rüzgâr sesinin arasında, ara sıra bugün burada tek başına da olsa işleri bitirmek isteyen Set Beyi'nin sert buyrukları duyuluyordu. Arabaları numaralarıyla çağırıyor ve kalabalık edenleri geri itiyordu. Ağzından, 'Dur!' diye bir ses çıktığında aşağıda iş durdu, yukardakilere, 'Saman, bir araba saman!' diye bağırdı ve yukarıda duran arabaların birinden ıslak toprağa saman yuvarlandı. Aşağıdaki adamlar sıçrayarak yükü dağıttılar ve kendilerini gömmemeleri için yukardakilere bağırdılar. Yeni bir araba daha geldi, şimdi Hauke yeniden yukarı çıkmış, kır atının üzerinden aşağıya boğaza bakıyor ve onların kürekle çalışmalarını, toprağı yığışlarını görüyordu. Sonra gözlerini seddin dışındaki denize dikti. Keskin rüzgâr eserken, suyun seddin kıyısında nasıl gittikçe yukarıya tırmandığını ve dalgaların gittikçe nasıl yükseldiğini izliyordu. Aynı zamanda adamların, ağızlardan soluklarını kesen rüzgâr ve üzerlerini kamçılaman soğuk yağmur altında ağır işte çalışırken, terleri damlayarak güçlkle soluduklarını da görüyordu. Aşağı doğru, onlara, 'Dayanalım! Dayanalım! Otuz kır santim daha yükselirse, dalga için yeter!' diye bağıırıyordu. Bütün bu fırtına gürültüsü içerisinde, işçilerin patırtısı da duyuluyor; yuvarlanan toprağın çarpması, arabaların gıcirtısı ve aşağı atılan samanların hışirtısı sürekli birbirini izliyordu. Bu sırada, donmuş ve yolunu şaşıarak insan ve arabalar arasına sürülmüş olan küçük ve sarı bir köpeğın inleyen sesi duyuldu. Küçük hayvan, birdenbire aşağıdaki boğazdan acı acı bağırdı. Bunun yukardan aşağıya fırlatıldığını gören Hauke'nin yüzü, birdenbire öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Yaş toprak durmadan aşağı atıldığı için, arabalara: 'Dur! Duuur!' diye bağırdı.

Aşağıdan kaba bir ses şöyle dedi: 'Niçin? Sefil bir köpek için mi?'

Hauke bir daha, 'Dur diyorum! Köpeğı bana verin, bizim yapımıza ölüm karışmasın!' dedi.

Ama hiçbir el davranmıyor, hâlâ birkaç kürek sert toprak hayvanın çevresinde uçuşuyordu. Hauke, kır atını mahmuzladı ve birdenbire öfkeyle kişneyen hayvanıyla setten aşağı fırladı. Herkes onun önünden geri çekilirken, 'Köpeğı, köpeğı istiyorum!' diye bağıırıyordu.

Sanki yaşlı Jewe Manners'in elini andıran yumuşak bir el omzuna dokundu; ama dönüp bakınca bunun yalnızca yaşlı adamın bir dostu olduğunu gördü. Adam ona, 'Dikkatli olun Set Beyi; bu adamlar sizin dostunuz değıl, köpekten vazgeçin!' dedi.

Rüzgâr esiyor, yağmur kamçılıyordu; adamlar küreklerini toprağı dayamış, bir kısmı da yere atmıştı. Hauke yaşlı adama eğilerek, 'Kır atımı tutar mısınız, Harke Jens?' dedi ve ötekinin dizgini tutmasıyla çukura atlaması ve inleyen küçük hayvanı koluna alması bir oldu. Aynı anda yeniden atının üzerine sıçrayarak seddin üzerine çıktı. Gözleriyle arabaların yanında duran adamları süzerek, 'Kindi o? Bu zavallıyı kim aşağı attı?' diye sordu.

Bir an için hepsi susmuştu; çünkü Set Beyi'nin zayıf yüzünden öfke fişkırıyor; adamlarsa onun karşısında boşinançla karışık bir korku duyuyorlardı. O zaman arabaların birinden öküz enseli bir herif onun önüne doğru yürüyerek, 'Bunu ben yaptım, Set Beyi!' dedi ve çiğneme tütününden bir parça ısırarak rahatça ağzına attıktan sonra ekledi: 'Ama bunu yapan doğru yapmıştır; çünkü seddinizin dayanmasını istiyorsanız, içine canlı bir şeyin atılması gerekir!'

'Canlı bir şey mi? Sen bunu Hristiyanlığın hangi inancından öğrendin?'

Adam, 'Hiçbir yerden efendim!' dedi ve boğazından küstahça gülerek konuşmasını sürdürdü: 'Bunu, belki de Hristiyanlıkta sizinle boy ölçüşmeye gücü yetecek olan dedelerimiz bile biliyorlardı! Bir çocuk olsa daha etkili olur; çocuk yoksa, sanırım köpek de onun yerini tutar!'

'Bu gibi boşinançları bırak! Çamurun içine seni atsalar daha iyi olurdu!' diye bağırdı.

Birçok ağızdan birden, 'Oho!' diye sesler geldi; Set Beyi sert yüzler ve sıkılmış yumruklarla çevrildiğini duyumsadı. Anladı ki, bunlar onun dostu değildi. Birdenbire seddi aklına geldi: Şimdi hepsi de küreklerini bırakırlarsa ne olacaktı? Gözlerini aşağı diktiği zaman yeniden yaşlı Jewe Manners'in dostunu gördü; o işçilerin arasında dolaşarak bir ona, bir buna sesleniyor; birine gülüyor, ötekinin omzuna dostça vuruyordu; böylece çalışanlar yeniden ellerine küreklerini aldılar; biraz sonra iş yeniden eski hızını bulmuştu. Daha ne isteyebilirdi ki? Boğazın kapatılması gerekiyordu ve köpeği de pardösüsünün altına saklamıştı. Birden verdiği bir kararla, kır atını ikinci arabaya döndürerek, buyurgan bir tavırla, 'Köşeye saman!' diye bağırdı ve arabacı da makine gibi uydu; biraz sonra saman aşağıya yuvarlanmış ve işçiler her yandan işe sarılmışlardı. Bir saat daha böyle çalışıldıktan sonra saat altı olmuş, koyu bir karanlık basmış ve yağmur da durmuştu. O zaman Hauke işçibaşları atının yanına çağırarak, 'Yarın sabah saat dörtte yine herkes yerinde olacak; ay gökteyken, Tanrı'nın izniyle bitiririz,' dedi. Gitmek isterlerken, titreyen hayvanı pardösüsünden çıkararak, 'Köpeği tanıyor musunuz?' diye sordu. Onlar bilmediklerini söylediler. Ancak biri şöyle dedi: 'O bütün gün köyde dolaştı, kimsenin değildir!'

Set Beyi, 'Öyleyse benimdir... unutmayın; yarın sabah, saat dörtte!' diyerek atıyla uzaklaştı.

O geldiği zaman, üzerinde yabanlık giysisiyle Ann Grete kapıdan çıkıyordu. Set Beyi onun terzideki toplantıya gideceğini düşünerek, 'Önlüğünü bağla!' diye bağırdı. Ötekinin bunu istemeyerek yaptığını görünce, çamurlanmış küçük köpeği ona uzatarak ekledi: 'Bunu küçük Wienke'ye götür, ona oyun arkadaşı olsun, ama önce yıka ve ısıt, böylece de Tanrı'nın hoşuna giden bir iş yapmış olursun; çünkü zavallı çok hırpalanmış!'

Ann Grete efendisinin söylediklerini yapmak zorunda kaldığından o gün toplantıya da gidemedi.

Ertesi gün, yeni seddin son toprakları atıldı; rüzgâr dinmiş, martılar ve 'avosette'ler (22) karanın ve suyun üzerinde, tatlı bir uçuşla süzülüyorlardı; Jevershalling'den, bugünlük Kuzey Denizi kıyılarında bulundukları anlaşılan binlerce kızılördeğin sesi geliyor, geniş ovayı örten sisin içinden altın gibi güz güneşi yükseliyor ve insan eliyle oluşturulan yapıyı aydınlatıyordu.

Birkaç hafta sonra, Baş Set Beyi'yle birlikte hükümet kurulları denetime geldiler. Set Beyliği evinde, yaşlı Tede Volkerts için düzenlenen yas yemeğinden sonra ilk büyük şölen hazırlandı. Bütün set yardımcıları ve bu işle ilgisi olan ileri gelenler çağırılmışlardı. Yemekten sonra konukların ve Set Beyi'nin bütün arabaları koşuldu; Baş Set Beyi, Elke'nin, ayaklarıyla yeri döven kula bir beygir

koşulu faytona binmesine yardım etti ve arkasından kendisi de sıçrayarak dizginleri eline aldı; Set Beyi'nin akıllı hanımını kendisi götürmek istiyordu. Böylece keyifli keyifli tepeden inerek dış yola çıktılar, sonra üzerine çıkan yoldan yeni sedde tırmandılar ve bunun üzerinde, yeni kazanılmış yerlerin çevresinde dolaştılar. Bu aralık hafif kuzeybatı rüzgârı yükselmiş, seddin kuzey ve batısına dalgalar vurmaya başlamıştı. Ama bunların ayrımına bile varılamıyordu; çünkü az eğimli iniş bunların çarpmasını azaltıyordu. Hükümet komiserlerinin ağzından Set Beyi'ni öven sözler bol bol akıyordu; öyle ki, yardımcıların ara sıra ileri sürdüğü karşı görüşler, bunların arasında duyulmuyordu bile.

Sonunda bu da geçti. Bir gün Set Beyi sessizce düşüncelere dalmış, atıyla seddin üzerinde giderken, kendisini hoşnut eden başka bir şeyle daha karşılaştı. Belki de aklına, onsuz başarılamayacak ve onun bu denli emek ve gece uykularını yemiş olan bu yere, niçin yüksek tabakadan bir prensesin adıyla 'Yeni Karoline Toprağı' adı verildi sorusu gelmiş olmalıydı; ama durum böyleydi; bu ad, yapıyla ilgili bütün belgelerde vardı; kimi belgelere kırmızı gotik harflerle yazılmıştı. Başını kaldırıncı, ellerinde tarla gereçleri olan iki işçinin, yaklaşık yirmi adım aralıkla birbirinin arkasından kendisine doğru gelmekte olduklarını gördü. Arkadaki, 'Beklesene!' diye sesledi; tam alana inen yolun üzerinde bulunan ikinci, 'Başka zaman Jens, artık geç oldu, burada çamur dövmem gerek!' diye yanıt verdi.

'Nerede?'

'İşte burada, Hauke Haien Toprağında!'

O, bu sözleri patikadan inerken aşağıda bulunan bütün ovanın işitmesi gerekiymiş gibi yüksek sesle haykırmıştı. Hauke, sanki kendi şanının duyurusunu işitiyor gibiydi. Eyerinde doğrularak kır atını mahmuzladı ve kımiltısız bakışlarla solunda bulunan geniş toprağa baktı. Yavaş bir sesle, 'Hauke Haien Toprağı!' diye yineledi; sanki burası sonsuza dek bundan başka bir ad taşımayacak gibiydi. Onlar istedikleri kadar dirensinler, onun adı yine de örtbas edilemezdi. Prensесin adı, eninde sonunda eski belgelerde çürümeyecek miydi? Kır at dört nala, gururla ilerlerken, kulaklarında, 'Hauke Haien Toprağı! Hauke Haien Toprağı!' sözleri çınlıyordu. Zihninde, kendisinin yeni seddi, dünyanın sekizinci harikası olarak büyümeye başladı; bütün Fries'te bunun bir eşi yoktu! Kır atı dans ederken, kendisini bütün Frieslilerin ortasında gibi duyumsadı; o, onların hepsinden de bir derece üstündü, keskin bakışlarını, acırmış gibi onların üzerinde dolaştırdı.

Seddin kapatılmasından beri üç yıl geçmiş, yeni set başarı kazanmış, onarım gideri de çok az tutmuştu. Denizden kazanılan toprağın hemen hemen her yanında, şimdi beyaz yoncalar çiçek açıyor, otlar boy veriyor, insanın yüzüne ilkyaz rüzgârı bol bol tatlı kokular getiriyordu. Sonunda, şimdiye dek ancak sözü verilmiş olan payların dağıtılmasının, katılan herkese, kendileri için belirlenmiş olan toprakların verilmesinin zamanı geldi. Ole Peters ayak direyerek çalışmalara katılmadığından yeni arazide onun hiçbir payı yoktu. Bölüşürme işi tartışmasız ve üzüntüsüz olmadı; ama yine de bir sonuca varıldı. Set Beyi bu işi de başarmıştı.

Bundan sonra Hauke, çiftlik ve set beyliği görevlerini yaparak yanındaki en yakın kimselerle, ama toplumdan uzak yaşamaya başladı. Eski dostları artık yaşamıyordu, yenilerini kazanacak durumda da değildi. Ama çatısının altında dinginlik vardı ve sessiz sedasız çocuk bile bunu bozmuyordu. Az konuşuyor, uyanmakta olan çocukların yaptığı gibi çok soru sormuyor, sorduğu zaman da yanıt vermek

zor oluyordu. Dingin ve masum yüzü, hemen hemen her zaman hoşnut görünüyordu. İki oyun arkadaşı vardı ki, bunlar ona yetiyordu: Kurtarılmış olan sarı köpek, tepenin üzerinde dolaşırken her zaman onun çevresinde sıçrayarak döner ve köpek görüldüğü zaman Wienke'nin de uzakta olmadığı anlaşıldı. İkincisi bir bataklık martısıydı. Köpeğin adı Perle, martının adı da Klaus'tu.

Klaus'u çiftliğe, çok yaşlı bir kadın getirmişti; seksen yaşındaki Trin Jans'ın, artık dış set üzerindeki kulübesinde barınamayacağını gören Elke, dedesine hizmet etmiş olan bu yaşlı kadının kendi yanlarında daha birkaç rahat akşam geçirip iyi bir ölüm odasına sahip olabileceğini söylemiş; böylece, Elke ile Hauke onu yarı zorla çiftliğe getirmiş ve yeni ambarın kuzeybatısındaki küçük bir odaya yerleştirmişlerdi. Set Beyi burasını, işleri büyüyünce birkaç yıl önce asıl eve bitişik olarak yaptırmak zorunda kalmıştı. Yaşlı kadının odasının yanındaki odalarda da birkaç hizmetçi kız kalıyordu; bunlar geceleyin ona bakabiliyorlardı. Yaşlı kadın, eski ev eşyalarını duvar boyunca her yana dizmişti: Şeker sandığı tahtasından yapılmış bir dolap, bunun üzerinde ölmüş oğlunun soluk iki resmi, çoktan beri kullanılmayan bir iplik çıkırtığı ve çok temiz bir perdeli yatak; yatağın önünde, üzerinde ölmüş olan ankarakedisinin beyaz postu örtülü olan kaba bir arkalıksız iskemle duruyordu. Ama kadının yanında canlı bir şey de vardı; bunu birlikte getirmişti: Bu da yıllardan beri ona bağlı kalan ve elinden yiyen Klaus adlı martısıydı; kuşkusuz, kış gelince o da başka martılarla birlikte güneye uçar ve ancak kumsalda vermut kokuları yayıldığı zaman dönerdi.

Ambar tepenin biraz aşağısında bulunduğundan, yaşlı kadın pencereden bakarak denizi göremezdi. Bir gün Set Beyi odasına girdiği zaman, kurumuş parmaklarıyla aşağıda uzanan tarlaları göstererek, 'Set Beyi, siz beni buraya hapsettiniz! Jeverssand nerede? Kırmızı ya da kara öküzden hangisinin ötesinde?' demişti.

Hauke, 'Jeverssand ile ne yapacaksınız?' diye sordu.

Yaşlı kadın, 'Jeverssand'ı bırak, ben bir zamanlar oğlumun Tanrı'ya kavuştuğu yeri görmek istiyorum,' diye homurdandı.

Hauke, 'Bunu görmek istiyorsanız, yukarda dişbudak ağacının altında oturmalısınız, oradan bütün denizi görürsünüz!' dedi.

'Evet Set Beyi, senin genç bacakların bende olsaydı...'

Bu gibi sözler, Set Beyi'nin adamlarının kendisine yaptığı yardıma karşılık teşekkür yerini tutuyordu. Bu durum uzun sürdü, ama bir gün işler birdenbire değişiverdi. Bir sabah, Wienke, çocuk merakıyla kapı aralığından onun odasına bakmıştı. Ellerini kavuşturmuş olarak tahta iskemlenin üzerinde oturan yaşlı kadın, 'E küçük, ne istiyorsun bakalım?' dedi.

Ama çocuk sessizce yaklaşırken ilgisiz gözlerle durmadan ona bakıyordu.

Yaşlı kadın, 'Sen Set Beyi'nin kızı mısın?' diye sordu ve çocuğun onaylar gibi küçük başını indirdiğini görünce, 'Şöyle, iskemlemin üzerine otur bakalım! Bu, işte şu kadar büyüklükte bir ankarakedisiydi. Ama onu senin baban öldürdü. Yaşasaydı, üzerine binebilirdin!' dedi.

Çocuk sessizce gözlerini beyaz posta dikti, sonra diz çökerek, çocukların kedi ya da köpekleri okşadıkları gibi, postu küçük elleriyle okşamaya başladı, 'Zavallı kedi!' dedi.

Bir süre sonra, yaşlı kadın, 'Eh, artık yeter; bugün onun üzerinde oturabiliyorsun da; belki baban da onu bunun için öldürmüştür!' diyerek çocuğu iki kolundan yukarıya kaldırdı ve sert bir biçimde iskemleye oturttu. Ama onun sessiz ve devinimsiz oturduğunu ve durmadan kendisine baktığını görünce kafasını sallamaya başladı ve 'Tanrım, sen onu cezalandıracaksın, evet onu cezalandıracaksın!' diye söylendi. Ama, yine de çocuğa acıdığı görülüyordu. Kemikli elleriyle

çocuğun seyrek saçlarını okşadı. Çocuğun gözlerinden, bu davranıştan hoşnut olduğu anlaşılıyordu.

O andan sonra, Wienke her gün yaşlı kadının odasına gitmeye başladı; kimi zaman kendiliğinden üzerinde ankarakedisinin postunun bulunduğu iskemleye oturuyor; Trin Jans ise ona, her zaman yedek olarak odasında bulundurduğu et ya da ekmekten bir parça veriyor ve yere atmasını söylüyordu; bunun üzerine, herhangi bir köşeden kanatlarını açmış olduğu halde bağırarak martı gelip yemeğin üzerine çöküyordu. İlk sefer çocuk korkmuş, saldıran büyük kuşu görünce bağırmişti; ama sonra bu iş alışılmış bir oyun gibi oldu: Kapı aralığından çocuğun başı görünür görünmez kuş ona doğru atılıyor; yaşlı kadın yardıma gelip de yem vermeye başlayıncaya dek ya başına ya da omzuna konuyordu. Başka zaman hiç kimsenin Klaus'a elini bile uzatmasına dayanamayan Trin Jans, şimdi sabırla çocuğun kuşa iyice alışmasını seyrediyordu. Kuş rahatça onun elinden yiyor, çocuk onu kucağına alıp eteğine sararak dolaştırıyordu. Sonra dışarda, sarı köpek kıskanarak kuşa saldırmak isteyince, çocuk, 'Sen değil, sen değil Perle!' diyerek kuşu küçük kollarıyla yukarı kaldırıyor; kuş bağırarak tepenin üzerine uçup kendini kurtarıyor; köpek de yaltaklanarak, sıçrayarak onun kollarında kuşun yerini kazanmaya çalışıyordu.

Hauke ya da Elke'nin gözleri, hepsi de aynı eksiklik yüzünden bir sapa bağlı bu dört yaprağa iliştiği zaman, çocuklarına tatlı bir bakışla bakarlardı; başlarını çevirdiklerinde, Elke'nin yüzünde ancak kendi başlarına ayrı ayrı taşıdıkları bir acının izi kalırdı; çünkü aralarında hâlâ kurtarıcı bir konuşma yapılmış değildi. İşte bir yaz ikindisinde, Wienke ile yaşlı kadın, iki hayvanla birlikte ambar kapısının önündeki büyük taşın üzerinde oturdukları zaman, Set Beyi, kır atı arkasında ve dizgini kolunda olduğu halde, karısıyla onların yanından geçiyordu. Hayvanı tarladan kendisi getirmiş ve dışarıya seddin üzerine gitmek istiyordu; yukarda karısı koluna girmişti. Güneş sıcak ışıklarını gönderiyordu; hava oldukça boğucuydu; arada sırada güneydoğu rüzgârı esiyordu. Yerinde rahatsız olmaya başladığı anlaşılan çocuk, 'Wienke de gelmek istiyor!' diyerek martıyı kucağından attı ve babasının eline yapıştı.

Babası, 'Öyleyse gel!' dedi.

Ama Elke, 'Bu rüzgârda mı? Uçurursun!' diye seslendi.

'Ben tutarım, bugün hava sıcak, deniz neşeli, suların dans ettiğini görür!'

Elke eve koşarak çocuk için bir örtüyle başlığını getirdi ve 'Haydi gidin de çabuk dönün!' dedi.

Hauke gülerek, 'Fırtına bizi yakalayamaz!' dedi ve çocuğu eyerin üzerine aldı. Elke, daha bir süre tepede kaldı; eliyle gözlerini gölgelendirerek ikisinin birlikte sedde çıkan yol üzerinde koştuklarını gördü. Trin Jans taş üzerinde oturmuş, solgun dudaklarıyla kendi kendine anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyordu.

Çocuk babasının kollarında kıpırtısız yatıyor ve sanki rüzgârlı havada soluk almakta zorluk çekiyor gibiydi. Babası ona başını eğerek, 'Eee, Wienke?' diye sordu.

Çocuk ona bir süre baktıktan sonra, 'Baba, sen biliyorsun! Sen her şeyi biliyorsun değil mi?' dedi.

'Neyi biliyor muşum, Wienke?'

Çocuk, kendi sorusunu kendi de anlamamış gibi sustu.

Set üzerine vardıklarında, suyun yükselme zamanıydı; güneş geniş su üzerinde yansıyarak gözlerine çarpıyordu. Bu kasırga, dalgaları burgaçlandırarak yukarıya çekiyor, sonra yenileri geliyor ve gürültüyle kumsala çarpıyordu. Çocuk korkarak küçük elleriyle babasının dizginleri tutan yumruğuna sarıldı ve bu yüzden kır at bir adım yana kaydı. Solgun mavi gözlerini babasına dikerek şaşkınlık ve korku içinde, 'Baba su! Su!' diye bağırdı.

Hauke yavaşça kızını çekerek, 'Sakin ol çocuğum, baban yanında, su sana bir şey yapmaz!' dedi.

Çocuk, alnının üzerindeki açık sarı saçlarını eliyle iterek yeniden denize bakmayı göze aldı; titrek bir sesle, 'O bana bir şey yapmaz, hayır, söyle de bir şey yapmasın; sen bunu yapabilirsin, sonra bize dokunmaz!' dedi.

'Çocuğum, bunu ben değil, üzerinde gittiğimiz set yapıyor; bizi o koruyor. Onu da baban düşündü ve yaptırdı!'

Kızın gözleri, bu söylenenleri pek iyi anlamıyormuş gibi babasına dikildi; sonra, dikkati çekecek derecede küçük başını onun geniş pardösüsünün altına gizledi.

'Niçin saklanıyorsun, Wienke? Hâlâ korkuyor musun?'

Pardösünün altından, titrek sesle yanıt geldi: 'Wienke bakmak istemiyor; baba sen her şeyi yapabiliyorsun değil mi?'

Rüzgâra karşı uzaktan bir gök gürlemesi duyuldu. Hauke, 'İşte, işte, geliyor; şimdi eve, annenin yanına dönelim!' diyerek atını geri çevirdi.

Çocuk derin bir soluk aldı; ama küçük başını, ancak tepedeki eve vardıkları zaman babasının göğsünden kaldırdı. Annesi odada onun üstündeki örtüyü alıp başlığını çıkardığı zaman bile, küçük kız sessizce kalakaldı.

Annesi onu hafifçe sarsarak, 'Eee Wienke, büyük suyu seviyor musun?' diye sordu.

Çocuk gözlerini açarak, 'O konuşuyor, Wienke korkuyor!' dedi.

'O konuşmaz; ancak ses çıkarır ve kabarır!'

Çocuğun gözleri dalmıştı; 'Ayakları var mı? Set üzerinden gelebilir mi?' diye sordu.

'Hayır Wienke, buna baban karışır, o Set Beyi!'

Çocuk zayıf ellerini çırparak, 'Evet, babam her şeyi, her şeyi yapabiliyor!' dedi ve birdenbire annesine dönerek, 'Wienke'yi Trin Jans'a bırak; onda kızıl elmalar var!' diye ekledi.

Elke kapıyı açarak çocuğu salıverdi ve kapıyı kapadıktan sonra üzgün bakışlı gözlerini kocasına dikti. Oysa bu gözler, Hauke'ye şimdiye dek ancak avuntu ve umut verici yardım kaynağı olmuştu.

Hauke, sanki aralarında herhangi bir söze gerek yokmuş gibi, elini uzatarak karısının elini sıktı; Elke ise hafif sesle şunları söyledi: 'Hayır Hauke, bırak konuşayım; sana yıllar geçtikten sonra doğurduğum çocuk, her zaman bir çocuk olarak kalacak. Tanrım! Kızım bir türlü gelişemiyor; bunu sana söylemeliydim!'

Hauke, 'Ben bunu çoktandır biliyorum!' dedi ve karısının çekmek istediği elini sıkıca tuttu.

Kadın yeniden, 'Böylece, biz yine de yalnız kaldık!' dedi.

Hauke başını sallayarak karşılık verdi: 'Ben onu seviyorum; küçük elleriyle bana sarılarak sıkıca göğsüme yaslanıyor. Ben onu dünyanın hiçbir servetine değişmem!'

Kadın üzgün bir tavırla önüne bakarak, 'Ama niçin? Bir anne olarak benim ne günahım vardı ki...' dedi.

'Evet Elke, bunu bilen tek güçten, kuşkusuz ben de sordum; ama sen de biliyorsun ki, Tanrı insanlara yanıt vermez; belki de anlayamazlar diye!'

Karısının öteki elini de tutarak yavaşça kendine doğru çektikten sonra, 'Ve çocuğunu şimdi yaptığın gibi sevmekten şaşma; emin ol ki, o bunu anlıyor!' dedi.

O zaman Elke kocasının göğsüne kapanarak doyuncaya kadar ağladı ve acısında yalnız olmadığını duyumsadı. Sonra gülümseyerek, sıkı sıkı onun elini sıktı; dışarı çıkarak çocuğu yaşlı Trin Jans'ın odasından aldı. Onu kucağında okşadı, öptü; sonunda çocuk da kekeleyerek: 'Anneciğim, sevgili anneciğim!' dedi.

Böylece Set Beyi'nin çiftliğinin insanları, bir arada dingin bir yaşam sürüyorlardı; çocuk olmasaydı büyük bir eksiklik duyacaklardı.

Yavaş yavaş yaz geçti; göçmen kuşlar da geçip gittiler; havada tarlakuşlarının ötüşü de duyulmaz oldu. Bunlardan ancak harman sırasında ambarların önünde ekin tanesi toplayan birkaçının ötede beride ötüşerek uçtukları görülüyordu. Artık her yer iyice donmuştu. Bir gün öğleden sonra, yaşlı Trin Jans, ocağın yanından bodruma inen tahta merdivenin basamağında oturuyordu. Son birkaç haftada yeniden canlanmış gibiydi. Bir gün onu küçük Wienke eteklerinden çekerek buraya çıkarmıştı. Artık bacalarının kendisini taşıyamaması söz konusu bile değildi. Şimdi çocuk onun yanında, eğilmiş, dingin gözleriyle ocağın deliğinden fişkırان alevlere bakıyordu. Küçük ellerinden biriyle yaşlı kadının eteğine yapışmış, ötekini de kendi açık sarı saçlarına koymuştu. Trin Jans anlatıyordu: 'Biliyorsun ki, ben senin büyükbabana da hizmet etmişim, sonra domuzlara bakma işi bana verildi. Bey, onların hepsinden de akıllıydı. Bir akşam (o zamandan beri çok günler geçti) ay ışığında set kapılarını kapattılar ve su anası denize kaçamadı.

Görsen nasıl bağılıyor ve balık kanadı gibi elleriyle dimdik saçlarına vuruyordu! Evet çocuğum, onu ben de gördüm ve bağırdığını da işittim! Tarlalar arasındaki çukurlar hep suyla dolmuştu, sulara vuran ay ışığı gümüş gibi parlıyordu. Su anası bir hendekten ötekine yüzüyor, kollarını kaldırarak ellerini birbirine vuruyor ve onun sanki dua etmek isteyen sesi uzaktan duyuluyordu. Ama çocuğum, bu yaratıklar dua etmesini bilmezler. Ben, evin önünde, yapı için getirilmiş birkaç kütüğün üzerine oturmuş tarlaları seyrediyordum. Su anası hâlâ hendeklerde yüzüyor ve kollarını kaldırdığı zaman, bunlar, gümüş ve elmas gibi parlıyordu. Sonra onu görmedim, ancak bütün bu süre içinde hiç sesi duyulmayan yabanördekleriyle martılar, yeniden ıslık çalarak, çığlıklar atarak havada uçuşmaya başladılar'

Yaşlı kadın sustu; bir söz yakalamış olan çocuk sordu: 'Dua mı edemiyordu? Ne diyorsun? Bu kimdi?'

'Çocuğum; bu, su anasıydı. Bunlar Tanrı'nın acımasına ulaşamayan yaratıklardır.'

Çocuk sanki anlamış gibi, 'Tanrı'nın acımasına kavuşamayan!' dedi ve küçük göğsü derin bir solukla kalktı.

Mutfak kapısından, 'Trin Jans!' diye kalın bir ses duyuldu ve yaşlı kadın hafifçe ürperiverdi. Bu, orada direğe dayanmış olan Set Beyi Hauke Haien'di: 'Çocuğa neler anlatıyorsunuz? Size masallarınızı kendinize saklamanızı ya da kazlarla tavuklara anlatmanızı söylememiş miydim?'

Yaşlı kadın ona dargın bir bakışla bakarak çocuğu itti ve kendi kendine, 'Bunlar masal değil; bunları benim büyük amcam anlatmıştı,' dedi.

'Büyük amca mı Trin? Daha demin, kendim gördüm diye söylüyordunuz.'

Yaşlı kadın, 'Hepsi de bir, ama siz inanmıyorsunuz Hauke Haien, sanırım benim büyük amcamı da yalancı çıkarmak istiyorsunuz!' diyerek ocağa yaklaştı ve ellerini ateş deliğindeki alevlerin üzerinde tuttu.

Set Beyi bir an için pencereden baktı. Henüz karanlık basmamıştı. Gelişemeyen çocuğu kendine çekerek, 'Benimle gel Wienke, sana set üzerinde bir şeyler göstereceğim! Ama yaya gitmek

gerekecek; Kır at nalbantta çünkü,' dedi ve onunla birlikte odaya girdi. Elke çocuğun boynunu ve omzunu kalın yün atkılarla sardı. Biraz sonra babayla çocuk eski set üzerinden, Jeverssand'ı geçerek, kuzeybatıya yürüdüler. Burada gelgit alanı uçsuz bucaksız gibiydi.

Çocuğu kimi zaman kucağında taşıyor, kimi zaman da elinden tutup götürüyordu. Karanlık gittikçe koyulaşıyor, uzakta her şey sis ve duman içinde yitiyordu. Gözün ulaşabildiği uzaklıkta görünmeden kıyıya vuran dalgalar buzu kırmış ve Hauke Haien'in bir zamanlar çocukluğunda gördüğü gibi çatlaklardan sis yükselmeye başlamıştı. Bunların kıyısında, yine korkunç çılgın biçimler belirerek birbirine karşı sığıyor ve birdenbire genişlemesine uzanıyorlardı.

Çocuk korkuyla babasına yapıştı ve yüzünü onun eliyle örterek parmak arasından titrek sesle, 'Deniz şeytanları, deniz şeytanları,' dedi.

Babası, başını sallayarak, 'Hayır Wienke, bunlar ne su anası, ne de su şeytanıdır; böyle şeyler yoktur; bunları sana kim anlattı?' diye sordu.

Çocuk sessiz bakışlarla babasına baktı, yanıt vermedi. Babası sevecenlikle onun yanağını okşayarak şöyle dedi: 'İşte, bak bakalım, bak! Bunlar ancak zavallı aç kuşlardır; bak büyüğü nasıl kanatlarını açıyor; bunlar sisli çatlaklara gelen balıkları tutuyorlar.'

Wienke, 'Balıklar,' diye yineledi.

'Evet çocuğum, bunların hepsi de bizim gibi canlıdır; başka bir şey yoktur, ama yüce Tanrı her yerde vardır!'

Küçük Wienke gözlerini belirli bir yere dikmiş ve soluğunu tutmuştu. Sanki korkuyla uçuşuma bakıyor gibiydi. Belki ancak böyle görüyordu. Babası bir süre ona baktı; sonra başını eğerek küçük yüzünü inceledi, ama kızın ruhundaki kaygıları bu yüzde göremedi. Sonra onu kollarına alarak, üşümüş küçük ellerini kendisinin kalın yün eldivenlerinden birine soktu, 'İşte böyle, Wienke,' dediyse de çocuk, belki de onun sözlerindeki içten tonu anlayamamıştı. Hauke, 'Şimdi benim yanımdasın! Sen bizim çocuğumuz, biricik çocuğumuzsun, sen de bizi seversin!..' dedi, sonra sustu; çocuk da küçük başını onun sert sakalına dayadı.

Böylece sessiz sedasız eve doğru yürüdüler.

Yılbaşı geçince evde yine bir dert çıktı: Set Beyi bataklık sıtmasına tutulmuştu. O da mezarın kıyısına dek yaklaşmıştı ve Elke'nin bakım ve özeniyle yeniden ayağa kalktığı zaman tanınmayacak bir duruma gelmişti. Vücudunun zayıflığı ruhunun üzerine çökmüştü, Elke de onun her şeye karşı ilgisiz kalmasından dolayı kaygılanıyordu. Bununla birlikte, mart sonuna doğru kır atına binerek, hastalandığından beri ilk kez, kendi seddi üzerine dolaşmak istedi. Öğleden sonraydı; biraz önce parlayan güneş çoktan bulanık sis içinde görünmez olmuştu.

Kışın birkaç kez deniz kabarmışsa da, önemli bir zarar vermemişti. Ancak öteki kıyıda, adada, bir koyun sürüsü boğulmuş ve toprak çıkıntısının bir parçası kopmuştu. Bu kıyıda ve denizden kazanılan yeni yerde pek bir zarar yoktu; ama son gece, oldukça şiddetli fırtına çıkmıştı. Şimdi Set Beyi dışarı çıkarak her şeyi kendi gözüyle incelemek istiyordu. Güney bölümünden yeni seddin üzerine çıktığı zaman, her şeyin iyi dayanmış olduğunu gördü; ama yeni seddin eskisiyle birleştiği kuzey kısmına vardığında, yenisinde bir zarar yoksa da, suyun eski sedde ulaştığı ve set boyunca aktığı yerde, geniş bir çimenlik alanın bozularak koptuğunu ve dalgaların, seddin gövdesinde bir çukur açmış olduğunu gördü. Bunun içinden, sayısız sıçan yolları da ortaya çıkmış bulunuyordu. Hauke atından inerek zararı yakından inceledi; sıçanların zararının, toprak altında hâlâ sürdüğü açıkça anlaşılıyordu.

Hauke çok korktu; bütün bunlara karşı, daha yeni seddin yapımı sırasında önlem alınmış olmalıydı.

O zaman gözden kaçtığına göre, bu işin şimdi yapılması gerekiyordu! Hayvanlar henüz tarlada değildi, çimenler de şaşırtıcı biçimde gelişmemişlerdi. Nereye baktıysa, her yeri boş ve ıssız gördü. Yeniden atına binerek, kıyı boyunca gidip gelmeye başladı. Şimdi suyun yükselme zamanıydı; akıntının, deniz altında kalan yerde, dışardan nasıl yeni bir yatak oluşturduğunu ve şimdi kuzeybatıdan eski sedde dayandığını görmüş olmalıydı. Ama yeni set, akıntının dokunduğu yerde kendisinin az eğimli inişiyle dalgaların çarpmasına karşı dayanabilmişti.

Set Beyi'nin ruhu, bir sürü yeni sıkıntı, bir yığın işle karşı karşıyaydı. Burada yalnızca eski seddin onarımıyla yetinilmeyip, kesitin de yenisine benzetilmesi gerekirdi; özellikle tehlikeli su akımının yeni setler, çalılar ve direklerle başka yöne döndürülmesi gerekiyordu. Hauke, yeni set üzerinde, bir daha kuzeybatı köşesine dek gitti, döndü. Gözlerini, suyun yükselmesinden dolayı açık kalan balçık zeminde oldukça belirgin olarak görünen akıntının oluşturduğu yeni yataktan ayırmıyordu. Kır at ileri gitmek istiyor, burnundan soluyor ve ön ayaklarıyla tepiniyordu. Ama binicisi ağır gitmek istediğinden onu çekiyor; aynı zamanda içinde gittikçe artan kaygıyı yatıştırmak istiyordu.

Ya 1655 yılında birçok mal ve cana mal olan sel gibi, yeni bir yıkım gelirse! Binici, sıcak bir ürpermeyle sarsıldı. Eski set, üzerine çullanacak bu saldırıya dayanamazdı! Ne olurdu o zaman? O zaman, eski setle onun gerisindeki mal ve canları kurtarmak için, belki bir tek yol kalırdı. Hauke'nin yüreği duracak gibi oldu ve her zaman sağlam olan başı dönmeye başladı. Bunu sözcüklerle düşünmediyse de, içinden oldukça güçlü olarak duyumsadı: Senin seddin olan Hauke Haien seddinden vazgeçilerek, bunun açılması gerekecekti! Gözünün önünde sel dalgalarının saldırışı, çimen ve toprakların tuzlu ve köpüklü dalgalarla örtülüşü canlanır gibi oldu. Kır atını bir kez mahmuzlamasıyla hayvan korkunç bir sesle kişneyerek set üzerinden uçtu ve sonra patikadan inerek Set Beyliği tepesine yaklaştı.

Kafasının içi korkuyla dolmuştu; belirsiz tasarımlarla eve döndü ve kendisini arkalıklı iskemleye attı. Elke ile kızı odaya girdikleri zaman yeniden kalktı ve çocuğu kaldırarak öptü. Küçük sarı köpeği birkaç hafif vuruşla kendisinden uzaklaştırdıktan sonra, 'Yukarıya, meyhaneye gitmeliyim,' diyerek, demin asmış olduğu şapkasını kapıdaki çividen aldı.

Karısı kaygıyla bakarak, 'Orada ne yapacaksın, akşam oluyor Hauke!' dedi.

Hauke, kendi kendine konuşur gibi, 'Set işleri,' diye söylendi. 'Orada yardımcılarla görüşeceğim!'

Bu sözlerle birlikte kapıya yürüdüğü için, karısı arkasından gelerek elini sıktı.

Genellikle her şeye kendisi karar veren ve onlara başkalarının katılmasına değer vermeyen Hauke Haien, şimdi onlardan da bir söz duymak için acele ediyordu. Konuk odasında, Ole Peters'i iki yardımcı ve halktan biriyle kâğıt masasının başında buldu.

Yardımcılardan biri, 'Set Beyi, sanırım dışardan geliyorsun,' dedi ve yarı yarıya dağıtılmış kâğıtları alarak yeniden dağıtmaya başladı.

Hauke, 'Evet, oradaydım, durum çok kötü,' dedi.

'Kötü mü? Belki de birkaç yüz araba toprak ve saman yeter, öğleden sonra ben de oradaydım.'

Set Beyi, 'Sanırım öyle ucuza kurtulamayız; akıntı yeniden ortaya çıkmış... eski sedde şimdilik kuzeyden saldırmasa da, bu işi kuzeybatıdan yapar,' dedi.

Ole kuru bir sesle, 'Onu olduğu yerde bırakmış olsaydın...' dedi.

'Yani, yeni set seni ilgilendirmiyor mu; yapılmamalı mıydı? Bu senin kendi suçundur! Ama eski seddin korunması için ekler koymamız gerekirse, bunu yeni seddin gerisindeki yeşil yonca bol bol sağlar!'

Yardımcılar, 'Neler söylüyorsunuz Set Beyi? Ekler mi? Ne kadar? Siz her şeyi pahalı yanından ele almayı seviyorsunuz!' diye bağırdılar.

Kâğıtlar el sürülmeden masanın üzerinde yatıyordu. Ole Peters iki eliyle masaya dayanmış şöyle diyordu: 'Senin yeni seddin, başımıza açtığın kemirici bir yapıdır. Hâlâ herkes senin geniş seddinin harcamalarının yükü altında; şimdi de eski seddimizi kemiriyor ve biz onu yenilemek zorunda kalıyoruz! Bereket versin, o da pek kötü değil. Bugün dayandığı gibi ilerde de dayanacaktır! Yarın kır atına bin de orayı bir kez daha iyice incele!'

Hauke, evindeki dinginlikten ayrılarak buraya gelmişti; şimdi işitmiş olduğu ılımlı sözlerin arkasında (bu duyumsanabiliyordu) sert bir direniş gizleniyordu. O, buna karşı sanki eski gücünün kalmadığını duyumsar gibi oldu. Sonunda, 'Salık verdiğin gibi yaparım Ole, ama korkarım ki orasını bugün gördüğüm gibi bulacağım,' dedi.

O günü kaygılı bir gece izledi; Hauke, uykusuz, yastığında dönüp duruyordu. Kocası için kaygılanarak uyanık yatan Elke, 'Neyin var? Bir derdin varsa söyle, her zaman böyle yapmadık mı?' diyordu.

Hauke, 'Önemli bir şey değil Elke, set ve kapılarda onarılacak yerler var. Biliyorsun, ben bu işleri her zaman gece çözümlerim,' dedi ve davranış özgürlüğünü elinde bulundurmak istediği için başka bir şey demedi. Böyle zayıf bir anında, karısının açık görüşlülüğünü ve güçlü ruhsal durumunu, kendisi için bir engel sayıyor ve elinde olmadan bundan kaçınıyordu.

Ertesi gün öğleden sonra, yeniden set üzerine gittiği zaman, dünya bir gün önce olduğundan başka türlü görünüyordu. Evet, sular yine çekilmişti; ama gün yükseliyor ve açık bir ilkyaz güneşi ışıklarını uçsuz bucaksız gelgit alanı üzerine, hemen hemen dik olarak saçıyordu. Ak martılar tembel tembel bir oraya bir buraya uçuşuyor, onların üstünde, mavi gökte tarlakuşları görünmeden ezgilerini söylüyorlardı. Doğanın, bizi kendi çekiciliğiyle nasıl kandırabileceğini anlamayan Hauke, seddin kuzeybatı bölümünde durarak kendisini dün o denli korkutmuş olan akıntının yatağını arıyordu. Tam tepeden inen güneş ışığı yüzünden, bunu önce göremedi; ancak elini, göz kamaştıran ışığa karşı alnına siper edince görebildi, ama dün belki de akşam karanlığında gölgeler onu aldatmış olmalıydı ki şimdi ancak zayıf bir biçimde belli oluyorlardı. Bu zarara dalgalardan çok, açılmış sıçan yuvaları da neden olmuş olabilirdi. Kuşkusuz, burada bir değişiklik yapılması gerekiyordu; ama dikkatli bir kazı ve Ole Peters'in dediği gibi, taze toprak ve birkaç yük saman eklenmesiyle zarar giderilebilirdi.

Rahat bir soluk alarak, kendi kendine, 'O denli kötü değilmiş, sen dün aptallık etmişsin,' dedi.

Yardımcıları topladı ve işler üzerinde şimdiye dek hiç görülmemiş biçimde, kimse karşı çıkmadan karara varıldı. Set Beyi, hâlâ zayıf olan vücudunda güç verici bir dinginliğin yayıldığını duyumsadı; birkaç hafta sonra da zararlar giderilmişti.

Yıl ilerledi; ama zaman geçip de çimenler yeni atılmış saman katın arasından rahatsız edilmeden yeşillendikçe, Hauke kimi zaman yaya, kimi zaman da at üzerinde, artan bir kaygıyla buradan geçiyor, gözlerini çevirerek at üzerinde seddin tam iç yanını inceliyordu. Oradan geçme zorunluğu ortaya çıkınca, kaç kez artık eyerlenmiş atını ahıra geri göndermiş; başka zamanlar orada hiçbir işi olmadığı halde, birden kalkıp tepeden inmiş, kimseye görünmemek için de yürüyerek gitmişti. Kimi zaman da bu uğursuz yeri yeniden görmeyi göze alamadığından geri dönerdi. Bazen de her şeyi elleriyle bozmak düşüncesine kapılıyordu; çünkü seddin bu bölümü, onun dışında biçimlenen bir vicdan azabı gibi gözlerinin önünde uzanıyordu. Bununla birlikte oraya elini de süremiyordu. Bundan hiç kimseye, karısına bile söz etmemeliydi. Sonunda eylül geldi, geceleyin hafif bir fırtına olmuş ve sonra kuzeybatıya sıçramıştı. Bunun arkasından, bir gün öğleden önce bulanık bir havada suyun yükselme

zamanında atla sedde çıkmıştı. Gözlerini denizden açılan yerler üzerinde gezdirdiği zaman bir ürperme duyumsadı. Birdenbire, akıntı yatağının kuzeybatıdan doğru hayalet gibi daha keskin ve derin olarak açıldığını gördü. Gözlerini ne denli zorladıysa da artık bunu gizleyemiyordu.

Eve döndüğü zaman, onun üzgün yüzünü gören Elke, ellerini yakalayarak, 'Neyin var Hauke? Umarım, yeni bir yıkım olmamıştır; şimdi çok mutluyuz; sanırım artık onların hepsiyle de barıştın!' dedi.

Hauke, bu sözler karşısında korkusunu sözcüklerle anlatamadıysa da, 'Hayır Elke, bana kimse düşmanlık beslemiyor, ancak bu öyle sorumluluk yükleyen bir memurluk ki, görevimiz toplumu Tanrı'nın denizine karşı korumak,' diyebildi.

Sevgili karısının başka sorularından kaçınmak için onun yanından ayrılarak, sanki her şeyi gözden geçirmesi gerekiyormuş gibi ahıra ve ambara gitti. Ama, çevresindeki hiçbir şeyi görmüyor, ancak kendi vicdan azabını yatıştırmak ve içini hastalık derecesinde saran aşırı korku konusunda bir kanıya varmak istiyordu."

Öğretmen arkadaşım, bir süre sonra, sözünü şöyle sürdürdü:

"Size anlattıklarım, burada hiçbir zaman unutulmayan 1756 yılıyla ilgilidir. O yıl Hauke Haien'in evinden bir ölü çıktı. Eylülün sonlarına doğru, doksanına yaklaşmış olan Trin Jans, ambarda kendisine ayrılmış olan odasında, ölüm döşeginde yatıyordu. Onu, kendi isteğine göre yastığa dayamışlardı; gözleri küçük pencerelerden uzaklara bakıyordu. Gökyüzünün yukarı bölümü açık, ufka yakın bölümü bulutlarla kaplı olduğu için, ufkun altında güneş ışıkları yansıyor, bu yansıma yüzünden parlak bir gümüş şeridi andıran deniz seddin arkasında yükselmiş gibi gözüküyor ve böylece odayı da göz kamaştıracak biçimde aydınlatıyordu. Bu ışıpta Jeverssand'ın güney ucu bile görünüyordu.

Yatağın ayakucunda çömelmiş olan Wienke, bir eliyle yanında duran babasının elinden tutuyordu. Şu anda ölüm, yaşlı kadının yüzünü Hippokrat'ın (23) yüzüne benzetmişti; çocuk, gözlerini dikmiş, soluğunu tutmuş, çirkin ama kendisi için tanıdık olan yüzün üzerindeki kaygı verici ve anlaşılmaz değişikliğe bakıyordu.

Kız korkuyla, hafifçe, 'Ne yapıyor? Baba, ne oluyor?' diye söylenirken, tırnaklarını babasının eline batırdı.

Set Beyi, 'Ölüyor!' dedi.

Çocuk, 'Ölüyor!' diye yineledi ve karışık düşüncelere dalmış gibi oldu.

Ama yaşlı kadın, bir daha dudaklarını kıpırdattı ve sanki yardım ister gibi kemikli ellerini dışarda parlayan denize doğru uzatarak, tiz bir sesle, 'Jins, Jins, bana yardım et, sen su üzerindesin... Tanrı başkalarına acısın,' diye bağırdı. Sonra kolları sarktı ve karyolanın hafifçe gıcırdadığı duyuldu; Trin Jans artık yaşamıyordu.

Çocuk derin bir soluk aldı ve solgun gözlerini babasına dikerek, 'Hâlâ ölüyor mu?' diye sordu.

Set Beyi, 'Tamamladı...' diyerek çocuğu kollarına aldı: 'O artık bizden çok uzakta, yüce Tanrı'nın yanında.'

Çocuk da, 'Yüce Tanrı'nın yanında,' diye yineledi; bunun üzerinde düşünmek ister gibi bir süre sustu, sonra, 'Yüce Tanrı'nın yanında iyi midir?' diye sordu.

Hauke, 'Evet, en iyisi budur!' dedi; ama ölenin son sözleri onun içinde ağır bir yankı yapmıştı; kendi kendisine hafifçe, 'Tanrı başkalarına acısın!' dedi. Yaşlı büyücü ne demek istiyordu? Yoksa ölenler peygamber mi oluyordu?

Trin Jans'ın yukarda kilise yanında gömülmesinden sonra, halk bütün kuzey Fries'i korkutmuş olması gereken türlü yıkımlar ve görülmemiş börtü böcekler konusunda konuşmaya başladı. Gerçekten, kilise kulesinin ucundaki altın horoz, Latare (24) pazar gününde bir kasırga yüzünden yere yuvarlanmıştı; sonra şu da doğrudu: Yaz ortasında gökten kar gibi çok miktarda böcek yağmıştı; öyle ki, göz gözü görmüyordu. Sonra bunlar, tarlalara yığılıp dört parmak kalınlığında bir tabaka oluşturmuştu. Hiç kimse daha önce böyle bir şey gördüğünü anımsamıyordu. Daha sonrası: Eylül sonunda baş uşakla hizmetçi kız Ann Grete, ürettikleri ürünü ve tereyağını kent pazarına götürmüşlerdi; döndüklerinde, arabadan inerken yüzleri korkudan bembeyaz kesilmişti. Arabanın geldiğini duyarak dışarıya koşan hizmetçiler, 'Ne oldu, ne var?' diye bağırdılar.

Geniş etekli bir giysi giymiş olan Ann Grete, büyük mutfığa girdi. Kızlar bir daha, 'Anlatsana yahu; kaza nerede oldu?' diye sordular.

Ann Grete, 'Ah, yüce İsa bizi korusun!' diyerek konuşmaya başladı: 'Suyun öte yakasında oturan yaşlı Mariken vom Ziegelhof'u tanırırsınız... biz her zamanki gibi tereyağımızla eczane köşesinde dururken, o anlattı ve İven Johns da, bunun bir yıkım belirtisi olduğunu söyledi; bütün kuzey Fries üzerine bir yıkım çökecek, inan bana Ann Grete; (kız sözün burasında sesini yavaşlattı) Set Beyi'nin kır atı da sağlam ayakkabı değilmiş hani,' dedi. Öteki kızlar, 'Şışşt, şışşt!' diyerek onu uyardılar.

'Evet, evet, beni ne ilgilendirir! Ama öte yakada durum, bize göre daha kötü; orada yalnızca sineklerle böcekler değil, gökten kan bile yağmış; sonra, pazar sabahı, papaz yıkanma leğenine baktığı zaman, bunun içinde bezelye büyüklüğünde beş tane ölü kafası görmüş ve herkes buna bakmak için oraya gitmiş; ağustos ayında korkunç ve kırmızı kafalı tırtıllı böcekler oralara gelerek ekin, un, ekmek ve buldukları her şeyi yemişler; onlara karşı ateş bile işe yaramamış!'

Ann Grete birdenbire sustu; hizmetçi kızlardan hiçbiri, ev hanımının mutfığa girdiğini duymamıştı.

Elke, 'Ne konuşuyorsunuz orada? Bunları bey duymasın!' dedi ve ötekiler anlatmak istedikleri zaman da ekledi: 'Anlatmanın gereği yok; yeterince işittim. İşlerinizin başına gidin, bu size daha çok sevap kazandırır!' Sonra Ann Grete'yi odaya alarak pazar alışverişinin hesabını gördü.

Böylece, boşıncın ürünü olan öyküler, Set Beyi'nin evinde ve ev sahipleri katında bir destek bulamadı; ama öteki evlere, özellikle gecelerin uzamasıyla daha kolaylıkla yayıldıkça yayıldı. Bunlar herkesin üzerine ağır bir hava gibi çökmüştü; kuzey Fries'in başına büyük bir yıkımın geleceğini öngören dedikodular yayıldıkça yayıldı.

Ekim ayında, Noel'den önceydi. Bir gün önce, kuzeybatıdan güçlü bir rüzgâr esti; akşamleyin gökte yarım ay parlıyor, ayın önünden koyu kahverengi bulutlar geçip gidiyor ve yerde gölgelerle solgun ay ışığı birbirini kovalıyordu. Set Beyi'nin odasında akşam sofrası yeni kaldırılmış, uşaklar hayvanlara bakmak üzere ahıra gönderilmişti. Hizmetçi kızlar, fırtına içeri sokularak zarar yapmasın diye evin çevresinde ve bodrumlarda kapı ve pencere kapaklarının iyice kapalı olup olmadığına dikkat etmek zorundaydılar. Hauke, şimdi içerde karısıyla pencere yanında duruyordu; gündüzü dışarda set üzerinde geçirmişti. Oraya, öğleden önce erkenden yaya olarak gitmiş, seddin zayıf görünen noktalarına sivri direklerle toprak ya da kil dolu çuvalların taşınmasını buyurmuştu; dalgalar sedde zarar vermeye başladıkça kazıkları çakarak çuvallarla engel olmaları için her yere adamlar koymuştu. En çok adamı eski setle yeni seddin birleştiği kuzeybatı köşesine yerleştirmişti ki, bunlar ancak büyük

bir zorunluluk durumunda gösterilen yerden ayrılabilirlerdi. Onları yerlerinde bırakarak, yaklaşık çeyrek saat önce sıırıksıklam ve saçları dağınık bir durumda eve gelmişti. Şimdi kulaklarını, kurşunla tutturulmuş pencere gözlerine çarpan rüzgârın sesine vererek sanki düşünmüyormuş gibi boş ve ıssız geceye bakıyordu. Cam çerçevenin içindeki duvar saati sekizi çalmıştı. Annesinin yanında duran çocuk başını korkarak onun eteğine gizledi ve ağlayarak, 'Klaus, benim Klausum nerede?' diye seslendi.

Böyle sormaya hakkı vardı, çünkü martı, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da artık kış seferine çıkmamıştı. Babası soruyu işitmedi, annesiye çocuğu kollarına alarak, 'Senin Klaus ambarda, orada sıcakta oturuyor,' dedi.

Wienke, 'Niçin, bu iyi mi?' diye sordu.

'Evet iyi!'

Hâlâ pencere önünde duran ev sahibi, 'Elke, artık dayanamayız, hizmetçi kızlardan birini çağırırsana, rüzgâr pencereleri zorluyor, kapakların vidalanması gerekirdi!' dedi. Hanımının buyruğu üzerine hizmetçi kız dışarı çıktı. Mantosunun uçuşu pencereden görölüyordu; ama kenetleri çözdüğü zaman rüzgâr elindeki kapağı alarak pencereye fırlattı, böylece birkaç göz cam parçalanarak odaya dağıldı ve lambalardan biri duman çıkararak söndü. Hauke, yardım etmek için kendisi çıkmak zorunda kaldı; kapaklar ancak güçlükle yerine konabildi. İçeri girerlerken, kapıyı açtıkları zaman, rüzgâr peşlerinden içeri saldıracak, duvara dayalı dolap içindeki gümüş ve camları şangırdattı. Başlarının ucunda, evin üzerindeki direkler çatırdıyor, sanki fırtına çatıyı duvarlardan koparmak istiyor gibiydi. Ama Hauke yeniden odaya girmedi. Elke onun harman yerinden geçerek ahıra yürüdüğünü gördü ve 'Kır atı, kır atı, John çabuk ol!' diye seslendiğini işitti. Sonra saçları karışmış durumda, parlayan kül rengi gözleriyle odaya girerek, 'Rüzgâr kuzeybatıya yön değiştiriyor; ilk yarım yükselme dalgalarında rüzgâr yoktu; ben böyle bir fırtına görmedim!' dedi.

Elke bembeyaz kesilmişti, 'Bir daha mı gitmen gerek?' diye sordu.

Kocası onun iki elini yakalayarak kendi eline bastırdı; 'Gitmeliyim Elke,' dedi.

Elke yavaş yavaş koyu gözlerini ona kaldırdı ve birkaç saniye birbirlerine baktılar, ama bu sonsuzmuş gibi uzun sürmüştü. Sonra kadın, 'Evet Hauke, biliyorum; bunu yapman gerek!' dedi.

Dışarda, kapının önünde sesler duyuldu. Elke onun boynuna atıldı ve sanki bir an için bırakmayacak gibi oldu; ama bu, ancak bir an sürmüştü. Hauke, 'Bu bizim savaşımızdır, siz burada güvendesiniz; şimdiye dek bu eve dalgalar ulaşamadı; Tanrı'ya dua et, beni de bırakmasın!' dedi.

Hauke pardösüsünü giydi, karısı dikkatle boynunu bir atkıyla sardı. Bir şey söylemek istediye de titreyen dudakları buna engel oldu.

Dışarda kır atın kişnemesi, fırtınanın çığlığı içinde bir davul sesi gibi geliyordu. Elke kocasıyla dışarıya çıkmıştı, yaşlı dişbudak ağacı kopacak gibi çatırdıyordu. Uşak, 'Atlayın bey, kır at kuduruyor, nerdeyse dizginleri koparacak!' dedi. Hauke karısını kucaklayarak, 'Güneş doğarken buradayım!' dedi.

Atına biner binmez, hayvan şaha kalktı ve sonra çarpışmaya atılan bir savaş atı gibi, üzerindeki biniciyle tepeden aşağı, gecenin ve fırtınanın içine fırladı. Arkasından yalvaran bir çocuk sesinin, 'Babam, babam, sevgili babacığım!' diye bağırdığı duyuldu.

Wienke, karanlıkta hızla uzaklaşanın arkasından gitmiş, ama bir süre sonra bir toprak yığınının çarparak düşmüştü.

Uşak İven Johns, ağlayan çocuğu annesine getirdi; kadın, dallarıyla havayı kamçılayan dişbudak

ağacının gövdesine yaslanmış, dalgın dalgın kocasının yittiği yöne, karanlığa bakıyordu. Fırtına ve deniz sesi bir an için kesildiğinde, birdenbire korkuyla irkildi, şimdi her şeyin kocasını yakalamak istediğini, yakalayınca da ortalığın yeniden dinginleşeceğini sanıyordu. Dizleri titriyor, fırtına onun dağılmış saçlarıyla oynuyordu. John, 'İşte çocuk, hanımım, iyi tutun!' diyerek küçüğü annesinin kollarına bıraktı.

'Çocuk mu? Kızım, seni unutmuşum. Wienke, Tanrı beni bağışlasın!' dedi ve onu ancak sevginin yapabileceği gibi sıkı sıkı göğsüne bastırdı. Sonra onunla birlikte diz çökerek, 'Tanrım ve benim İsam! Bizi dul ve yetim bırakma! Onu koru Tanrım! Onu ancak sen ve biz tanıyoruz!' diye yalvardı. Fırtına dinmiyor, sanki bütün dünyayı büyük gümbürtülerle yok etmek ister gibi sürüyordu.

John, 'Eve girin hanımım, gelin!' diyerek her ikisinin de eve ve odaya girmelerine yardım etti.

Set Beyi Hauke Haien kır atının üzerinde sedde doğru koşuyordu. Günler boyu yağmur yağdığı için yolda temel kalmamıştı; ama ıslak ve çekici balçık sanki hayvanın tırnaklarını yakalayamıyor, at sanki altında sert yaz toprağı varmış gibi koşuyordu. Gökte bulutlar yabanıl bir kovalamayla uçuşuyorlardı; aşağıdaki ova, açık ve belli olmayan, devinen gölgelerle dolu bir çöl gibi geliyordu; seddin gerisindeki sudan, her şeyi yutmak ister gibi gittikçe yükselen boğuk sesli bir gürültü duyuluyordu. Hauke, 'İlerle kır atım, bugün en kötü yolumuzu yapıyoruz!' diye bağırdı.

Atın tırnakları altında ölümle pençeleşen bir ses işitir gibi oldu ve dizginini çekerek çevresine bakındı: Yanda, tam karanın üzerinde yarı uçan, yarı fırtınanın sürüklediği, alaycı sesler çıkararak beyaz bir martı sürüsü geçiyordu; bunlar karada konacak yer arıyorlardı. Martılardan biri (ay ışığı ara sıra bulutların arasından sızıyordu) yolda ezilmişti; atlı, bunun boynunda kırmızı bir bant görür gibi oldu ve 'Klaus, zavallı Klaus!' dedi.

Bu, çocuğunun kuşu muydu? Atla üzerindeki tanıyarak onlara sığınmak mı istemişti, bilmiyordu. Bir daha, 'İleri!' diye haykırmasıyla, kır at yeniden atılmak üzere şahlandı; o sırada fırtına birdenbire kesildi ve ortalığı ölüm sessizliği kapladı; ancak bir saniye geçmişti ki, fırtına, tazelenmiş bir öfkeyle yeniden saldırdı; ama o aralık kulağına insan sesleri ve yollarını şaşırان köpeklerin havlamaları da gelmişti; başını köyüne doğru döndürdüğü zaman, açılıveren ay ışığında, tepelerin üzerinde ve evlerin yanında adamların yüklü arabalarla uğraştıklarını gördü. Bir an için başka arabaların da hızlı hızlı tepelere çıktığını gördü; sıcak ahırlardan yukarılara güdülen ineklerin böğürmesini işitti. İçinden, 'Tanrı'ya çok şükür; kendilerini ve hayvanları kurtarıyorlar!' dedi; sonra da korkuyla bağırdı: 'Karım ve çocuğum! Hayır, hayır; bizim tepeye su çıkmaz!'

Ama bunlar bir anda olmuş, hepsi de ancak bir hayalet gibi gözünün önünden geçmişti.

Denizden korkunç bir rüzgâr geldi ve atla binicisi dar yoldan buna karşı seddin üzerine doğru atıldılar. Yukarıya vardıkları zaman, Hauke atını zorla durdurdu. Ama, deniz neredeydi? Jeverssand nerede kalmıştı? Karşı kıyı ne olmuştu? Önünde ancak gümbürtüyle gece göğüne yükselen korkunç alacakaranlıkta, birbirleri üstüne çullanmak isteyen ve arka arkaya sağlam karaya çarpan dağlar gibi dalgaları görüyordu. Ormanın bütün vahşi hayvanları hep birden bağıırır gibi bir ulumayla geliyorlardı. Kır at, şaha kalkıyor ve burnunu uzatarak gürültü içinde soluk alıyordu. Atlı, sanki insan gücünün burada sona erdiğini ve şimdi gecenin, ölümün ve hiçliğin egemen olması gerektiğini düşünüyordu.

Ama sonunda kendini toparladı: Eninde sonunda bu bir seldi; ancak böylesini de hiç görmemişti. Karısı ve çocuğuydu, yüksek tepede ve sağlam evde güven içindeydiler. Ama set, (göğsü gururla kabardı) adamların dediği gibi 'Hauke Haien seddi', şimdi setlerin nasıl yapılması gerektiğini kanıtlayabilirdi.

Ama bu ne işti? İki seddin birleştiği köşede durdu; buraya nöbet için yerleştirmiş olduğu adamlar neredeydi? Eski set boyunca kuzeye doğru baktı; çünkü oraya da teker teker adamlar koymuştu. Burada da, orada da kimseyi görmedi; biraz daha dışarı doğru yürüdüyse de, yine yalnız kaldı. Ancak fırtınanın esişi ve denizin gümbürtüsü, uzaklardan gelerek sağır edercesine kulağına çarpıyordu. Atını döndürerek yeniden bırakılmış yere geldi ve gözlerini yeni set hattı boyunca gezdirdi; burada açık olarak, dalgaların daha az bir güçle yuvarlandığı görülüyordu; sanki buradaki başka suydı. 'Bu dayanır!' diye söylenerek içinden güldü.

Bakışlarını set yönünde ileri dikince gülmesi durdu: Kuzeydeki köşede (acaba orada ne vardı?) koyu renkli bir yığın, olduğu yerde kıpırdıyordu. Büyük bir çabayla kaynaştıklarına göre, onların kuşkusuz insan olmaları gerekirdi! Ama şu anda, onun seddi üzerinde ne istiyor, ne yapıyorlardı? Mahmuzlarını kır atın sağırlarına dayamasıyla, hayvan sahibiyle oraya uçtu. Fırtına genişlemesine saldırıyor ve rüzgâr öyle şiddetle esiyordu ki, onları seddin üzerinden yeni toprağa yuvarlayacak gibi oluyordu. At da, binici de, nereye gittiklerini biliyorlardı. Hauke, birkaç düzine adamın çabalayarak birlikte çalıştıklarını ve yeni seddin üzerinde bir oyuk kazılmış olduğunu gördü. Atını zorla durdurarak, 'Durun! Durun! Burada hangi şeytani işle uğraşıyorsunuz?' diye bağırdı.

Adamlar, Set Beyi'ni birdenbire kendi aralarında görünce korkudan küreklerini bıraktılar, sözlerini fırtına onlara götürmüş ve kimilerinin kendisine yanıt vermek istediklerini anlamıştı; ama onun solunda bulundukları için, Hauke ancak onların koşuşturmalarını seçebiliyor; söylediklerini fırtına alıp götürüyordu. Şimdi, dıştaki rüzgâr insanları birbirinin üzerine fırlattığı için, onlar yığın halinde duruyorlardı. Hauke çabuk bir bakışla kazılan oyuga ve yeni kesite bakmadan seddin yukarısına dek fırlayarak beygiri ve binicisini ıslatan suyu inceledikten sonra gördü ki, daha on dakika çalışmış olsalar sel oyuktan geçmiş ve Hauke toprağı denizin altında kalmış olacaktı!

Set Beyi işçilerden birini atının öteki yanına çağırarak bağırdı: 'Söyle artık, burada ne yapıyorsunuz? Ne demek bu?'

Öteki de bağırarak yanıt verdi: 'Eski seddin yıkılmaması için, yeni seddin delinmesi gerekiyormuş bey!'

'Neymiş?'

'Yeni seddin delinmesi!'

'Ve yeni toprağın deniz altında kalması mı? Bunu size hangi şeytan söyledi?'

'Hayır efendim, şeytan değil; yardımcı Ole Peters buradaydı; o buyurdu.'

Atlının gözlerini öfke bürümüşü, 'Beni tanıyor musunuz? Benim olduğum yerde Ole Peters buyruk veremez! Çekilin oradan, gösterdiğim yerlerinize gidin!' diye bağırdı.

Duraksadıklarını görünce, 'Uzaklaşın, şeytanın ninesine sığının!' diyerek kır atıyla aralarına sışradı.

'Bey, sakının!' Kalabalığın içinden biri böyle bağırırken kudurmuş gibi saldıran hayvana karşı küreğini uzattıysa da, bir tekme vuruşuyla küreği yere fırladı, adam da yuvarlandı.

Birdenbire, başka bir öbekten, insanın boğazından ancak ölüm korkusu anında çıkabilecek bir bağırma işitildi. Bir an için herkes, Set Beyi'yle kır atı da, inme inmiş gibi durdular. Yalnızca bir işçi

kılavuz gibi kolunu uzatmış, eski setle yenisinin birleştiği kuzeybatı köşesini işaret ediyordu. Yalnızca fırtınanın gümbürtüsüyle su sesleri duyuluyordu. Hauke eyeri üzerinde döndü; orada ne oluyordu? Gözleri faltaşı gibi açıldı: 'Tanrım! Çatlak bu! Eski sette bir çatlak!' dedi.

Topluluktan bir ses: 'Bütün suç sizin Set Beyi! Sizin! Bunu Tanrı'nın katına birlikte götürün!' diye bağırdı.

Hauke'nin öfkeden kızarmış yüzünü ölüm beyazlığı sarmıştı ki, parlayan ay ışığı da bunu daha beyaz yapamazdı. Elleri bitkin bir durumda iki yanına sarkmıştı, dizginleri de zor tutuyordu. Ama bu da kısa bir an sürdü; sonra doğruldu ve ağzından sert bir inleme işitildi. Atını sessizce döndürdü ve hayvan soluk soluğa onunla birlikte set üzerinde doğuya fırladı. Atlı keskin gözleriyle her yanı inceliyor ve kafasında karmakarışık düşünceler birbirini kovalıyordu: Tanrı'nın katına götürecek suçu neydi? Belki onlar, kendisi durdurmasa yeni seddi delmeyi becereceklerdi; ama onun yüreğini sıcak bir duyguyla dolduran ve kendisinin çok iyi bildiği başka bir şey daha vardı: Geçen yaz Ole Peters'in kötü konuşmaları onu durdurmamalıydı; sorun buydu işte! Eski seddin zayıf olduğunu ancak şimdi anlamıştı ve hiçbir şeye bakmadan işi yürütmesi gerekiyordu; şimdi birdenbire fırtınanın içerisinde, 'Tanrım, itiraf ediyorum ki, görevimi iyi yapmadım!' diye bağırdı.

Solunda, tam atın tırnaklarının yanında deniz kaynıyor, önünde, şimdi tam bir karanlık içerisinde tepeleri ve tanıdık evleriyle eski toprak uzanıyordu; gökten gelen zayıf ışık sönmüştü; ancak bir yerden karanlığı delen bir ışık demeti görölüyordu. Bu, adamın yüreğine bir avuntu gibi geldi; ışık, belki de onun evinden, karısından ve çocuğundan gelen bir selam olmalıydı. Çok şükür, yüksek tepede güvenle oturuyorlardı. Kuşkusuz, şimdi başka kimseler de yüksek yerlere çıkmış olmalıydılar. Orada, şimdiye dek hiç görmediği parlaklıkta bir ışık vardı; yukarıda da bir ışık gece karanlığını deliyordu (belki de bu ışık kilise kulesinden geliyordu). Hauke kendi kendine söylendi: 'Hepsi de, hepsi de gitmiş olacaklar! Kuşkusuz, birkaç tepedeki evler yıkılacak, sular altında kalan tarlalar için kötü yıllar gelecek, set ve kapıları onarmak gerekecek! Bunlara katlanacağız. Bana kötülük yapanlara bile yardım etmek isterim; Tanrım, bu insanlara acı!'

Şimdi yana, yeni toprağa bakıyordu; bunun çevresinde deniz köpürmekle birlikte, içerisinde gece dinginliği vardı. Atlının göğsünden, ister istemez neşeli bir ses yükseldi: 'Hauke Haien Seddi dayanacak ve yüz yıl sonra bile iş görecektir!'

Ayaklarının altında gök gürlemesine benzeyen bir ses onu düşlerinden uyandırdı; kır at artık ilerlemek istemiyordu. Ne oluyordu? At geriye sıçradı ve seddin bir parçasının önünde derinlere yuvarlandığını duyumsadı. O, gözlerini açarak bütün düşlemlerini bir yana bıraktı ve eski seddin üzerinde durduğunu anladı; hayvan demin ön ayaklarıyla oraya basmıştı. Elinde olmaksızın atı geri çekti; o sırada ayın üzerindeki son bulut örtüsü de uçmuş; tatlı yıldızlar, köpürerek ve ıslık çalarak aşağıya, eski toprağa saldıran korkunç dalgaları aydınlatmıştı.

Hauke aklını oynatmış gibi oraya baktı; bu insan ve hayvanları yutan bir tufandı. Demin duyumsamış olduğu ışık bir daha parladı, hâlâ aynı tepenin üzerinde yanıyordu. Şimdi yürekliliğini toplayarak alçak toprağa baktığı zaman, önünde, kudurarak aşağı saldıran ve akıllara dehşet saçan burgacın arkasında, henüz ancak yaklaşık yüz adım genişliğinde bir alanın sularla kaplanmış olduğunu gördü. Onun gerisinde, aşağıdan çıkılan yolu açık olarak görebiliyordu. O daha çoğunu da görmüştü; içinde bir kadınla bir çocuğun oturduğu bir araba, hayır iki tekerlekli küçük bir araba, bütün hızıyla sedde doğru koşup gelmekteydi; acaba fırtınayla uçup gelen ses, küçük bir köpeğin havlaması mıydı? Büyük Tanrı! Bunlar onun karısıyla çocuğuydu; onlar gittikçe yaklaşırken, köpüklü sular da onlara doğru ilerliyordu. Atlının göğsünden bir çığlık, umutsuz bir çığlık yükseldi: 'Elke, geriye, geriye!'

Ama fırtına ve deniz acımasızdı; onun sözleri gürültü içinde yitti; ancak pardösüsünü fırtına yakalamış ve az kalsın onu at üzerinden yuvarlayacaktı; arabaysa durmadan saldıran dalgalara doğru uçuyordu. O zaman karısının, kollarını yukarıya, kendisine doğru uzattığını gördü; o da onu görmüş müydü? Kocası için duyduğu özlem ve ölüm korkusuyla güvenli evden mi uzaklaşmıştı? Şimdi son bir sözle ona mı sesleniyordu? Bu sorular beyninde koşuyor; ama yanıtsız kalıyordu. Birinden ötekine, her türlü söz duyulmaz olmuştu; kulaklarını ancak dünyanın yıkılmasını andıran gümbürtü dolduruyor, araya başka sesi bırakmıyordu.

Hauke, fırtınanın içinde, 'Çocuğum! Ah Elke; sadık Elke!' diye bağırdı. O zaman, yine önündeki seddin büyük bir parçası koparak aşağıya yuvarlandı ve arkasından gürültüyle deniz saldırdı. Aşağıda bir daha, atın başıyla araba tekerleklerinin dehşetli altüst oluşla yukarı fırladıklarını ve sonra kaynayarak çamurun içinde battıklarını gördü. Tek başına seddin üzerinde kalan atının büyümüş gözleri başka bir şey görmedi. Kendi kendine, yavaşça, 'Her şeyin sonu bu!' dedi ve arkasından, kaygı verici seslerle suyun köyünü kaplamaya başladığı yere, uçuruma doğru inmeye başladı. Evindeki ışığın hâlâ parladığını görüyor; ama artık bu ışığın, biraz önceki kendisini avutan ışık olmadığını biliyordu. Doğrularak kır atını sağrılarından mahmuzladı, hayvan yere yuvarlanacakmış gibi arka ayakları üzerinde doğruldu. Ama adamın gücü onu aşağı doğru zorluyordu; yürüyüşe çıktığında sık sık seslendiği gibi, 'İleri!' diye bağırdı ve sonra, 'Tanrım, beni al; başkalarını esirge!' diye ekledi.

Bir mahmuz daha; kır atın, fırtına ve dalgaların üzerinde yükselen bağırması, sonra aşağıdan, yuvarlanan dalgalardan gelen boğuk bir ses, kısa bir direnme...

Parlak ay yukardan bakıyordu; ama aşağıda, seddin üzerinde, az sonra eski toprağı hemen hemen büsbütün kaplamış olan yabancı sudan başka yaşam belirtisi kalmamıştı. Ancak, Hauke Haien çiftliğinin tepesi hâlâ tufan üzerinde yükseliyordu; hâlâ oradan ışık demetleri geliyor ve evlerin yavaş yavaş karardığı yüksek arazide bulunan kilise kulesindeki tek fener de, titrek ışıklarıyla köpüklü dalgaların üzerini aydınlatıyordu."

Anlatan sustu; ben çoktandır önümde duran bardağa elimi uzattımsa da ağzıma götüremedim, elim masanın üzerinde kaldı.

Ev sahibim, "İşte bu, Hauke Haien'in öyküsüdür," diyerek yeniden söze başladı:

"Bunu size, en iyi bildiğim biçimde anlatmaya çalıştım. Kuşkusuz, Set Beyimizin evindeki yönetici kadın size bunu başka türlü de anlatmış olabilirdi; çünkü, öykünün içinde şunlar da vardır: Beyaz at iskeleti; selden sonra eskisi gibi yeniden ay ışığında Jever adasında görünür olmuş ve bütün köy halkı bunu gördüklerini ileri sürmüşlerdir. Şunlar kesin olarak bilinmektedir: Hauke Haien, karısı ve çocuğu bu selde boğulmuştur; yüksekteki kilise avlusunda onların mezarını bile bulamadım. Belki de cesetler, seddin delindiği yerden denize sürüklenmiş ve oradan sonsuz denize karışmışlardır; böylece insanlardan kurtularak dinginliği bulmuşlardır. Ama, Hauke Haien Seddi, bugün yüz yıl sonra bile hâlâ ayakta durmaktadır. Yarın kente giderken, yolun yarım saat uzamasından çekinmezseniz, bu seddi atınızın ayakları altında görebilirsiniz.

Bir zamanlar Jewe Manners'in, seddi yapan için, torunları konusunda söylediği sözler, gördüğünüz gibi gerçekleşmemiştir; böyledir işte bey: Sokrates'e zehir içirdiler ve efendimiz Hazreti İsa'yı

çarmıha gerdiler! Bu gibi şeyler artık son zamanlarda kolay kolay olmuyor; ama ensesi kalın bir zorba ya da kötü bir kimsenin azizlerden sayılması ya da kendimizden bir derece yüksek olan becerikli birinin hayaletler arasında yer alması; bunlar her zaman olabilen şeylerdir."

Adamcağız bunları söyledikten sonra ayağa kalktı ve dışarıyı dinleyerek, "Orada durum değişmiş," dedi ve penceredeki yün örtüyü çekti. Dışarda parlak bir ay ışığı vardı. Sonra sözünü sürdürerek, "Bakın, yardımcılar geliyor, işte, dağılıyorlar; evlerine gidecekler. Öteki kıyıda yıkılan bir yer yok sanırım; su inmiş," dedi.

Ben onun yanında durarak dışarı baktım, yüksekteki bu pencereler, seddin hizasından yukarda bulunuyorlardı. Durum onun dediği gibiydi. Bardağı elime aldım ve kalanını içerek, "Bu akşam için teşekkür ederim, sanırım artık uyuyabiliriz!" dedim. Ufak tefek öğretmen, "Uyuyabiliriz; size bütün yüreğimle iyi geceler dilerim!" dedi.

Aşağı inerken, koridorda, konukevinde bırakmış olduğu haritayı almaya gelmiş olan Set Beyi'ne rasladım. Bana, "Her şeyi atlattık. Ama, bizim öğretmen sizi sanırım iyice aydınlatmış olmalı, o vaizlerdendir!" dedi.

"Evet, akıllı bir adama benziyor!"

"Doğru, kuşkusuz öyle... ama sanırım gözlerinize güvenirsiniz. Öte yanda, önceden söylediğim gibi, set yıkılmıştır!"

Ben omuzlarımı silkerek, "Bunun üzerine uyumak düşer! İyi geceler dilerim, Set Beyi!" dedim.

O gülüyordu: "İyi geceler!"

Ertesi sabah, geniş ve yıkık alanın üzerinde yükselen altın gibi parlak güneş ışığının altında, Hauke Haien Seddi üzerinden atımla kente doğru yola çıktım.

